

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ГУРВАНТЭС СУМЫН ПУТАГ ДЭВСГЭРТ
ОРШИХ “НАРИЙН СУХАЙТЫН” НҮҮРСНИЙ УУРХАЙ
2022 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР:

5458А, 12225А, 12226А, 6852А, 227А

Компанийн регистрийн дугаар 2095025

Хянасан:

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны
Хүрээлэн буй орчин, байгалийн
нөөцийн газрын мэргэжилтэн / /

Биелэлтийн тайлан гаргасан:

“Монголын Алт”(МАК) ХХК-ийн
Нарийн сухайтын уурхайн дарга

А.Цолмонбаяр

Нарийн сухайтын уурхайн

Байгаль орчны мэргэжилтэн

Г.Мондоон

Өмнөговь аймаг Гурвантэс сум

2022 он

ГАРЧИГ

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн ерөнхий танилцуулга.....	3
1.1.1. Компанийн байгаль орчны бодлого.....	4
1.1.2. Нарийн сухайтын уурхайн танилцуулга.....	4
1.1.3. Нарийн сухайтын нүүрсний орд.....	5
1.1.4. Дэд бүтэц, зам харилцаа, эрчим хүч	5
1.1.5. Уурхайн техник тоног төхөөрөмж, хүчин чадал	6
1.1.6. Нүүрс нойтон аргаар баяжуулах үйлдвэр.....	7
1.1.7. Нүүрс хуурай баяжуулах үйлдвэр FGX.....	9
1.1.8. Ажиллах боловсон хүчний мэдээлэл	10
1.1.9. 2022 оны уулын ажлын гүйцэтгэлийн товч танилцуулга	11
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	12
3.1. Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөө	12
3.2. Хөрсний чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөө	13
3.3. Усны найрлага чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл	13
3.4. Ургамал, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл.....	14
Хог хаягдлын нөлөөлөл	14
БҮЛЭГ 4. 2022 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ	15
БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	16
5.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах.....	16
5.2. Хөрсний чанарт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	20
5.3. Усны чанарт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ.....	26
5.4 Ургамал, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	34
БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	43
БҮЛЭГ 7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	49
БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	51

БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	52
БҮЛЭГ 10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	54
БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	59
БҮЛЭГ 12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	67
12.1. Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүссэн байгаль орчны бүрдэл хэсгүүдэд нөлөөлөх нөлөөллийг хянах хэмжилт судалгааг дараах 3 төрлөөр хийж байна.	67
12.2. Агаарын найрлага, тоосжилт	69
12.3. Усан орчны чиглэлээр	71
12.4. Усны лабораторын шинжилгээний дүн	73
12.5. Усны түвшин хэмжилт	76
12.6. Хөрсийн ерөнхий үзүүлэлтүүд	78
12.7. Хөрсний Агрохимийн шинжилгээ	79
12.8. Ургамалын гарц, ургац, төрөл зүйл, бүлгэмдэл, ховор ургамал зэргийг судлах	80
12.9. Амьтны аймаг анхан шатны мэдээлэл цуглуулах, амьтны төрөл зүйл бүртгэж авна.	80
БҮЛЭГ 13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	83
БҮЛЭГ 14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	91
БҮЛЭГ 15. АЙМАГ НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ	92
БҮЛЭГ 16. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮГНЭЛТ	93
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ АЖЛЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦОО	94
Хавсралт 1. Орчны хог хаягдал цэвэрлэх хуваарь	95
Хавсралт 2. Эмнэлэгийн хог хаягдал устгах гэрээ	96
Хавсралт 3. Хог хаягдал устгуулах тухай гэрээ	97
Хавсралт 4. Ус ашиглах гэрээ	98
Хавсралт 5. Усны төлбөр төлсөн баримт	104
Хавсралт 6. Хогны төлбөр төлсөн баримт	104

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн ерөнхий танилцуулга

“Монголын Алт” (МАК) ХХК нь 1993 онд үүсгэн байгуулагдсан, үндэсний хөрөнгө оруулалттай, монгол улсын тэргүүлэх компаниудын нэг билээ. Манай компани уул уурхай, барилгын материал төсөл, хөдөө аж ахуй, агаарын тээвэр, үл хөдлөх хөрөнгө, хэвлэл мэдээлэл зэрэг чиглэлээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааныхаа туршид улс, орон нутгийн төсөвт татвар төлөлтөөрөө тогтмол тэргүүлж ирсэн бөгөөд байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй, дэлхийд тэргүүлэх сүүлийн үеийн дэвшилтэт техник технологийг үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэлдээ нэвтрүүлж, улс эх орныхоо хөгжил, эдийн засагт даацтай хувь нэмэр оруулах томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж эхлээд байна.

- 2015 онд 270 мян.м³ барилгын дүүргэгч материал үйлдвэрлэх хүчин чадалтай Хийт бетоны үйлдвэрийг ашиглалтад оруулсан.
- 2017 оны 06 сарын 09-ний өдөр эх орны хөгжил, эдийн засагт бодитой хувь нэмэр оруулах, жилд 1 сая.тн цемент үйлдвэрлэх “Хөх Цав”-ын цементийн үйлдвэрийг ашиглалтад оруулав.

Уул уурхайн нөхөн сэргээлт, болон аж ахуйн нэгжийн нийгмийн хариуцлагын чиглэлд орон нутаг болон Монгол улсын хэмжээнд үнэлэгдсэн олон ажлыг амжилттай хэрэгжүүлж байгаа ба цаашид энэ чиглэлд тууштай анхааран ажиллах нь бидний зорилго юм.

Зураг 1. “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн бусад төслүүд

Барилгын материал

Геологи уул уурхай

Хөдөө аж ахуй

1.1.1. Компанийн байгаль орчны бодлого

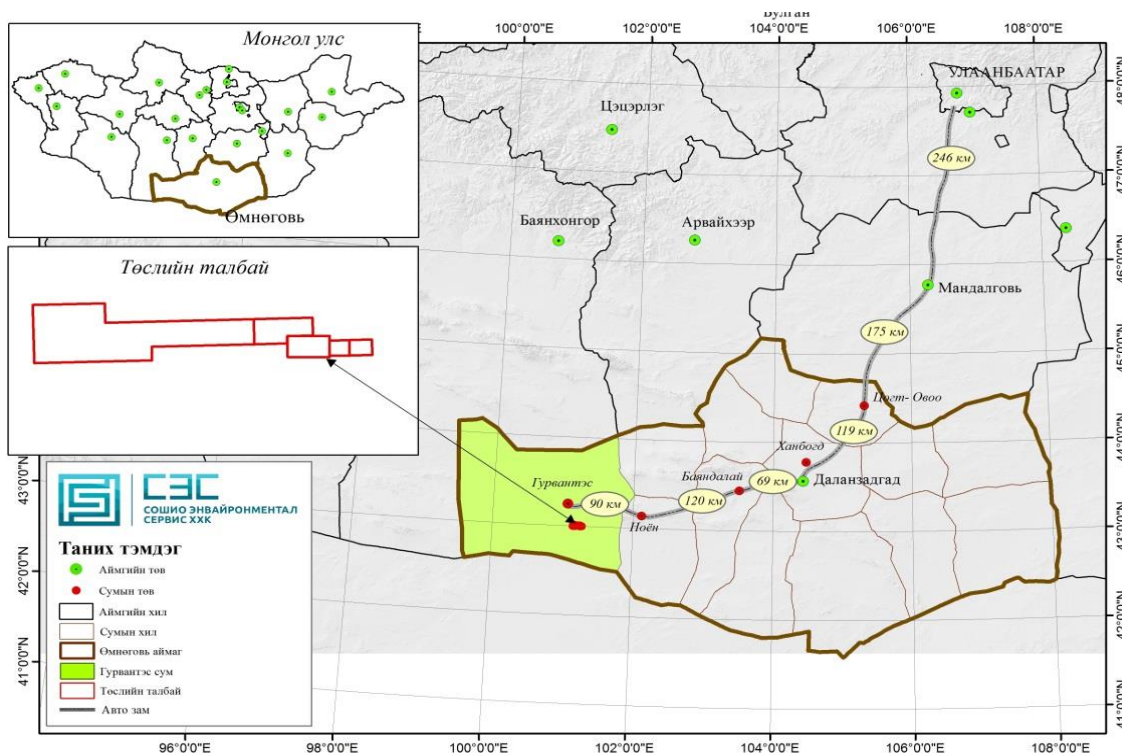
Бидний эрхэм зорилго: Компанийн үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэлийн бүхий л үе шатанд байгаль орчинд үсч болох аливаа сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийг хамгийн бага байлгах талаар анхааран ажиллах нь компанийн нийт ажиллагсдын нэн тэргүүний зорилт болно.

Бидний дээдлэх үнэт зүйлс: Компани ба түүний салбар нэгжүүд нь үйлдвэр, уурхайн төслийг боловсруулах шатнаас үйл ажиллагааныхаа бүх хүрээнд байгаль орчны асуудлыг байнга анхаарч Монгол улсын байгаль орчны хууль, дүрэм, журам болон олон улсын хэмжээнд мөрдөж буй уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой гэрээ хэлэлцээрийг дагаж мөрдөнө. Эх орон, төрсөн нутаг, усаа хайрлан хамгаалах нь компанийн бүх ажилчид албан хаагчдын үнэт зүйл билээ.

1.1.2. Нарийн сухайтын уурхайн танилцуулга

Нарийн сухайтын чулуун нүүрсний орд нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт, сумын төвөөс зүүн урагш 34 км, аймгийн төв Даланзадгадаас баруун тийш 296 км, Улаанбаатар хотоос баруун урагш 849 км зайд оршино. Ордоос Шивээхүрэн хилийн боомт хүртэл 56 км зайтай.

Зураг 2. Нарийн сухайтын уурхайн байршил

1.1.3. Нарийн сухайтын нүүрсний орд

“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхай нь 2007 оны 12 дугаар сарын 11-нд анхны хөрс хуулалт хийж, 2008 оны 05 дугаар сарын 30-нд анхны нүүрс экспортыг хийсэн. Нийт 1162 га талбай бүхий 227А, 5458А, 6852А, 12225А, 12226А, тоот ашиглалтын 5 тусгай зөвшөөрөлтэй талбайнуудад олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байна.

Ордын нөөцийг 11 км хүртэл сунасан 8 давхраасад (V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII гэсэн дугаартай), гадаргын 1530-1550 м-ийн үнэмлэхүй түвшнээс доош 937-1060 м үнэмлэхүй түвшин хүртэл 500-600 м-ийн гүнд А+В+С+F1 зэргээр бодсон бол үүнээс 300 м хүртэлх гүнд А+В+С зэргээр бодсон байна. Нөөц, баялгийг эдийн засгийн үр ашигтай, тодорхой нөхцөлд эдийн засгийн үр ашигтай хэмээн ангилж бодсон бөгөөд үүнээс А+В+С зэргээр эдийн засгийн үр ашигтай 496.7 сая.тн нүүрсний нөөцийг тодорхойлсон.

1.1.4. Дэд бүтэц, зам харилцаа, эрчим хүч

- **Дэд бүтэц:**

Гурвантэс сум нь манай орны хамгийн өмнөд захын сум бөгөөд хойд ба баруун талаараа Баянхонгор аймгийн Баянлиг, Баянговь, Шинэжинст сумуудтай, зүүн талаараа аймгийнхаа Сэврэй, Ноён сумуудтай, урд талаараа ӨМӨЗО-ны Эзнээ хошуутай тус тус хиллэдэг.

2007 онд Гурвантэс суманд Mobicom, 2008 онд Овоотын цэргийн ангид Skytel, 2009 онд “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн уурхайн тосгонд Mobicom-ийн сүлжээ тавигдсанаар тус орон нутагт мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээ сайжирсан.

- **Зам харилцаа:**

Шивээхүрэн боомтоос уурхай хүртэл нүүрс тээврийг бетон замаар 2015.06.19-ний өдрөөс эхлэн тээвэрлэж эхэлсэн. Бетон зам ашиглалтад орсоноор тоосжилт эрс буурсан, тээвэрлэлтийн цаг хугацаа хэмнэсэн, хог хаягдал шатах тослох материалын бохирдол харьцангуй багасах, замаас бусад талбайд хөрсний эвдрэл гэмтэл арилах, олон салаа зам үүсэхгүй байх зэрэг давуу талуудтай байна. Аймаг сумын төвүүдтэй ердийн шороон замаар холбогддог.

2010 оны 8 сард “Чинхуа-МАК-Нарийн сухайт” ХХК нь Монгол Улсын хилээс өөрийн уурхайн тосгон мөн “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн уурхайн тосгон, тэдгээрийн хоорондын авто замыг хатуу хучилттай болгосон.

• **Эрчим хүч**

Хилийн боомтыг дайруулан БНХАУ–ас 70 км урттай 35кВ–ийн өндөр хүчдэлийн шугамтай. Овоотын хилийн цэргийн 0166-р анги, Гурвантэс сум руу цахилгаан дамжуулах шугам татаж дэд станц барьснаар цахилгаан эрчим хүчний байнгын эх үүсвэртэй болсон.

1.1.5. Уурхайн техник тоног төхөөрөмж, хүчин чадал

Нарийн сухайтын уурхай нь АНУ, Беларус, Герман, Япон, Хятад зэрэг улсуудад үйлдвэрлэгдсэн 10 төрлийн нийт 158 ширхэг техник хэрэгслүүдийг ашиглаж байна. 2022 онд уурхайн үйл ажиллагаанд ашигласан 91 ширхэг техник тоног төхөөрөмжийн жагсаалтыг (Хүснэгт 1)-д үзүүлэв.

Хүснэгт 1. Уурхайд ашиглагдах техник, тоног төхөөрөмж

№	Зориулалт	Техник, тоног төхөөрөмж	Хүчин чадал	2022 онд ашигласан техник
1.	Нүүрс олборлолт	Экскаватор CAT 390	5-6 м ³	6
2.		Экскаватор CAT 395	5 м ³	1
3.		Экскаватор Hyundai 850	4.5 м ³	1
4.		Экскаватор Hyundai 500	4.5 м ³	4
5.		Хово автосамосвал	60 тн	10
6.	Хөрс хуулалт	Экскаватор ЭКГ-10 УНИ	10 м ³	1
7.		Экскаватор RH 170	20-22м ³	3
8.		Экскаватор RH 120	15 м ³	1
9.	Өрмийн машин	Сандвик D75KS	250 мм	1
10.		Сандвик D45KS	229 мм	2
11.		Atlas copco DML	229 мм	3
12.	Утгуурт ачигч	CAT 988H	7,7 м ³	2
13.		CAT 988H	13 м ³	2
14.		LW 1200 XMG	8 м ³	5
15.	Овоолго зам талбайн техникүүд	CAT D10R	18 м ³	4
16.		CAT 834H	18 м ³	2
17.		CAT 844H	24 м ³	1
18.		Автогрейдер CAT 16M	221 кВт	2
19.	Хөрс тээвэр	БелАЗ 75131	130 тн	8
20.		БелАЗ 75135	110 тн	2
21.		БелАЗ 75306	220 тн	28
22.	Зам талбайн усалгаа	БелАЗ 76473	30 м ³	2
Нийт				91

1.1.6. Нүүрс нойтон аргаар баяжуулах үйлдвэр

Нойтон баяжуулах үйлдвэр нь цагт 170 тонн, жилд 1 сая тонн тэжээлийн нүүрсийг боловсруулах хүчин чадалтай модуляр үйлдвэр юм. Баяжуулах үйлдвэрийн барилга байгууламж нь дараах үндсэн хэсгүүдтэй. Үүнд:

1. Нүүрс хүлээн авах бункер
2. Бутлан тээвэрлэх хэсэг
3. Баяжуулах төв корпус
4. Баяжмал, завсрын бүтээгдэхүүн, хаягдал тээвэрлэх хэсэг
5. Уурын зуух
6. Усан сан, насос станц
7. Химийн бодисын агуулах
8. Дэд станц
9. Оффис

Зураг 3. Нүүрс нойтон баяжуулах үйлдвэр

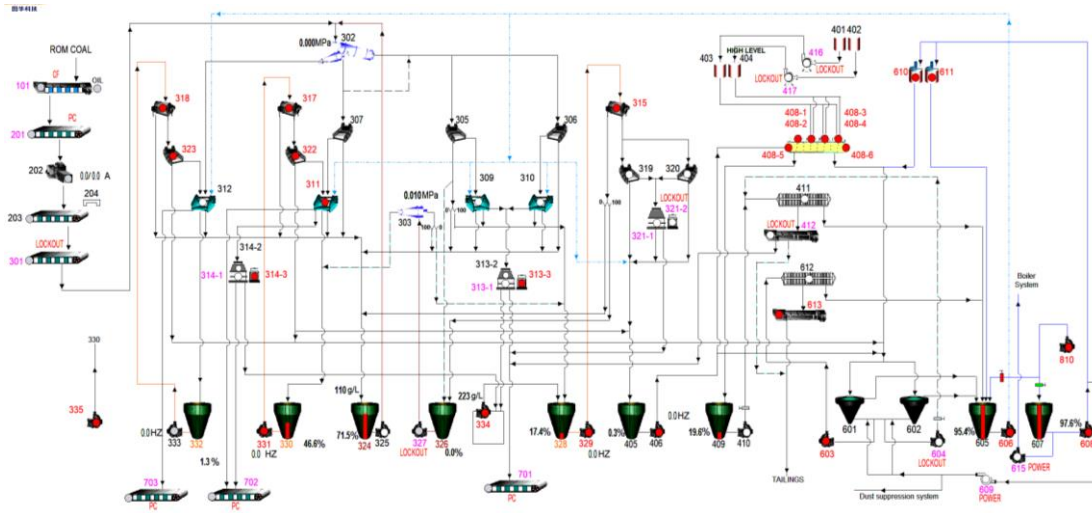

Технологийн процесс

- Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн тэжээл нь дунджаар 25% хүртэлх үнслэгтэй 1 сая тонн тэжээлийн нүүрс байна.
- Жилд 170 тонн.цаг хүчин чадлаар 6000 цаг ажиллаж 73.16%-ийн гарц бүхий нийт 731.6 мян.тонн 5.37%-ийн үнслэгтэй баяжмал үйлдвэрлэн борлуулдаг. 3.57%-ийн гарцтай 35.7 мян.тонн завсрын бүтээгдэхүүн болон 23.27%-ийн гарц бүхий 232.7 мян.тонн хаягдлыг зөвшөөрөл авсан овоолгын талбайд хадгална.

Зураг 4. Нүүрс баяжуудах үйлдвэрийн технологийн схем

Хүснэгт 2. Материалын баланс

Бүтээгдэхүүн	Гарц, %	Гарц, тн	Ash, %	Чийг, %	St, %
Баяжмал	73.16	124.37	5.37	8.16	0.73
Завсрын бүтээгдэхүүн	3.57	6.07	61.79	13.71	2.39
Баяжмал + Завсрын бүтээгдэхүүн	76.73	130.45	8.0	8.43	0.8
Том хаягдал	21.77	37.0	83.73	14.22	1.81
Нунтаг хаягдал	1.50	2.55	5.37	24.0	2.35
Тэжээл	100.0	170.0	25.0	4.0	1.05

Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн усан хангамж, ус зарцуулалт

Үйлдвэр жилд бүрэн хүчин чадлаар ажиллах үед технологийн процесст хамгийн ихдээ жилд $\approx 100,000$ м³ (4-5 л/сек) ус ашиглана. Дээрх хэмжээний усыг ил уурхайн шүүрлийн болон үерийн усаар 10-15 жил хангах бүрэн боломжтой. Зүүн уурхайд 2 хэсэг газарт тогтсон 1.5 км зайнаас усыг 110 мм бүхий хоолойгоор татаж үйлдвэрийн хойд хэсэгт байрлах 3000 м³ багтаамжтай (7 хоног) ил усан санд усыг хуримтлуулж үйлдвэрт ашиглана.

Хүснэгт 3. Уурхайн үерийн усны хэмжээ

Усны байршил	Эзлэхүүн, м ³
Баруун уурхай	499,459
Зүүн уурхай	2,142,122
Нийт уурхайд	2,641,581

Зураг 5. Ил уурхайн үерийн ус болон усан сан

Жилийн 1 сая тонны хүчин чадалтай нүүрс баяжуулах үйлдвэрт дараах хэмжээний усыг ашиглана.

Үүнд:

- Үйлдвэрт шинээр нэмэх усны хэмжээ: 288 м³/өдөр (14-18 м³/цаг, 4-5 л/сек) 0.35 МПа
- 1 тонн түүхий нүүрс баяжуулахад ашиглах усны хэмжээ: < 0.1 м³/тн
- Үйлдвэр дотор нийт эргэлдэх усны хэмжээ: <600 м³
- 1 цагт үйлдвэрт шинээр нэмэх усны хэмжээ: 14-18м³/цаг
- 1 цагт үйлдвэрээс алдагдах усны алдагдал: 18 / 600=3% баяжмалд чийг болж алдагдаж байгаа
- Үйлдвэрийн процесст нийт усны 97%-ийг эргүүлж ашиглана.

Баяжуулах үйлдвэрийн баяжмалын болон хаягдлын даралтат шүүлтүүрүүдийн шүүгдэж, хаягдлын өтгөрүүлэгчийн халианууд нийлээд эргэлтийн усыг бүрдүүлэх бөгөөд эргэлтийн усны зумпф болон насосоор дамжин процессын хэрэгцээт газруудад түгээгдэнэ.

Баяжуулалтын бүтээгдэхүүнүүдтэй хам чийгшил байдлаар алдагдаж буй уснууд, мөн механикаар хаягдаж буй усыг гаднаас ирж буй цэвэр усаар сэлбэнэ.

1.1.7. Нүүрс хуурай баяжуулах үйлдвэр FGX

Нүүрсийг хуурай аргаар баяжуулах FGX-12 болон FGX-24A маркийн үйлдвэрийг ашиглалтад оруулснаар жилд 2 сая.тн нүүрсийг боловсруулан, борлуулах боломж бүрдсэн.

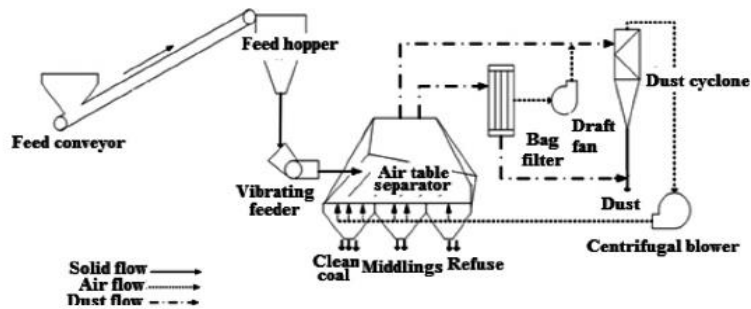
Хуурай баяжуулах үйлдвэр нь дараах үндсэн хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд:

- Түүхий нүүрс хүлээн авах бункер
- Ангилан бутлах хэсэг
- Үндсэн баяжуулах хэсэг
- Тээвэрлэх конвейрууд
- Удирдлагын байр

Технологийн процесс

FGX хуурай баяжуулах үйлдвэрүүд нь 1 цагт 300 тонн, жилд 2 сая тонн тэжээлийн нүүрсийг баяжуулах хүчин чадалтай.

Зураг 6. Тоног төхөөрөмж холболтын схем

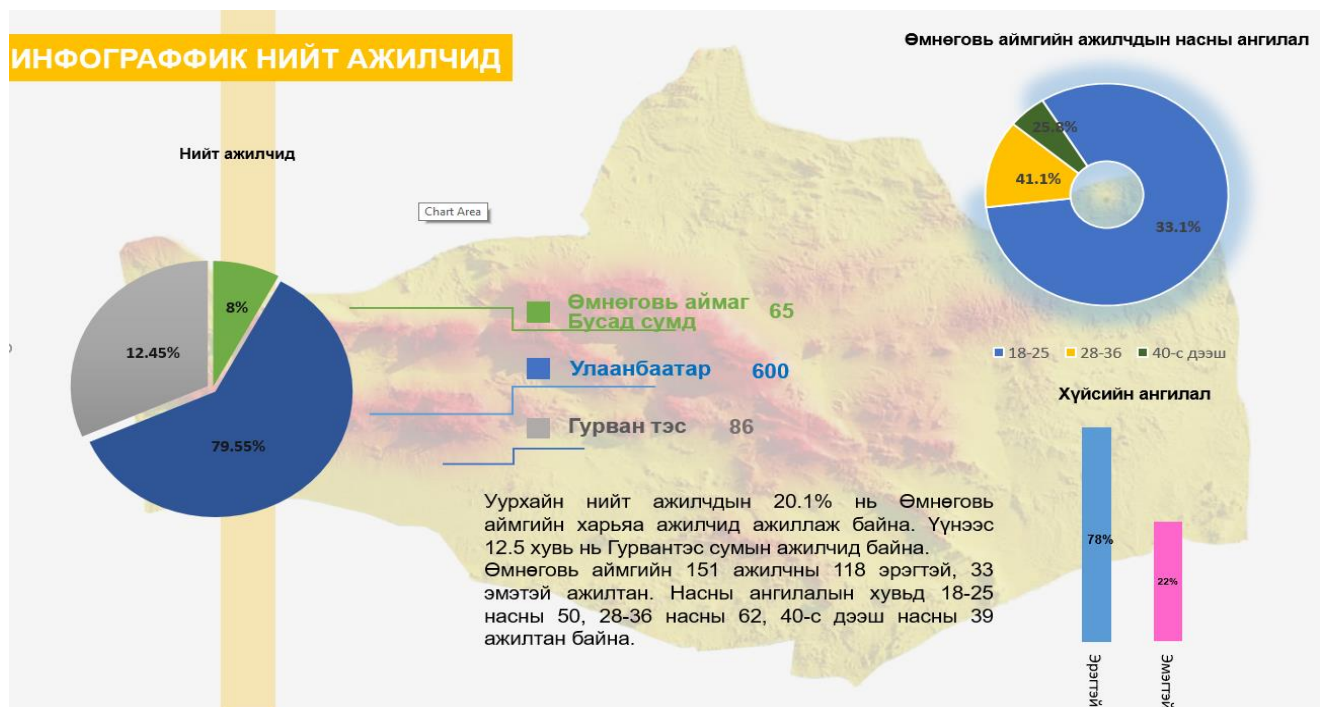
Хүснэгт 4. Материалын баланс

Бүтээгдэхүүн	Гарц, %	Гарц, тн	Үнслэг (%)	Чийг (%)	Илчлэг (ккал/кг)
Баяжмал	73,6	243	16,1	4,1	6301
Завсар	9,7	32	36,9	3,8	4572
Хаягдал	16,7	55	81,6	2,3	-
Тэжээл	100	330	29,1	3,8	5081

1.1.8. Ажиллах боловсон хүчний мэдээлэл

Нарийн сухайтын уурхайн 2022 оны бүтэц, орон тоо 991 орон тоогоор батлагдсан болно. 2022 онд 776 ажилтантайгаар үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд Өмнөговь аймгаас 151 ажилтан, үүний 86 ажилтан Гурвантэс сумаас тус тус ажиллаж байна. Нийт ажилтны 20.6%-ийг Өмнөговь аймгийн харьяатай иргэд бүрдүүлж байна.

Зураг 6. Орон нутгаас ажиллаж байгаа ажилтны мэдээлэл

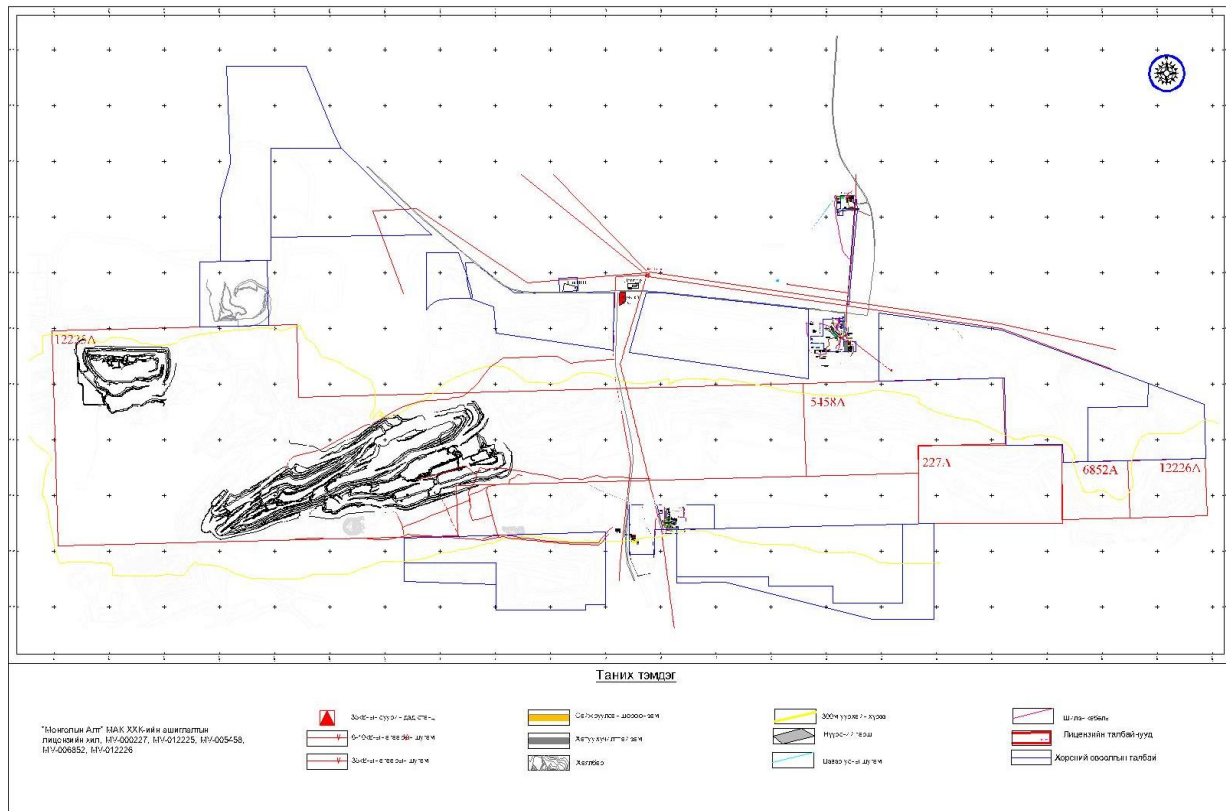
1.1.9. 2022 оны уулын ажлын гүйцэтгэлийн товч танилцуулга

2022 онд 12225А лицензийн талбайд уулын ажлыг явуулсан. Уурхайн нүүрсний уналын дагуу 50м тэлж, гүнзгийрэлтийн хурд 24м байсан. Уулын ажилд нийт 22 төрлийн 91 техник тоног төхөөрөмж 7/24 цагийн хувиараа ажиллаж нийт уулын ажлын биелэлт 91% явж байна.

Хүснэгт 5. 2022 оны уулын ажлын гүйцэтгэл

Д/д	Техникийн парк	Хэмжих нэгж	2022 оны төлөвлөгөө гүйцэтгэлийн харьцуулалт		
			Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Биелэлт, %
1	Өрөмдлөг	мян.м3	36.3	41.1	113%
2	Тэсэлгээ	мян.м3	1,373.9	1,246.40	91%
3	Хөрс хуулалт	мян.м3	1,890	2,074.70	110%
4	Нүүрс олборлолт	мян.тн	751.7	538.9	72%
6	Нүүрс борлуулалт	мян.м3	1,241.3	1,067.3	86%
7	Нийт уулын цул	мян.м3	2,434.8	2,465.2	101%
8	Нийт уулын ажил	мян.м3	3,408.8	3,052.10	90%

Зураг 7. 2022 оны ашиглалтын өнөөгийн байдал

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Өрөмдлөг тэсэлгээ, хөрс хуулалт, олборлолт, тээвэрлэлт зэрэг үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг доорх хүснэгтэд үзүүлэв.

Зураг 8. Байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөлтийн бүдүүвч зураг

3.1. Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөө

Төслийн үйл ажиллагаанаас агаар мандалд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь тоосжилт, хорт хий, утаа, нүүрсний тоосонцор байж болох юм.

Уурхайн байрлаж буй хэсэг нь хуурай уур амьсгалтай, салхи шуурга ихтэй, говь цөлийн бүс бөгөөд ургамлын бүрхэвч тачир сийрэг, нимгэн давхаргатай хөрс тул тоосжилт ихээр үүсэх боломжтой юм.

Нөлөөллийн шинж чанар, эх үүсвэр, хэмжээ, эрчим: Хөрс хуулалт, хөрсний догол, мөргөцөг гаргах, мөн олборлолт хийх зэрэг ажлууд хийх явцад агаарт үүсэх их хэмжээний тоос, салхи, шуургаар дамжин тархалт явагдана. Говийн нөхцөлд салхины хурдны давтагдал их байдаг нь ордын үйл ажиллагааны нөлөөгөөр газрын хөрснөөс суларсан шороо хийсэж агаар бохирдуулах нь их байж болзошгүй юм.

Нөлөөлөлд өртөх зүйлс, тархалт, хамрах хүрээ: Уулын ажлын үед болон нүүрс тээвэрлэлтийн үед уурхайн орчимд их хэмжээний тоос, тоосонцор үүсэх бөгөөд энэ нь агаар орчинд төдийгүй уурхайн орчмын зэрлэг амьтан, мал, ургамлын бүрхэц, уурхайн ажилчид болон уурхайн ойр амьдрах хүмүүсийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.

Үргэлжлэх хугацаа: Агаар мандлын бохирдол нь хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд маш түргэн, үгүй бол маш удаан, эсвэл хүний бие махбодын тогтолцоог аажмаар удаан гэмтээх зэрэг янз бүрээр нөлөөлнө.

3.2. Хөрсний чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөө

Нарийн сухайтын уурхай орчмын хөрс нь шим тэжээлийн түшингээр тааруу, ялзмагийн агууламж бага 0.24-2.96%, элсэнцэр, элсэрхэг хөнгөн механик бүрэлдэхүүнтэй учир элэгдэл эвдрэлд орохдоо амархан хөрс юм.

Нөлөөллийн шинж чанар, эх үүсвэр, хэмжээ, эрчим: Уулын малталт, олборлолтын ажлын талбайг бэлтгэх, зам шинээр гаргах зэрэг хөрсний өнгөн хуулалт хийх, газар шорооны ажлыг эхлүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хөрс эвдэрч элэгдэлд орно. Уурхайд ашиглагдаж байгаа хүнд машин механизмын хөдөлгөөн, түрэлтээр орчны хөрсний үе давхаргууд гэмтэж, бороо хур ихтэй үед хөрсөн дээр хонхор үүсэж, хөрс эвдрэх магадлалтай.

Олборлолтын үеийн хөрсний эвдрэлээс шалтгаалан шороон шуурга болох нь олшрох, тоосжилт нэмэгдэх, цөлжилтийг эрчимжүүлэх шалтгаан болж болзошгүй.

Нөлөөлөлд өртөх зүйлс, тархалт, хамрах хүрээ: Уурхайн үйл ажиллагаа тухайлбал тэсэлгээ, нүүрс тээвэр зэргээс болоод уурхай орчмын газар болон машин замын ойролцоо газруудад хөрсний элэгдэл үүсэж, ургамлын нөмрөгийн зүйлийн бүрдэл буурах, амьтад дайжих зэрэг нөлөөллүүд гарч болзошгүй.

Мөн хөрсөнд шатах тослох материалын асгаралтаас үүдээд хөрс өөрийгөө цэвэршүүлэх, сэргээх чадвар алдагдах эрсдэлтэй.

Үргэлжлэх хугацаа: Хөрсний элэгдэл эвдрэл нь удаан хугацаагаар үргэлжилнэ. Хөрсний өөрийгөө нөхөн төлжүүлэх чадвар харьцангуй удаан байдаг.

3.3. Усны найрлага чанарт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

Усны эх үүсвэр болох худгийн ойр орчимд гүний усыг бохирдуулах үйл ажиллагаа явуулах, урсгалын эхэнд ус бохирдуулах үйл ажиллагаа явуулах (машин угаах, үйлдвэрийн болон ахуйн хог хаягдал хаях), шатах тослох материал хөрсөнд асгарах зэрэг нь хөрсний сул ус болон хур тунадсаар дамжиж ундны ус цаашлаад гүний усыг бохирдуулна.

Нөлөөлөлд өртөх зүйлс, тархалт, хамрах хүрээ: Гүний худаг болон гадаргын усаар ундаалдаг хүн, мал амьтан, ургамал. Химийн хорт бодисууд усан сангийн ёроолд тунах

үед эсвэл давхаргад нэвчих үед чулуулгийн хэсгүүдээр адсорбцлогдох, исэлдэн ангижрах, тунадасжих гэх мэт процесс явагддаг тул ус өөрөө бүрэн цэвэршиж чаддаггүй. Гүний усанд химийн хорт бодисууд нэвчимтгий чанартай хөрсөнд 10 км ба түүнээс цааш тархаж болно.

Үргэлжлэх хугацаа: Хөрсөнд нэвчсэн хорт бодис нь гүний усанд уусаж удаан хугацаагаар хадгалагдана.

3.4. Ургамал, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

Хөрс хуулалт болон тэсэлгээ, нүүрс тээврийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэлд орж ургамлын нөмрөг, тэжээллэг ашигт ургамлын зүйл буурах аажмаар алга болох эрсдэлтэй.

Нүүрс тээвэр болон тэсэлгээний үед их хэмжээгээр тоосонцор агаарт дэгдэх үед нарны цацрагийн шууд тусгалыг хаах түүний нөлөөгөөр ургамлын ургалт багасаж, анхдагч бүтээгдэхүүний бүтээмж буурах магадлалтай. Буурсан тохиолдолд идэш тэжээлийн гинжин хэлхээнд өөрчлөлт орох, амьтад идэш тэжээлээ даган нүүдэллэх тухайн нутгаас дайжих, хэрвээ идэш тэжээлээр дамжин хүнд металл болон химийн хорт нэгдлүүд амьтны биед орсон тохиолдолд тэдгээрийн гений санд өөрчлөлт орох гэх мэт эрсдэл гарч болзошгүй юм.

Хог хаягдлын нөлөөлөл

Хатуу хог хаягдал:

- Үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын ихэнх хэсгийг хөрс хуулалтаас үүсэх сул шороон том хайрга, чулуун овоолго үүсгэж ихээхэн талбайг эзэлдэг.
- Харин ахуйн хог хаягдлын эх үүсвэр нь ажилчдын хотхон уурхайн захиргаа, зоогийн газар бөгөөд тэдгээрээс ихэвчлэн цаас, хуванцар сав, шил лаазны хаягдал гардаг.
- Засвар үйлчилгээний хэсгээс техникүүдийн сэлбэгийн хаягдал, шатах тослох материал асгарч даавуу, шатах тослох материалын сав, түүний бөглөө жийрэг хөнгөн цагаан зэрэг хаягдал гарах бөгөөд эдгээрийн заримыг нь эргүүлэн ашиглаж байна. Гэвч эдгээрийг хурааж удаан хугацаанд хадгалах нь орчны болон агаарын бохирдлыг үүсгэх магадлалтай.

Шингэн хог хаягдал:

- Уурхайн шингэн хог хаягдлын гол хэсгийг ахуйн хэрэглээнээс гарах бохир ус, зоогийн газрын хоолны хаягдал бүрдүүлнэ.
- Хүний буруутай үйл ажиллагааны улмаас түлш түгээх болон, техникийн тосолгоо үйлчилгээ хийх явцад шатах тослох материал хөрсөн дээр хаягдаж бохирдол үүсгэж болно.

Хийн хаягдал:

- Уурхайн хийн хаягдал нь шатахуун буулгах, машин цэнэглэх үед болон орчны температурын нөлөөгөөр хүний буруутай үйл ажиллагаанаас болж автомашины шатахууны сав, агуулах савнаас хальж асгарсан болон агуулах савны орчимд газрын гадарга дээр дуссан, асгарсан түлшний ууршилтаас үүсэх хий зэрэг болно.
- Уурхай орчимд хүнд болон хөнгөн даацын автомашин, механизмуудын утаа нь мөн хийн хаягдлын гол эх үүсвэр болно.

БҮЛЭГ 4. 2022 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

Зорилго: Уурхайн үйл ажиллагаанаас урган гарах сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний дагуу төлөвлөгөөт ажлуудыг авч хэрэгжүүлэн нөлөөллийн утгыг хамгийн бага түвшинд байлгахад оршино.

Дээрх зорилгыг биелүүлэхийн тулд дараах зорилтуудыг дэвшүүлэн ажилласан. Үүнд:

- Байгаль орчны хяналтыг сайжруулах, сөрөг нөлөөллийг цаг алдалгүй илрүүлж, арилгах арга хэмжээг богино хугацаанд зохион байгуулах;
- Байгаль орчны чиглэлээр орон нутагтай хамтран ажиллах хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлэх, өргөжүүлэх;
- Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний ажлыг сайжруулах;
- Мод үржүүлгийн талбайн ашиглалтыг сайжруулах төлөвлөгөөг гаргаж хэрэгжүүлэх;

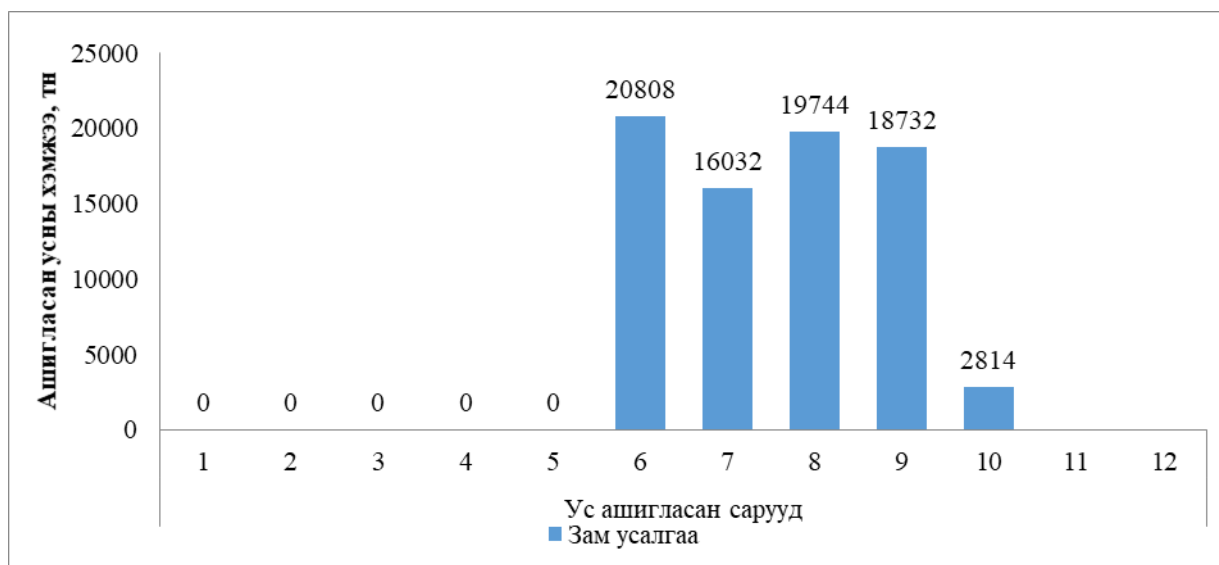
БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

5.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах

5.1.1. Зам талбайг услах, тоосжилт дарах

- Уурхайн сул хөрс, шороо салхинд хийсэх, тоосны тархалтыг хязгаарлах зорилгоор үйл ажиллагаа явагдаж байгаа уурхай болон дотоод зам талбайн усалгааг тогтмол хийж гүйцэтгэн ажиллаж байна. 2022 оны 06 дугаар сараас эхлэн уурхайн хөрс тээвэр, нүүрс олборлолт, борлуулалт ажиллаж эхэлсэн байна. Зам талбайн тоосжилт дарах зорилгоор нийт 10 дугаар сарын байдлаар 78,130 м3 усыг эргүүлэн ашигласан байна. Мөн уурхайн шүүрлийн усанд тоолуур тавьж баталгаажуулсан. Хамгийн их ус зарцуулалтай нь 06 сар байсан бөгөөд цаг агаар халуун, салхи шуурга их байсантай холбоотойгоор усалгааг нэмэгдүүлж байсан. 10 дугаар сарын хувьд хүйтэрсэн, салхи шуурга багатай байсан учир усалгааг багасгаж ажилласан.

Зураг 9. Зам талбайн тоосжилт дарахад ашигласан усны хэмжээ, сараар

Зураг 10. Уурхайн карьер болон зам талбайн тоосжилт дарах усалгаа

- Технологийн замын усалгааг сайжруулах зорилгоор 1259 м уртай хөрс тээврийн замд 25 м радиуст усалгаа хийх хүчин чадалтай бороожуулагч системийг дулааны улиралд ашиглаж байна.

Зураг 11. Зам усалгааны бороожуулагч систем

5.1.2. Зам талбайн тэмдэг тэмдэглэлээ нэмэгдүүлэх, хурдны хязгаарыг мөрдүүлэх

- Уурхайн дотоод тээврийн зам дээр МУ-н замын хөдөлгөөний дүрэм болон уурхайн замын хөдөлгөөний журмыг дагаж мөрдөн хурдны хязгаар тогтоон нийт 40 ширхэг тэмдэг байрлуулан ажилласан.

Хүснэгт 6. Уурхайн орчинд мөрдөж байгаа хурдны хязгаар

Д/д	Замын нэр	Замын нөхцөл	Хурд, км/цаг
1	Овоолгын зам		40
2	Гадаргуугийн зам		60
3	Траншейн зам		40
4	Мөргөцгийн зам	Нүүрсний зам	30
		Хөрсний зам	40
5	Хатуу хучилттай зам	Хотхон-ЗҮТ	60
		Гаалийн хяналтын талбай-Шивээ хүрэнгийн боомт	80

Зураг 12. Замын тэмдэг тэмдэглэгээ байрлуулж байгаа байдал

5.1.3. Шатах тослох материалын хадгалалтад хяналт тавих

1. Техник хэрэгслүүдэд ашиглах тос, маслыг зориулалтын хатуу хучилттай, саравчтай агуулахад, харин түлшийг 1750 м³-ын багтаамжтай ил агуулахад хадгалдаг. Шатах тослох материал хөрсөнд шингэж агаар дуслаар ууршихаас сэргийлж ажлын байрны үзлэг шалгалт тогтмол хийсэн.

5.2. Хөрсний чанарт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

5.2.1. Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө Газар хөндөх зөвшөөрөл авах, олгох, бүртгэл хөтлөх

- 2022 онд 12225А ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааг 2022 оны 06 дугаар сараас эхлэн явуулсан бөгөөд карьерын тэлэлтэд 3.6 га, хөрсний овоолгын зориулалтаар 5.1 га нийт 8.7 га талбай хөндөгдсөн байна.

Хүснэгт 7. 2022 оны хөндөгдсөн газрын хэмжээ га, 10 сар

№	Хөндөгдсөн газрын хэмжээ	Сар												Нийт	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Зам талбай засах	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Карьер тэлэх	0	0	0	0	0	0	0	0	3.6	0	0	0	0	3.6
3	Хөрсний овоолго	0	0	0	0	0	1.1	1.2	1.4	1.4	0	0	0	0	5.1
	Нийт	0	0	0	0	0	1.1	1.2	1.4	5	0	0	0	8.7	

Зураг 15. Хөндөгдсөн газрын хэмжээ (га), сараар

Дээрх графикаас харахад 09 дүгээр сард 5 га талбай буюу хамгийн их талбай хөндсөн бол 06 дугаар сард хамгийн бага буюу 1.1 га талбайг хөндсөн байна.

Уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаа явуулах зорилгоор 1, хөрсний овоолгын зориулалтаар 4, нийт 5 газар хөндөх зөвшөөрөл авч ажилласан байна.

Хүснэгт 8. Газар хөндөх зөвшөөрөл авсан байдал

№	Зориулалт	Талбайн хэмжээ, га	Газар хөндөх зөвшөөрөл авсан тоо	Зөвшөөрөл олгосон
1	Карьер тэлэх	3.6	1	Зөвшөөрсөн
2	Хөрсний овоолго	8.7	1	Зөвшөөрсөн

5.2.2. Үржил шимт хөрсийг хуулж хэлбэржүүлэх

- Уурхайн хэмжээнд нийт 304,134 м³ шимт хөрсийг хуулж 6 байршилд стандартын дагуу овоолго үүсгэн хэлбэржүүлэн хадгалж байна. Үүнээс 59,495 м³ шимт хөрсний 2 дугаар овоолгыг ургамалжуулсан.
- 2022 онд нийт 8.7 га талбайд шинээр тэлэлт хийж, 7202 м³ шимт хөрсийг хуулж, шимт хөрсний 4 дүгээр овоолгод нэмэлтээр стандартын дагуу овоолго үүсгэн хадгалж байна. 2022 онд шинээр шимт хөрсний талбай үүсгээгүй, шимт хөрсний 4-р овоолгод нэмэлтээр 7203 м³ шимт хөрсийг буулгасан.

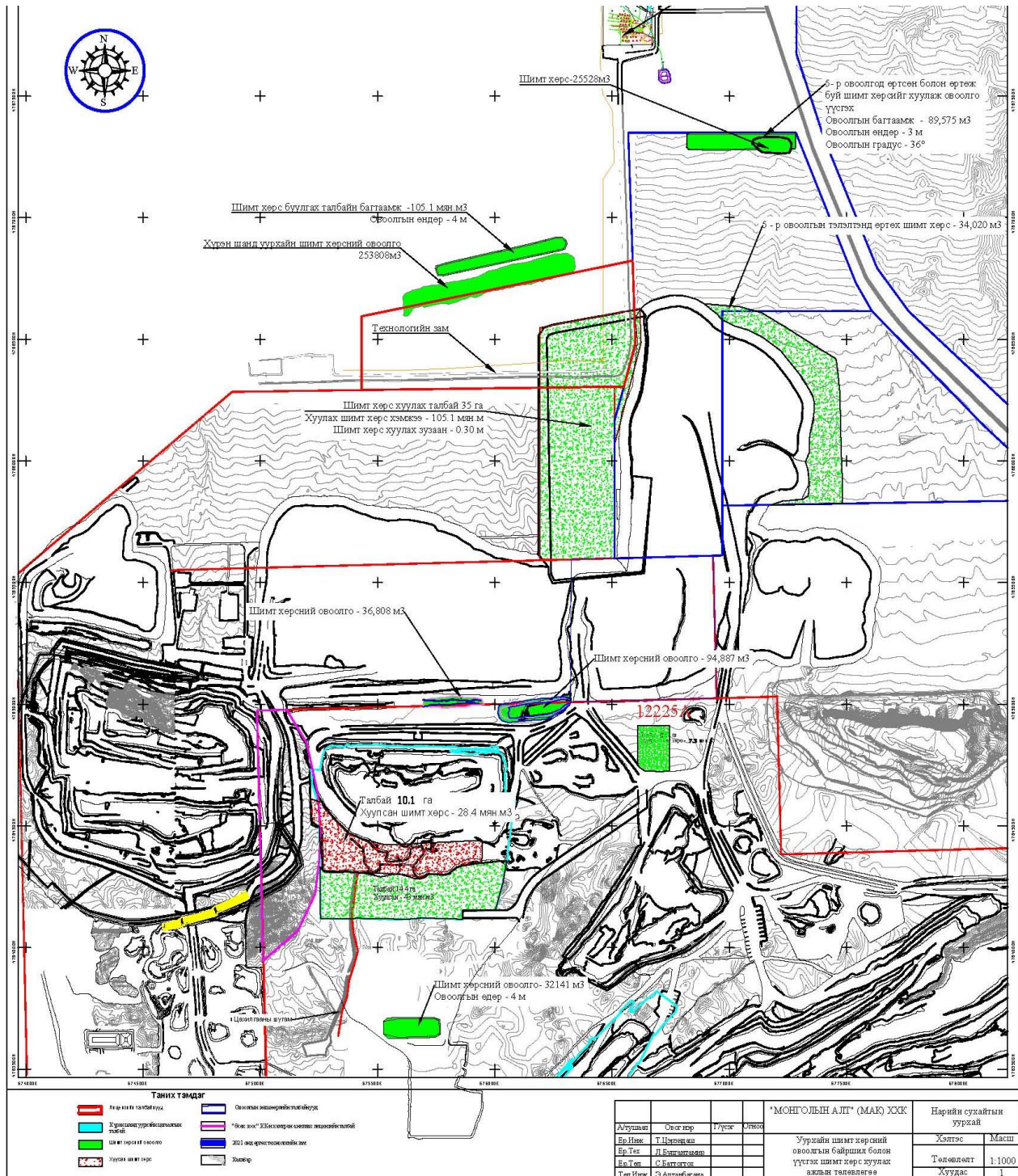
Хүснэгт 9. Шимт хөрсний овоолгын дугаар, хэмжээ

№	Овоолгы н дугаар	Байршил	Хэмжээ, м ³	Үүсгэсэн он	Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх
1	№ 1	ЗҮТ-ийн урд	30,000	2012	2014 онд ургамалжуулсан.
2	№ 2	Уул-2 засварын талбайн баруун тал	29,495	2015	2016 онд ургамалжуулсан.
3	№ 3	Уул-2 нүүрс цагаалгын 3-р талбайн ард	28,036	2017	Хэлбэржүүлсэн
4	№ 4	Хөрсний 5-р овоолгын урд, шинэ карьерын ард	94,887	2020	Хэлбэржүүлсэн
			7202	2022	Хэлбэржүүлсэн
5	№ 5	Хөрсний 5-р овоолгын ард	89,575	2022	Шинээр үүсгэж байгаа
6	№ 6	“Өсөх Зоос” ХХК-ийн цагаалгын талбайн хойно	32,141	2022	Хэлбэржүүлсэн
Нийт			304,134		

Зураг 16. Нийт шимт хөрсний овоолгуудыг дугаарлаж, тэмдэг тэмдэглэгээ хийсэн

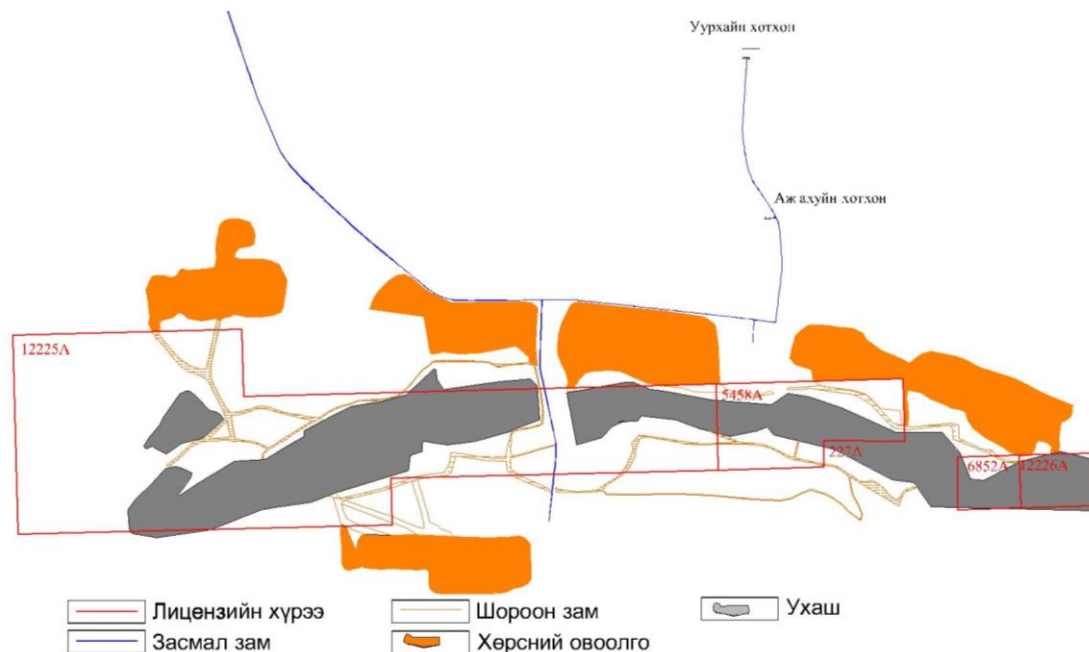
Зураг 17. Шимт хөрсний овоолгын байршил

5.2.3. Тогтсон маршрутын дагуу хөдөлгөөнд оролцох

- Нүүрс тээвэрлэлтийг 56 км хатуу хучилттай замаар, хөрс тээвэрлэлт болон уурхайн дотор явж байгаа бусад техникүүдийг арчилгаа усалгаатай замаар, ажилчдын байр болон засвар үйлчилгээний төв хооронд зорчихдоо 3 км хатуу хучилттай замаар хөдөлгөөнд оролцдог.

Зураг 18. Уурхайд ашиглаж байгаа зам талбайн ерөнхий зураг

5.2.4. Тосолгоо үйлчилгээг зориулалтын талбайд хийх

Дунд оврын болон үйлчилгээний жижиг машинуудын тосолгоо үйлчилгээг засвар үйлчилгээний төвд 483.7 м² хатуу хучилттай зориулалтын талбайд, 130 тн болон 220 тн белаз автосамосвалуудын тосолгоо үйлчилгээг 172 м² бетондсон зориулалтын талбайд хийж байна.

Зураг 19. Бетондсон засварын талбай болон засварын зориулалтын талбай

Белазын үйлчилгээ хийх талбай

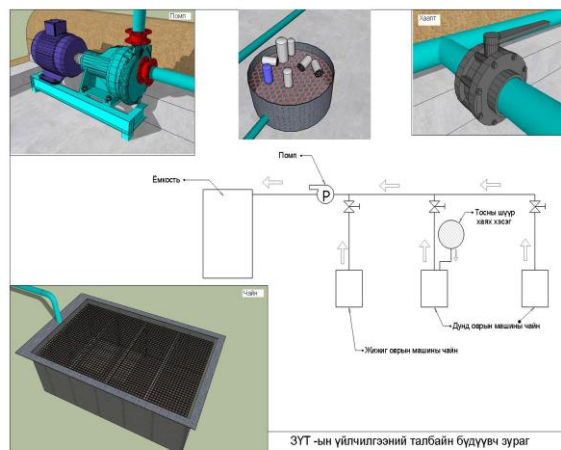
Дунд оврын болон жижиг машинуудын үйлчилгээ хийх талбай

Хаягдал тос маслыг 25 м³, гидрийн шингэнийг 15 м³-ийн багтаамжтай саванд хадгалж, хаягдал тос боловсруулах үйлдвэр “Алтан Оршихуй” ХХК-д гэрээгээр нийлүүлдэг.

- 2022 онд ашигласан тос гэрээний дагуу нийлүүлээгүй ба уурхайн хаягдал тос хадгалах 40тн ёмкост дүүрээгүй байгаа тул дүүрэх үед нь гэрээний дагуу нийлүүлэхээр ажиллаж байна.

Зураг 20. Ашигласан тос хадгалах талбай

Тос хадгалж байгаа талбайн ерөнхий байдал

Тос хадгалах талбайн технологийн бүдүүвч зураг

5.2.5. Хөрсний бохирдол, түүнийг арилгах талаар нийт ажилчдад сургалт явуулах

- Хөрс хамгаалах бохирдлоос сэргийлэх талаар уурхайн нийт ажилчдад заавар зааварчилгаа өгч ажилласан. Мөн уурхайн 2022 оны сургалт орсон бүртгэлийг доорх хүснэгтэд харуулав.

Зураг 21. Сургалт орсон бүртгэл

№	Сэдэв	Сургаалтанд хамрагдсан хүний тоо, сараар										Нийт	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Байгаль орчны ерөнхий зааварчилгаа	Уурхай үйл ажиллагаа явуулаагүй	451	39	138	275	280	1183					
2	БОЯБ-ийн хамгаалал, тархалтын тухай		451	39	138	275	280	1183					
3	Хөрсний бохирдол түүний сөрөг нөлөөлөл		451	39	138	275	280	1183					
4	Хог хаягдлын ангилан ялгалт		451	39	138	275	280	1183					
5	Ус тухай болон, уурхайн ус ашиглалтын талаар		451	39	138	275	280	1183					
6	Цэвэрлэх байгууламжийн талаар		451	39	138	275	280	1183					
7	Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүд		451	39	138	275	280	1183					
8	Археологи, палентлогийн олдвор болон хамгааллын талаар		451	39	138	275	280	1183					
9	Химийн бодис		451	39	138	275	280	1183					
Нийт		0	0	0	0	0	3608	312	1104	2200	2240	9464	

Зураг 22. Хөрсний бохирдол болон байгаль орчны чиглэлээр урьдчилан сэргийлэх сургалтын 2022 оны бүртгэл

Зураг 23. Сургалтын бүртгэл гарын үсэг

Сургалтын бүртгэл

Сургалт орж байгаа байдал

НИЙТ АЖИЛТНЫ СУРГАЛТАД ХАМРАГДСАН АЖИЛТНУУДЫН БҮРТГЭЛ ХУУДАС					
ЗААВАРЧИЛГЫН АГУУЛГА					
Сэдэв 1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ерөнхий ойлголт					
Сэдэв 2. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль					
Сэдэв 3. Үйлдвэрлэлийн оронд зургаадугай аюултай хүчин зүйлс, урьдчилан сэргийлэлт					
Сэдэв 4. Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгсэлийн төрлүүд, зохистой хэрэглээ					
Сэдэв 5. Байгаль орчны ерөнхий зааварчилгаа					
Сэдэв 6. Галын аюулгүй ажиллагаа					
Сэдэв 7. Онцгой байдал хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, гамнигын бүтэн байдал					
Таалаар: Гарын үсгийг зөвхөн бичээхээр бичнэ.					
№	Хэсэг	Огноо, Нэр	Албан тушаал	Гарын үсэг	Огноо
1	ААХ	Эрдэмтөгс Зоолава	Аж ахуйн өдлөх ажилтан	<i>А. Зоолава</i>	2022.05.18
2	ААХ	Дамчаабадар Болортуяа	Ахлах тогооч	<i>Д. Болортуяа</i>	22.5.18
3	ААХ	Бандоохом Базардармаа	Тогооч		
4	ААХ	Чулуунбаатар Гантуяа	Тогооч	<i>Ч. Гантуяа</i>	2022.5.19
5	ААХ	Алтангүрэн Лхагвалүрэн	Тогооч	<i>А. Лхагвалүрэн</i>	22.5.19
6	ААХ	Батбуян Алдармаа	Бэлтгэгч утаагч		
7	ААХ	Батсүх Цэдэнбал	Бэлтгэгч утаагч	<i>Б. Цэдэнбал</i>	22/05/19
8	ААХ	Очиравч Монхуул	Үйлчилгэгч	<i>О. Монхуул</i>	22/05/19
9	ААХ	Жамьян Гэрэлчимэг	Үйлчилгэгч	<i>Ж. Гэрэлчимэг</i>	22/05/19
10	ААХ	Бямбаа Гансүх	Гахайчин, тахиачин	<i>Б. Гансүх</i>	22/05/19
11	ААХ	Ганцхагва Батбаяр	Сантехникч	<i>Г. Батбаяр</i>	22/05/19
12	ААХ	Бат-Эрдэнэ Шинэцэнхэг	Үйлчилгэгч	<i>Б. Шинэцэнхэг</i>	22/05/19
13	ААХ	Дашжанцан Болд	Галч, усалгачин	<i>Д. Болд</i>	22/5/19
14	ААХ	Цэнгэл Нарангарав	Хувцас угаалгын ажилтан	<i>Ц. Нарангарав</i>	2022.5/19
15	ААХ	Саринхүү Хурлолбаатар	Галч, усалгачин	<i>С. Хурлолбаатар</i>	2022.5/19
16	ААХ	Мянцагвар Хатанбаатар	Аж ахуйн туслах ажилчин	<i>М. Хатанбаатар</i>	2022.5.19
17	ААХ	Жаргалсайхан Төрболд	Бэлтгэгч утаагч	<i>Ж. Төрболд</i>	2022.5.19
18	ААХ	Цэцэгжав Энхтуул	Үйлчилгэгч	<i>Ц. Энхтуул</i>	2022.5.19

5.3. Усны чанарт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

5.3.1. Уурхайн худгийн тоолууруудын заалтыг авч акт үйлдүүлэх

- Уурхайн ажилчдын унд ахуйн хэрэглээний ус болон Нүүрс баяжуулах үйлдвэрт ашиглаж байгаа үйлдвэрийн усны хэрэглээг хянах зорилгоор баталгаажсан тоолуурыг тавьж ашигладаг.
- Унд ахуйн зориулалтаар ашигладаг 4 ш тоолуур, нүүрс угаах үйлдвэрийн зориулалттай 1 ш тоолуур нийт 5 ш тоолуурын заалтыг сар бүрийн 25-нд авч акт үйлдэн Гурвантэс сумын байгаль хамгаалагчаар баталгаажуулан хэрэглэсэн усны төлбөрийг төлдөг.
- 2022 онд уурхайн шүүрлийн усанд тоолуур суурилуулж Гурвантэс сумын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтнээр лацдуулан холболт хийж стандарт хэмжилзүйн газраар баталгаажуулан тоолуур суурилуулсан байна.

Хүснэгт 10. Уурхайд ашиглаж байгаа баталгаажсан тоолуурын мэдээлэл

№	Тоолуурын байршил	Тоолуурын дугаар	Баталгаажуулалт хийсэн хугацаа	Хэрэглээний зориулалт	Тоолуурын диаметр, мм
1	Дунд тосгон	1511003282	2021.06.21	Унд ахуй	100
2	Гал тогоо	1811100144	2021.06.21		25
3	Угаалгын байр	1811100076	2021.06.21		25
4	НБҮ ахуй	1811000129	2021.06.21		25
5	НБҮ процесс	1801050071	2021.06.21	Үйлдвэр	100
6	Шүүрлийн ус	2110004987	2022.08.25	Шүүрэл	150

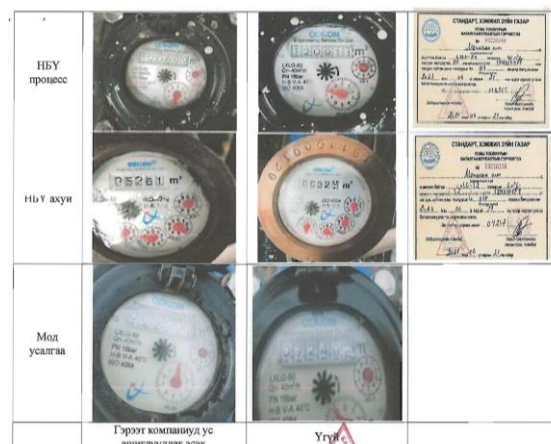
Зураг 24.

Акт үйлдүүлсэн байдал

“МОНГОЛЫН АЛТ” ХХК-НИЙ УСНЫ ТООЛУУРЫН БАТАЛГААЖУУЛАЛТ

2022.09.25 Бага овоо баг

Хугацын дугаар	Тоолуурын заалт		Усны хэрэглээний зориулалт /м³/	Нийт хэрэглээ /м³/	Тайлбар
	2022.08.25	2022.09.25			
Дунд тосгон	127426	130188	Унд ахуй	2,762	Стандарт хэмжилзүйн газраар баталгаажуулан тоолуурууд.
Гал тогоо	14850	15146		296	
Угаалгын байр	14760	14790		30	
НБҮ ахуй	5320	5513		193	
НБҮ процесс	120911	124564	Банжуулах үйлдвэр	3,653	
Ногоон байгууламж	72495	80741	Ногоон байгууламжийн усалгаа	8,246	
Зам усалгаа		5356	Температурын зам галбайн тоосжилт дарх	5,356	Стандарт хэмжилзүйн газраар баталгаажуулан тоолуурууд.
Зам усалгаа	Уурхайн удирдлага хяналтын програм системийн бүртгэлээр			13,376	Диспетчерийн бүртгэлээр
Нийт ангиласан усны хэмжээ, м³				33,912	
Баталгаажуулалт хийх үеийн тоолуурын зураг					
2022.8-р сарын 25-ны заалт		2022.9-р сарын 25-ны заалт			
Дунд тосгон					
Гал тогоо					

Баталгаажуулалт хийсэн:
Уул уурхай- Ус хариуцсан Байгаль хамгаалагч А.Бүжиг

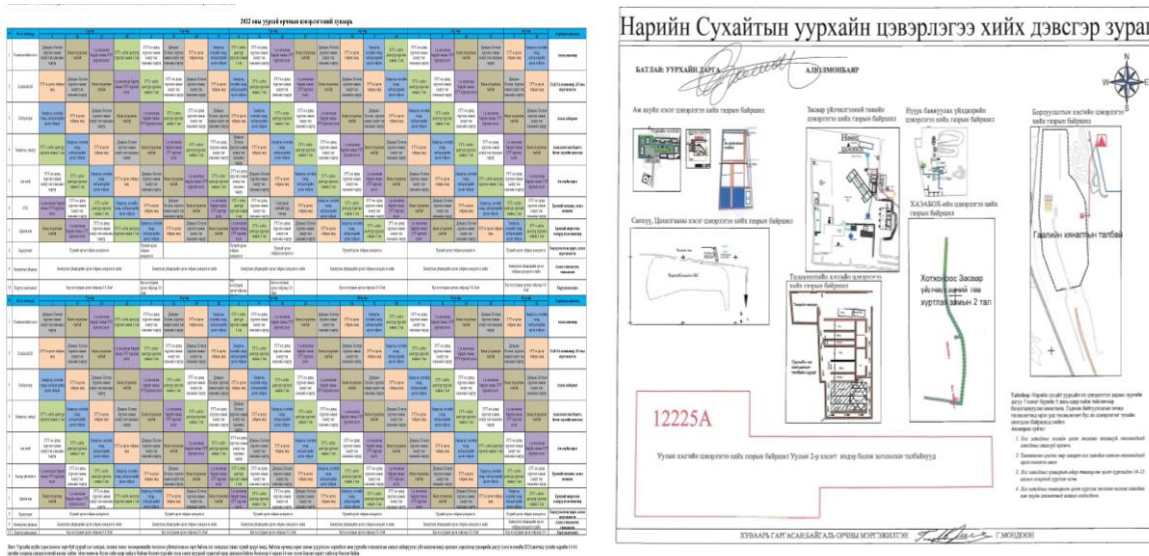
Байлсан:
“Монголын Алт” ХХК-ийн Г.Мондон

Байгаль орчны мэргэжилтэн

5.3.2. Худгийн орчинд цэвэрлэгээ хийх

Уурхайн ажилчдын ундны усны худгийн эрүүл ахуйн бүс нь уурхайн харуул хамгаалалтын албаны байнгын хяналтад байдаг ба эрүүл ахуйн бүсийн хог хаягдлын цэвэрлэгээг “Уурхайн орчны цэвэрлэгээ хийх хуваарь”-ийн дагуу хийдэг бөгөөд нийт 8 удаа цэвэрлэгээ хийж 300 кг ахуйн хуурай хог хаягдлыг түүж, уурхайн хог хаягдал түр хадгалах талбайд ангилан ялгаж “Шугшаа Уул” ОНӨААТҮГ-тай байгуулсан гэрээний дагуу устгуулсан.

Зураг 25. Орчны цэвэрлэгээ хийх батлагдсан төлөвлөгөө

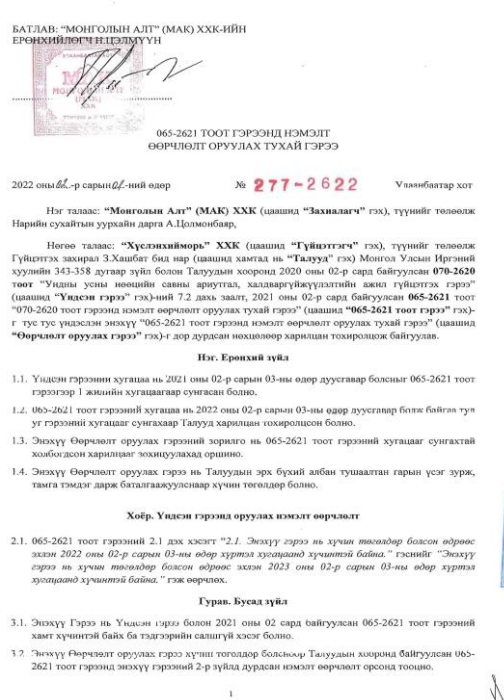
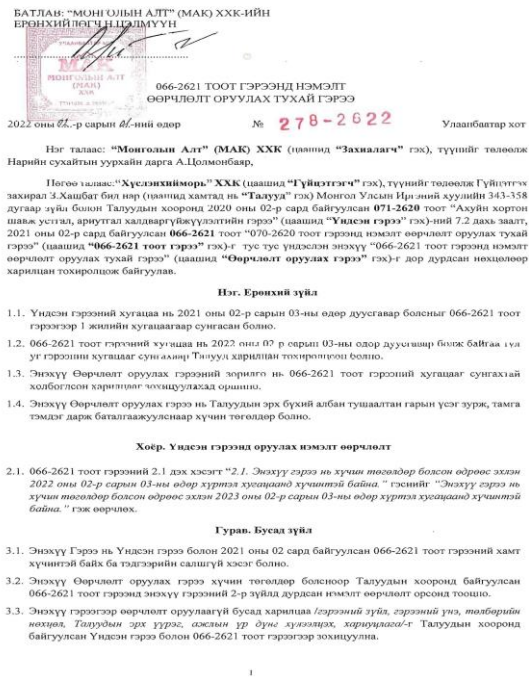
Зураг 26. Орчны цэвэрлэгээ хийх байгаа байдал

5.3.3. Усны нөөцийн савны ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх

- Өмнөговь аймгийн “Хүслэн хийморь” ХХК-ар ундны усны нөөцийн савнуудад улирал бүр технологийн дагуу механик цэвэрлэгээ, стандартын дагуу ариутгал хийлгэж актаар хүлээн авах.

Зураг 27. Ариутгал халдваргүйтгэл хийлгэх гэрээ байгуулсан байдал

Зураг 28. Усны нөөцийн саванд ариутгал хийлгэсэн

Зураг 29. Усны нөөцийн саванд ариутгал хийсэн акт

**“МОНГОЛЫН АЛТ-МАК”
ХХК-Д**

Umnugobi aimag, Dаланзадгад 3-р баг,
KHUSLENKHIMORI3622177@GMAIL.COM,
TEL : 976-88667006,86107006,70530477

2022 оны 06-р сарын 05-ны өдөр №22/06/05-02

Унд ахуйн хэрэглээний усны нөөцийн саванд цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэл хийсэн тухай акт

“Монголын алт МАК” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах тус компанийн “Нарийн сухайт”-н уурхайн ажилчдын кемп, дунд хотхоны нийт 130гн-н усны нөөцийн саванд цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэл хийж гүйцэтгэлээ.

Халдваргүйтгэлийг Ус сувгийн удирдах газрын гаргасан зөвлөмжийн дагуу хийсэн ба Монгол Улсад хэрэглэхийг зөвшөөрсөн Эколаб /микро кват/ халдваргүйтгэлийн бодисоор уусмал найруулж хэрэглэсэн болно.

Ажил гүйцэтгэсэн:
Менежер: *Э.Наранчимэг* /Э.Наранчимэг/
Ариутгагч: *А.Цоодол* /А.Цоодол/
Хүтээн авсан:
Албан тушаал: *Эрэн аац*
Нэр: *В.Алтан*
Гарын үсэг: *В.Алтан*

**“МОНГОЛЫН АЛТ МАК”
ХХК-Д**

Umnugobi aimag, Dаланзадгад 3-р баг,
KHUSLENKHIMORI3622177@GMAIL.COM,
TEL : 976-70530477, 86107006, 88667006

2022 оны 09 сарын 05-ний өдөр №22/09/05-01

Урьдчилан сэргийлэх халдваргүйтгэл хийсэн тухай акт

“Монголын алт МАК” ХХК-тай хийсэн гэрээний дагуу 2022 оны 09 сарын 05-ний өдөр менежер Э.Наранчимэг, ариутгагч А.Цоодол, Э.Далантай, Д.Наранбат нар хамтран Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах тус компанийн “Нарийн сухайт”-н уурхайн дараах байгууламжуудад урьдчилан сэргийлэх халдваргүйтгэлийн үйлчилгээг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

1. Кемп-920м²
2. ЗҮТөн-600м²
3. Спорт заал-200м²
4. Хоол үйлдвэрлэлийн газар-310м²
5. Уурхайн оффис-330м²
6. Шалган-75м²
7. Тамхины цэг-40м²
8. Ариун цэврийн байгууламжууд-170м²
9. Нийт 2700м²

Халдваргүйтгэлийг Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайд, Хүнс Хөдөө Аж ахуйн ХХАА, Хөнгөн үйлдвэрийн сайд, ЭМСайдын 2022 оны 02 дугаар сарын 09-ны өдрийн №А/25, А/46, А/75 тоот тушаалын 4 дүгээр хавсралтад тусгагдсан “Жавеллон” бодисын 0.015%-н уусмал /өрөө, тасалгануудал/, 0.03%-н уусмал /аруун цэврийн өрөө/ тус тус бэлтгэж Эрүүл мэндийн сайдын 2022 оны 01 сарын 19-ны өдрийн А/36 тоот тушаалын зайдугаар зөвшөөрлийг баримтлэн хийсэн.

Ажил гүйцэтгэсэн:
Менежер: *Э.Наранчимэг* /Э.Наранчимэг/
Ариутгагч: *А.Цоодол* /А.Цоодол/
Хүтээн авсан:
Албан тушаал: *Эрэн аац*
Нэр: *В.Алтан*
Гарын үсэг: *В.Алтан*

5.3.4. Булаг шанд, худаг усны орчинд цэвэрлэгээ хийх

9 дугаар сарын 17-ны өдөр Нарийн сухайтын уурхайгаас хойшоо 7 км-ийн зайд байрлах “Ногоон чулуу”-ийн булаг болон Суваргын ойр орчмын хог хаягдлыг цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулсан. Уг ажилд “Нарийн сухайтын” уурхайн бүх хэсэг нэгжүүд хамтран ажилласан.

- Төлөвлөлт, ХАБЭАБО, Лаборатори, Захиргаа санхүү, Аж ахуйн, ЗҮХ Захиргаа, Цахилгаан, Уул зэрэг 9 хэсэг нэгжүүдийн инженер техникийн ажилчид оролцсон.

Зураг 30. Цэвэрлэгээ хийх төлөвлөгөө болон оролцсон байдал болон хог
түүж байх үе

5.3.5. Дэлхийн усны өдрөөр уурхайн ажилчдын дунд тэмдэглэн өнгөрүүлэх

Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд 10 дугаар сарын 23-ны өдөр Нарийн сухайтын уурхайгаас урагшаа 12 км зайд байрлах “Сухантын булаг”-ийн ойр орчмын хог хаягдлыг цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулсан. Уг ажилд Нарийн сухайтын уурхай бүх хэсэг нэгжүүд оролцсон бөгөөд “Сухантын булаг”-ийн хөндийн дагуу 1 км зайд хог хаягдал түүж цуглуулсан. Дэлхийн усны өдөр болох 03 дугаар сарын 22-нд уурхайн үйл ажиллагаа эхлээгүй уурхайн ажилчид сул зогсолттой байсан тул 2022 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр нөхөн тэмдэглэж булаг шандын ойр орчимд их цэвэрлэгээ хийсэн.

Зураг 31. Сухантын булгийн цэвэрлэгээ хийж байгаа байдал

БАТЛАВ: УУРХАЙН ОРЛОГЧ ДАРГА *Ц.Эрхтүвшин* Д.ЭРХТҮВШИН

№	Хэсэг нэгжүүд	2022.10.23-ний цэвэрлэгээний хуваарьт газар	Хариуцах ажилтан
1	ТХ болон МТХ		Геологи инженер
2	ХАБЭАБОХ		ХАБЭА-н инженер
3	Аж ахуй		Аж ахуйн дарга
4	ЗУХ		Ахлах механик
5	Засвар, санхүү	Баруун сухант булгийн ойр орчим болон шинээр байгуулсан амрах талбайн эргэн тойронд. Хэсэг нэгж тус бүрээс 1 хүнийг 2022 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр оролцуулана.	Нагтлаан бодогч
6	Цахилгаан		Ахлах инженер
7	Борлуулалт		Борлуулалтын мэргэжилтэн
8	Баяжуулах үйлдвэр		Ахлах технологич
9	Харуул хамгаалалт		Харуулын ахлах

Явч: 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний 6.3 дугаар бүлэгт заасны дагуу Усан орчимд үрүүж болгошгүй сөөг нөөцлөл, түүнийг арилгах арга хэмжээнд тусгагдсан ажлын дагуу хийгдэхээр төлөвлөгөөнд тусгагдсан. Мөн дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх булаг шандын ойр орчмын хог түүж зорилгоор хийгдэнэ.

Хэрэг болох уулаа: Тариуур, Хогны том уут Ажлын бэлний, 9 хүн багтах машин

Хөвсгөн: ХАБЭА-инженер *Т. Амраал* Т.Амартүвшин
Хуваарь гаргасан: Байгаль орчны мэргэжилтэн *Ц.Эрхтүвшин* Ц.Монгол

Нарийн сухайтын уурхайн Дэлхийн усны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлж говь нутгын эрдэнэ усыг хайрлан хамгаалах үйлсэд зориулан Сухантын булгийн эргэн тойронд их цэвэрлэгээ хийх хэсэг нэгжүүдийн бүртгэл

№	Хэсэг нэгж	Танилцаж зөвшөөрсөн хүний нэр	Сар, өдөр	Гарын үсэг
1	Уулын хэсэг	<i>Х. Аюулжирал</i>	22/02	<i>А.А.</i>
2	Лаборатори	<i>Б. Зайзаяа</i>	8/03	<i>Б.Зайзаяа</i>
3	ХАБЭА	<i>Т. Мишигал</i>	8/03	<i>Т.Мишигал</i>
4	Байгаль орчин	<i>Г. Мокдосол</i>	22/10/23	<i>Г.Мокдосол</i>
5	Аж ахуй	<i>С.Харатмүлхэнэ</i>	9/22	<i>С.Харатмүлхэнэ</i>
6	Санхүү бүртгэл	<i>С.Шануур</i>	10/23	<i>С.Шануур</i>
7	Геологи	<i>Б. Төхдөмюр</i>	10/23	<i>Б.Төхдөмюр</i>
8	Маркшейдер	<i>Б. Зайзаяа</i>	10/23	<i>Б.Зайзаяа</i>
9	Засвар үйлчилгээ	<i>Б. Вайсаярач</i>	10/23	<i>Б.Вайсаярач</i>
10	Цахилгаан	<i>С.НАРАНСТАГАР</i>	10/25	<i>С.НАРАНСТАГАР</i>

5.3.1.1. Тайлант онд ашигласан усны хэмжээ

2022 оны 10 дугаар сарын 25-ны байдлаар унд ахуйд 20,271 м³, шүүрлийн ус болон үерийн уснаас тоосжилт дарахад 78,130 м³, ногоон байгууламж нөхөн сэргээлтэд 28,877 м³, баяжуулах үйлдвэрт 7,566 м³ нийт 128,844.5 м³ ус ашигласан.

Хүснэгт 11. Усны хэрэглээ, зориулалт эхний 10 сарын байдлаар

д/д	Зориулалт	Эх үүсвэр	2022 онд ашигласан хэмжээ м ³	Тайлбар
1	Унд ахуй	Гүний худаг	20,271	Баталгаат тоолуурын заалтаар
2	Тоосжилт дарах	Үерийн болон шүүрлийн ус	78130	Диспетчерийн бүртгэлээр
3	Ногоон байгууламж, нөхөн сэргээлт	Үерийн ус	22,877	Баталгаат тоолуурын заалтаар
4	Баяжуулах үйлдвэр		7,566	Баталгаат тоолуурын заалтаар
Нийт			128,844.5	

Зураг 32. Нийт ашигласан усны хэмжээ, тн

Дээрх графикаас харахад зам талбайн тоосжилт дарах зориулалтаар 6 дугаар сард 20,808 м³, 08 дугаар сард 19,744 м³ ус ашигласан нь зарим сард шороон шуурга их шуурах, зарим сард их халалтаас шалтгаалан зам талбайн усалгаа бусад саруудаас илүү хийгдсэн байна. Баяжуулах үйлдвэрийн хувьд тухайн жилд үйлдвэрийн үйл ажиллагаа бага явагдсан тул дүгнэлтэд заасан хэмжээнээс ус ашиглалт харьцангуй бага зарцуулсан байна.

2016-2022 оны хооронд ашигласан усны хэмжээ

Сүүлийн 6 жилийн уурхайн ус ашигласан байдлыг тухайн жилийн ус ашиглах дүгнэлтийн дүнтэй харьцуулж харахад ус ашиглах дүгнэлтээр нийт 3,882,601.71 м³ усыг ашиглуулахаар зөвшөөрөл олгосон бол 1,543,327.28 м³ усыг ашигласан байна. Нийт 6 жилийн турш 2,339,224.43 м³ буюу 60.2 %-ийг дүгнэлтэд заасан хэмжээнээс хэмнэж ашигласан.

Хүснэгт 12. Тухайн жилийн ус ашиглалтыг ус ашиглах дүгнэлттэй харьцуулсан байдал, 2016-2022 он

Он	Дүгнэлт	Ашигласан	Зөрүү	Ус ашиглалтын хувь, %
2016	300,971.90	84,541.00	216,430.90	28.1
2017	280,885.60	128,652.00	152,233.60	45.8
2018	513,029.20	305,387.00	207,642.20	59.5
2019	578,366.40	274,541.75	303,824.65	47.5
2020	634,681.15	317,773.53	316,907.62	50.1
2021	806,878.46	303,637.50	503,240.96	37.6
2022	767,789.00	128,844.50	638,944.50	16.8
Нийт	3,882,601.71	1,543,377.28	2,339,224.43	39.8

Зураг 33. Ус ашиглалт 2016-2022 оны харьцуулалт

Хүснэгт 13. Усны бичиг баримтын бүрдэл

№	Бичиг баримтын нэр	Зөвшөөрөл авах газар	Гарсан он	Дуусах хугацаа	Дугаар	Зөвшөөрөгдөх хэмжээ /м3/
1	Тухайн жилийн ус ашиглах дүгнэлт	Усны газар	2022.03.18	2022.12.31	A02/260	699,377.6 Үйлдвэрт 68,411.4 -Унд ахуйд
2	Тухайн жилийн ус ашиглах зөвшөөрөл	Алтай өвөр говийн сав газрын захиргаа	2022.08.04	2022.12.31		
3	Тухайн жилийн ус ашиглах гэрээ	Алтай өвөр говийн сав газрын захиргаа	2022.08.04	2022.12.31	582-2622	
4	Хаягдал усны дүгнэлт	Усны газар	2021.12.27	2022.12.27	06/1119	30746
5	Хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрөл	Алтай өвөр говийн сав газрын захиргаа	2021.12.13	2022.12.13	006	
6	Хаягдал усыг байгальд шууд нийлүүлж байгаа хуулийн этгээдтэй байгуулах ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	Алтай өвөр говийн сав газрын захиргаа	2021.12.27	2022.12.27	069-2622	

5.4 Ургамал, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

5.4.1. Амьтны судалгаа хийх эргэн тойрны 20 км радиуст

Амьтны мониторингийг Баруун сухант, Зүүн сухант, Нүдэн булаг, Хайлаастын ам, “Өсөн Зоос” ХХК-ийн нүүрс тээврийн зам гэсэн цэгүүдээр явж гүйцэтгэсэн. Тус газруудаар явахад нийт 37 хар сүүлт, 2 сар шувуу, 1 тас, тус тус бүртгэгдсэн болно. Нийт 56 бодгаль ажиглагдсан байна. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нийт газар нутагт хэт хуурайшилт ихтэй байгаа учир өвс тэжээлийн дутмаг байдал үүсэж, зэрлэг ан амьтан бэлчээр дагаж шилжин тоо толгой цөөрөх тохиолдол их байна.

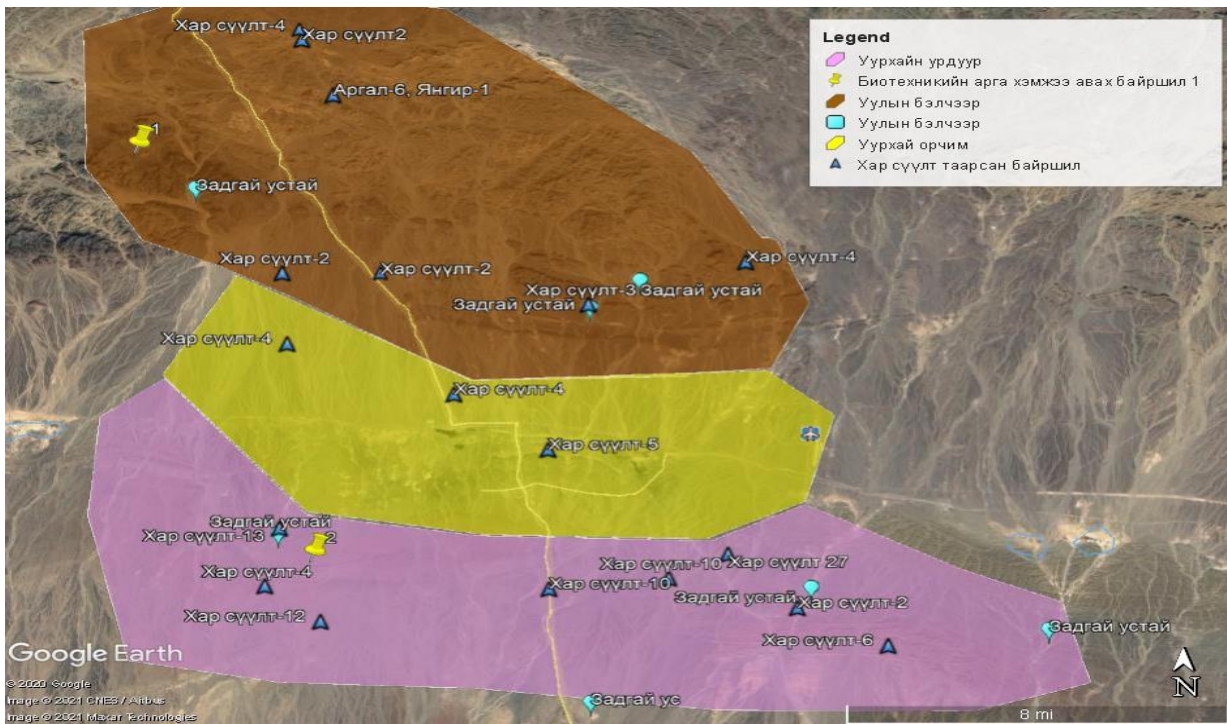
Хамтарсан судалгааг үргэлжлүүлэн төлөвлөгөөтэй, давтамжтай хээрийн судалгааг гүйцэтгэж ан амьтны тоо толгойг дахин бүртгэлдүүлж, цаашдын хамгаалалтын үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

Уурхайн нөлөөллийн бүсийн амьтны судалгааг хийснээр шаардлагатай биотехникийн арга хэмжээ авах төлөвлөгөөг гаргаж хэрэгжүүлж ажилласан.

Хүснэгт 14. Судалгааны үед тааралдсан амьтны байршил, тоо толгой

№	Монгол нэр	Газрын нэр	Газар зүйн байршил	Тоо хэмжээ	Нийт			
1	Сар шувуу	Шивээгийн застав	42°02`45.9 101°49`31.4	2	2			
2	Хар сүүлт		42°0877178	16	17			
3	Тас шувуу		101°49`190	1				
4	Хар сүүлт	Уст цэг	42°04`33.25 101°39`045	8	37			
5			42°03`01.9 101°20`13.5	8				
6			42°03`74.4 101°106`64.9	2				
7			42°04`71.5 101°093`32.1	3				
8			42°05`29.7 101°076`42.2	2				
9			42°08`29.7 101°066`89.9	5				
10			43°00`45.8 101°081`65.1	3				
11			43°07`08.3 101°101`18.7	6				
НИЙТ ДҮН						56		

Зураг 34. Судалгааны үед тааралдсан амьтны байршил

5.4.2. Ногоон байгууламжийн арчилгаа усалгааг хийх

- Уурхайн ногоон байгууламжид ургаж байгаа мод, бутны усалгаа арчилгааг тогтмол хийсэн. 2022 оны байдлаар 13 зүйлийн 29,000 ширхэг мод, бут ургаж байна.

Хүснэгт 16. Ногоон байгууламжийн тооллого

№	Ногоон байгууламжийн төрөл	Хэмжих нэгж	Ногоон байгууламжийн хэмжээ	Усалгааны төрөл
1	Мод бут	Ширхэг	29000	Дуслын усалгааны систем
2	Зүлэгжүүлэлт	м ²	5000	Бороожуулагч

Зураг 35. Ногоон байгууламжийн өнөөгийн байдал

Уурхайн ногоон байгууламжид ургаж байгаа 4800 м² зүлгийн усалгааг сайжруулах зорилгоор зүлгийн усалгааны системийг мананжуулах усалгааны системээр сольсон.

Зураг 36. Зүлгийн усалгааны систем

Хашлага үүсгэх зорилгоор тарьсан хайлаас, бургасны тайралт таналтыг тухай бүрд нь хийх болон хортон шавжаас хамгаалж будах, ариутгал халдваргүйжүүлэлт хийх ажлыг тухай бүрд нь хийсэн.

Зураг 37. Хэлбэржүүлэлт болон модны мөчир будсан байдал

Хэлбэржүүлэлт хийж байгаа байдал

Хортон шавжаас хамгаалж будсан

Уурхайн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор уурхайн зам дагуу 800 ширхэг Сухай, Баруун сухантанд 315 ширхэг сухай модыг уурхайн олборлолтод өртөж байгаа моднуудыг шилжүүлэн суулгаж нөхөн тарилт хийсэн.

Хүснэгт 17. Нөхөн тарилт хийсэн модны төрөл, тоо хэмжээ

№	Байршил	Агч	Сухай	Хайлаас	Нийт
1	Засмал зам	-	800	-	800
2	Мод үржүүлгийн талбай	-	-	200	200
3	Баруун сухант	15	200	100	315
4	Боомтын зам дагуу	-	100	100	200
Нийт		15	1100	400	1515

Хүснэгт 18. Нийт тарьсан мод, 100%-иар

д/д	Модны төрөл	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Нийт
1	Муркрофтын жигд			2720	3210	569	204	235	36					77		7051
2	Таван дохиурт бургас			2000	6195	1553	1500								100	11248
3	Шар хуайс			802	170											972
4	Уд мод	275	250		355							239				1119
5	Тоорой		49													49
6	Монгол буйлс					200	172		22							394
7	Цагаан модот заг						119		2500	4293						6912
8	Чацаргана					1400	28		150							1578
9	Сийрэг сухай				193	3097	6	214	5		50			367	1100	3932
10	Мөнгөлөг улиас		39		385	2										426
11	Тарваган хайлаас	855		884		3500		350	4		100		50		400	5743
12	Мөнгөлөг улиас											370				370
13	Агч													82	15	82
Нийт		1130	338	6406	10508	10321	2029	799	2717	4293	150	609	50	526	1615	39876

Хүснэгт 19. Нийт тарьсан модны ургалтын хувь

Ургалтын хувь																Ургалтын хувь	
д/д	Модны төрөл	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Нийт	
1	Муркрофтын жигд	0	0	1632	642	455	143	164	36	0				62		3134	44
2	Таван дохиурт бургас	0	0	2000	6195	1553	0	0	0	0					100	9748	87
3	Шар хуайс	0	0	802	170	0	0	0	0	0						972	100
4	Уд мод	220	150	0	213	0	0	0	0	0		143				726	65
5	Тоорой	0	19	0	0	0	0	0	0	0						19	39
6	Монгол буйлс	0	0	0	0	100	69	0	9	0						178	45
7	Цагаан модот заг	0	0	0	0	0	12	0	2250	4293						6555	95
8	Чацаргана	0	0	0	0	1	4	0	0	0						5	0
9	Сийрэг сухай	0	0	0	116	1239	6	0	9	0	30			220	1100	1620	41
10	Мөнгөлөг улиас	0	23	0	385	3	0	0	0	0						411	97
11	Тарваган хайлаас	598.5	0	619	0	1400	0	245	4	0	70		25		400	2961	52
12	Мөнгөлөг улиас											185				185	50
13	Агч												66	15			83
Нийт		818	192	5052	7720	4751	233	409	2307	4293	100	328	25	347	1615	28195	71

5.4.3. Зэрлэг ан амьтанд биотехникийн арга хэмжээ авах

Зэрлэг ан амьтанд мөс болон өвс тавих био-техникийн арга хэмжээг 2022 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдөр “Тост тосон бумын нурууны тусгай хамгаалалттай газрын хамгаалалтын захиргаа болон, “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайт уурхай, Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай хамтран уурхайгаас 80 боодол өвсийг "Зэрлэг амьтдад (Аргаль, янгир, зээр) зориулан биотехникийн арга хэмжээг дараах цэгүүдэд хийж гүйцэтгэсэн.

1. Хаалга - 43°14'16.69"N, 100°44'19.50"E /20 боодол өвс/
2. Ямаан ус - 43° 8'4.37"N, 100°31'0.41"E /10 Боодол өвс/
3. Дүүжин овоо - 43. 14751°N, 100.40809°E /10 Боодол өвс/
4. Хүүш – 43.14496°N, 100.36314°E /10 Боодол өвс/
5. Гүүт - 43.11308°N, 100.25181°E /10 Боодол өвс/
6. Замын шанд - 42°58'0.71"N, 100°31'11.84"E /20 боодол өвс/

Хамтран ажилласан хүмүүс:

- Б.Бүжин - Гурвантэс сумын Байгаль хамгаалагч
- Тост тосон бумбын нурууны хамгаалалтын захиргааны мэргэжилтэн-3 байгаль хамгаалагч -2
- Ирвэс хамгаалах сангийн байгаль хамгаалагч –1
- Орон нутгийн нийт 2 иргэн
- “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн байгаль орчны мэргэжилтэн болон жолооч, Инженер, Туслах ажилтан нар нийлсэн-5 хүний бүрэлдэхүүнтэй
- Нийт 14 хүн оролцсон

Зураг 40. Өвс ачиж байгаа байдал

Өвсийг эхний цэгт уулын оройд гаргаж байгаа байдал

Өвсийг 2 дахь цэгт зөөж байгаа байдал

Өвсийг 3 болон 4 дэх цэгт зөөж байгаа байдал

Уулын оройд өвс, ус тавьж байгаа байдал

Биотехникийн ажлыг 16 цагт нийт 320 орчим км зам туулж Ажлын хэсэгт багтсан 5 хүний өдрийн цалин болон 180 литр түлш, 80 боодол өвсний зардалд 2,003,935 төгрөг зарцуулсан байна. Ажлын хэсэгт байгаль орчны мэргэжилтэн, Инженер, жолооч болон туслах гэсэн 5 хүн явж Байгаль орчны мэргэжилтэн (*ажлын явцад хяналт тавьж тайлан бэлтгэж танилцуулан*) ажилласан.

Хүснэгт 19. Биотехникийн арга хэмжээнд нийт зарцуулсан зардал

Зарцуулсан байдал	Ажилласан байдал	Нэгж.төг	Нийт
Цалингийн зардал	5 хүн	117,487	587,435
Кран	Түлш 180 литр	3,425	616,500
Өвс	ширхэг	10,000	800,000
Нийт			2003,935

5.4.4. "Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах өдөр"-ийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх

Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх төлөвлөгөөний хүрээнд Нарийн сухайт уурхай болон Өсөх зоос уурхай хамтран Гурван тэс сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн биологийн кабинетыг Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай хамтран тохижуулж сурагчдын биологийн хүрээлэн буй орчны талаарх мэдлэг мэдээлэлд туслах зорилгоор доорх бараа материалыг сурагчдын хэрэгцээнд тус сумын ерөнхий боловсролын сургуульд дэмжлэг болгон хүлээлгэн өгсөн.

Хүснэгт 1. Хүлээлгэн өгсөн тухай акт зураг албан бичиг

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ
ГУРВАНТЭС СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
Нутгийн удирдлагын ордон 201 тоот, Урт баг,
Гурвантэс сум, Өмнөговь аймаг, 46155
Утас: (976) 7053-6001
Цахим шуудан: gurvantes_zdtg@yahoo.com

2022.10.04 № 1/387
танай _____ -ны № _____ -т

УУЛ УУРХАЙН КОМПАНИУДАД

Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд тус сумын Ерөнхий боловсролын сургуулийн биологийн кабинетийг тохижуулж, орчин үеийн шаардлагад нийцсэн жишиг кабинеттай болгож хүүхэд бүрийн тэгш хамруулан сургахад дэмжлэг туслалцаа үзүүлж хамтран ажиллана уу.

Холбогдох материалыг хавсаргав.

ДАРГА Г. ГАНГАМАА

2022 оны 10 сарын 04 -ны өдрийн 1 дүгээр хавсралт

ГУРВАНТЭС СУМЫН ЕБС-ИЙН
БИОЛОГИЙН КАБИНЕТЭД ШААРДЛАГАТАЙ ЭД ЗҮЙЛСИЙН ЖАГСААЛТ

№	Хэрэглэгдэхүүний нэрс	Тоо ширхэг
1.	Электрон самбарын иж бүрдэл/smart board complex/	1ш
2.	Хэрэглэгдэхүүний тавиур /модон/	1ш
3.	Гэрлийн микроскоп	3ш
4.	Үзүүлэнгэй хөшиг /Биосфер,Экологийн суварга,Идэш тэжээлийн хэлхээ/	3ш
5.	Зөврийн компьютер	1ш
6.	Сурагчийн ширээ	18ш
7.	Сурагч сандал /урт/	18 ш
8.	Шилэн нүүртэй шафр бодис хадгалах ба хэрэглэгдэхүүн хийх	2ш
9.	Амьтан ургамлын бүтцийн байнгын бэлдмэлүүдийн иж бүрдэл	1ш
10.	Амьтны эрхтний биет үзүүлэнүүд иж бүрдэл	1ш
11.	Амьтан ургамлын бүтцийн байнгын бэлдмэлүүдийн иж бүрдэл	1ш
Бодис урвалгуудын жагсаалт		
1	Зэсийн сульфат-/CuSO4/	-10%
2	Натрийн гидросульфид-/NaOH/	-10%
3	Лавсны хүчил-/HCl/	-2%
4	Натрийн бикарбонат /NaHCO3/-0.01%	
5	Метилений спирт	-96%
6	Метилен	
7	Иод	

Хамтран ажиллах тухай ЗДТГ-с ирүүлсэн албан тоот

Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах өдрийн хүрээнд Монголын алт (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайгаас Гурвантэс сумын сургуулийн биологийн кабинетийг тохижуулах бараа, материалыг хүлээлгэн өгсөн акт

Дэлхийн БОЯБ-ыг хамгаалах өдрийг дэлхий нийтээр жил бүр уламжлал болгон тэмдэглэн өнгөрүүлдэг билээ. БОМТ-ийн хүрээнд энэхүү өдрийг тохижуулан Нарийн сухайтын бүлэг ордод байрлах уурхайнууд хамтран жил бүр уламжлал болгон Гурван тэс сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын дунд гар зураг, хөг хаяглал ашиглан бүтээл хийх зэргээр уралдаан зохион байгуулан ажилласаар ирсэн 2022 оны хувьд биологийн кабинетэд байвал зохих хичээлийн хэрэглэгдэхүүнээр хангах ажлыг сонгон дараахь бараа, материалыг 2022 оны 10 дугаар сарын 31-ний өдөр хүлээлгэн өглөө.

№	Хэрэглэгдэхүүн	Тоо / ш	Үнэ / ш	Нийт үнэ	Хариуцах байгууллага
1	Шилэн нүүртэй шүүгээ	1	660,000	660,000	МАК- НС уурхай
2	Ургамлын эсийн бүтэц	1	165,000	165,000	МАК- НС уурхай
3	Амьтны эсийн бүтэц	1	165,000	165,000	МАК- НС уурхай
4	Шуудны бүтэц /хөндлөн/	1	166,000	166,000	МАК- НС уурхай
5	Хүний биеийн бүтэц /мулжл/	1	660,000	660,000	МАК- НС уурхай
6	ДНХ бүтэц	1	49500	49500	МАК- НС уурхай
7	Арьсны бүтэц	1	88000	88000	МАК- НС уурхай
8	Эр /хөндлөн/	1	132000	132000	МАК- НС уурхай
9	Эм /хөндлөн/	1	132000	132000	МАК- НС уурхай
Нийт				2211000	МАК- НС уурхай

Хүлээлгэн өгсөн: Нарийн сухайтын уурхайн Байгаль орчны мэргэжилтэн Э.Саныамаа - 2

Хүлээн авсан: Гурвантэс сумын Ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал Г.Базармаа

Биологийн багш Л.Түмэсжаргал

Гурвантэс сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн А.Бүжин

Биологийн кабинетэд хэрэгтэй байгаа бараа материалын жагсаалт

Хүлээлгэн өгсөн акт

Хүлээлгэн өгч буй байдал

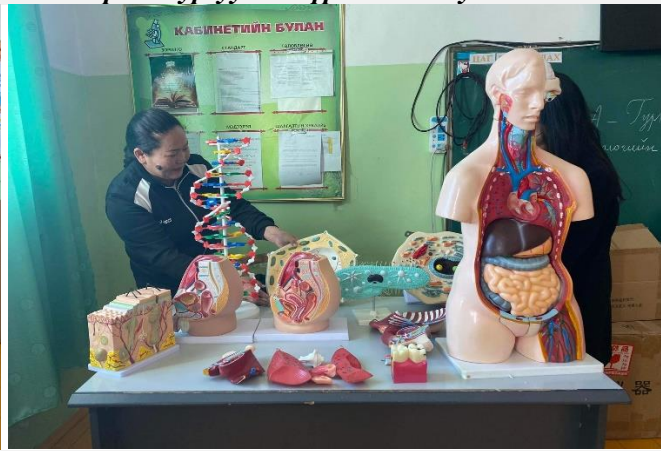
Сургуулийн захиргаа хүлээн авч буй байдал

Барааг сургуульд хүргэж өгч буй байдал

Кабенятад байршуулж байгаа байдал

*Хүлээлгэн өгч байгаа бараа материалын
жагсаалт*

БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

6.1 Мод үржүүлгийн талбайд үрсэлгээ хийх, нөхөн тарилтад гаргах болоогүй байгаа суулгацуудын арчилгаа усалгааг тогтмол хийх

Мод үржүүлгийн талбайд говийн унаган ургамал болох Хайлаас, заг, жигд, сухай, агч зэрэг ургамлыг үрээр харин бургас, сухай, улиасыг суулгацаар тарьж ургуулах туршилт судалгаа хийн арчилгаа усалгааг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна.

Зураг 44 . Намрын мод тарих өдрөөр тарилт хийж буй байдал

- Эх ургамлын талбайд үржүүлсэн ургамлуудын усалгааны эх үүсвэрийг шийдэх зорилгоор ӨМА-ийн БОАЖГ-аас цооног ерөмдөх зөвшөөрөл авч гүний худаг гаргасан.
- Усалгааны системийг шинэчлэн 25 тн ёмкос байрлуулж нийт 250 м урттай, 110 мм диаметртэй усалгааны хоолойг татаж, 10 мм диаметртэй дуслын усалгааны системийг мод бүрд байрлуулж усалгаа, арчилгааг тогтмол хийж гүйцэтгэсэн.

Зураг 45.

Худгийн байршил

- Мод үржүүлгийн талбайд салхины хашлага ургамал хийх зорилгоор 2 настай 0.5 м - 0.8 м өндөртэй 200 ш Хайлаас мөн 10х10 хэмжээтэй 8 талбайд Хайлаасны үрсэлгээ хийсэн байна. Өмнөх онуудад таригдсан модны усалгаа арчилгааг хийж усалгааны систем угсарсан.

Зураг 46. Мод үржүүлгийн талбайд мод тарьсан байдал

ЗҮТ, оффисын эргэн тойронд

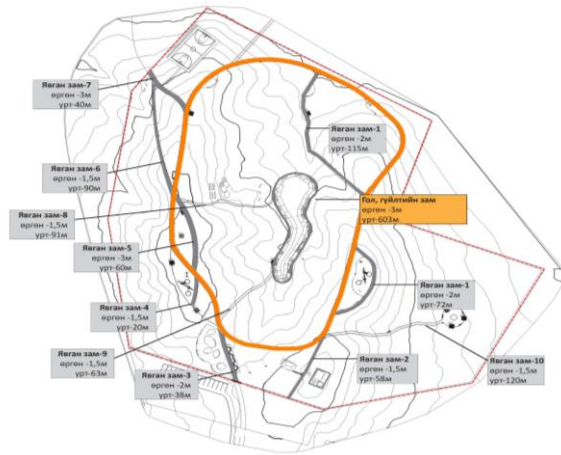

6.2 Хөри зэргэлдээх уурхайнуудтай хамтран Гурвантэс сумын төвд байгуулсан цэцэрлэгт хүрээлэнг өргөжүүлэх

- Нарийн Сухайтын нүүрсний бүлэг орд газарт үйл ажиллагаа явуулж буй Захиалагч талууд болох "Монголын Алт" (МАК) ХХК, "Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК, "Өсөх зоос" ХХК зэрэг аж ахуйн нэгжүүд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд 2022 онд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын 4 дүгээр багийн нутаг дэвсгэрт байрлах "Суварга"-ны эргэн тойронд "Цэцэрлэгт хүрээлэн" байгуулах ажлыг "Торгонжин" ХХК-тай № 045-6320 дугаартай ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулсан. Уг гэрээний дагуу Зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн, Гурвантэс сумын ЗДТГ-ын зөвлөлд танилцуулж баталгаажуулсан, 2022 онд хийж гүйцэтгэх ажлын даалгавар боловсруулсан, "Торгонжин" ХХК-тай ажил гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулж 2300 ш хайлаас тарьсан, 603м урттай 1,2м өргөнтэй 0,10м өндөртэй гүйлтийн зам хийхээр ажиллаж гэрээний шатандаа явж байна.

Зураг 46. Тарилт хийсэн 2300 ширхэг хайлаас, Гүйлтийн зам хийх батлагдсан зураг

Зураг 47. Ажил гүйцэтгүүлэх гэрээ болон ажил гүйцэтгэсэн акт

Ажил гүйцэтгэх гэрээ

АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ
943-1921

2021 оны 09-р сарын 08 № 045-6320 Улаанбаатар хот

Энэхүү гэрээг нэг талгаас Монгол Улс, Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, 4-р баг, Үйлчилгээний 1-09 тоот хаагт байрлах, 5199077 регистрийн дугаартай "ФСОХ ЗООС" ХХК, (шашид "Захиалагч" гэж) түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал Г.Ганцэнгэ,

Нөгөө талгаас: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг 1-р хороо, Ойногийн гудамж 9-р байр 4 давхар хаагт байрлах, 5199077 регистрийн дугаартай "ФСОХ ЗООС" ХХК, (шашид "Захиалагч" гэж), түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал Т.Батмысрай,

Нөгөө талгаас: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Хан-уул дүүрэг, 1 хороо, XIX хороонд, Чингисийн өргөн чөлөө, Монголын Алт (МАК) ХХК-ийн төв байр - 44 хаагт байрлах, 2095025 регистрийн дугаартай "МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК, (шашид "Захиалагч" гэж), түүнийг төлөөлж Ерөнхийлөгч Н.Цэдмүүр,

Нөгөө талгаас: Монгол Улс, Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Урт баг Бага-Овоо хаагт байрлах, 2697947 регистрийн дугаартай "ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ" ХХК, (шашид "Захиалагч" гэж), түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал И.Нантгай, (шашид "Захиалагч" гэж) дарах нөхцөлүүдийг харицан тохиромжтой байгуулав

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь Гүйцэтгэгч нь Нарийн Сухайтын нүүрсний бүлэг орд газарт үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниуд болох Захиалагчийн орон нутагтай байгуулсан "Хамтран ажиллах гэрээ", 2021 онд батлуулсан "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө"-нд тусгагдсан ажлыг нэгдсэн байдлаар хийж гүйцэтгэхийг холбоотой ажлын тусламжтай Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сум, 4 дүрээр байртай нутаг дэвсгэрт байрлах Суваргын эргэн тойрын нэгдсэн байгууллагын нэмэгдүүлэх үндэс "Чингэлт хүрээлэн байгуулах ажил /шашид "Гэрээт ажил" гэж-ийг холбогдох дүрэм, стандартад нийцүүлэн чарын өндөр төвшинд хийж гүйцэтгэх аялын үр дүнг Захиалагчид хүргэн эл мэдэж, Захиалагч нь гэрээгээр тохиролсон үнийг төлөхтэй холбогдсон хариуцаанд холбогдсон хариуцаанд Талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг, хариуцаагч тодорхой болгож зохицуулахад оршино.

ХӨӨР. ГЭРЭЭТ АЖИЛ, ГҮЙЦЭТГЭХ ХУГАЦАА

2.1. Гүйцэтгэгч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын 4-р багийн нутаг дэвсгэрт орших Суваргын эргэн тойронд батлагдсан зурга тосгины дагуу хашлага мод тарих, шөөрм байгуулах, задгай театр байгуулах, усалгааны систем холбох болон баталсан "Ажлын албан даалгавар" -г тусгасан асуудлыг хийж гүйцэтгэнэ. Үүнд:

2.1.1. Хашлага ургамал тарих төлөвлөгөөг гаргаж бүс нутгийн цаг агаарт нийцсэн, зохицон ургах чадартай 4-5 настай 1321 ш сухай, 1000ш хайлаас модны суулгацыг тарьж ургуулах,

2.1.2. Зурга тосгины дагуу 1660.8 м2 талбайд шөөрм байгуулах,

2.1.3. 215.7 м2 талбайд модон каркастай задгай театрыг зургийн дагуу байгуулах,

2.1.4. 2020 онд тарьсан 1800 модны ургалтын хувийг гаргаж, ургаагүй мөдлүүдийг нөхөн тарьж ургуулах,

2.1.5. 2020 онд тарьсан мод болон 2021 онд тарих модны усалгааны систем болох 25тн ёмнос, дуслан усалгааны системийг холбож цэвэр усалгааг хийж гүйцэтгэх,

2.1.6. Талбай дээр мод тарих, бүтээн байгуулалтын ажил гүйцэтгэхээс өмнө ажлын төлөвлөгөө, арга зүй, чиглэл зэргийг танилцуулж ажлыг эхлүүлэх,

2.1.7. Төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн ажлын тайлан, фото зураг, хийж гүйцэтгэж байх үеийн дүрс бичлэг, видео контентыг хийх,

1

Ажлын даалгавар

Ажил гүйцэтгэх гэрээ

10.3. Хэрэглэх хууль. Энэхүү гэрээгээс үүссэн асуудлыг шийдвэрлэхдээ Монгол Улсын Иргэний хууль болон бусад хууль тогтоомжийг уявралдаг болгоно.

10.4. Энэхүү гэрээний хугацаанд ажлын талбарт ажил гүйцэтгэх үедээ холбогдох эрүү мөнд, асуулгүй ажиллагаана тухай Монгол улсын хууль тогтоомж, Захиалагч тус бүрийн эрүү мөнд, асуулгүй ажиллагаа, байгаль орчны бодлого, журмуудыг чанд дагаж мөрднө.

10.5. Гэрээний эх хувь. Энэ гэрээ нь 4 хувь үйлдэгдэх ба хувь тус бүрийг эх хувь гаж тооцоох боловч эрх зүйн хувьд нэг баримт бичиг гэж үзнэ.

10.6. Өөрчлөлт. Энэхүү гэрээнд талуудын харилцан тохиролцооны дагуу бичгээр нэмэлт өөрчлөлт оруулж болох ба нэмэлт өөрчлөлт нь энэ гэрээний салшгүй хэсэг байна.

10.7. Энэхүү гэрээнд доорх хазаргалууд байх ба хазаргалт нь гэрээний салшгүй хэсэг байж үндсэн гэрээний ажил хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Үүнд:

10.6.1. Хазаргалт №1- Ажлын даалгавар,

10.6.2. Хазаргалт №2- Хуулийн этгээдийн гэрчилгээний хуулиар,

10.6.3. Хазаргалт №3- Ажлын зураг /Актаар хүлээлгэж өгнө /

10.7. Заавал биелэгдэх шинж. Энэ гэрээ нь талуудын гарын үсэг зурснаар талууд болон тэдгээрийн эрх залгамжлагч болон эрх шилжүүлэн авагчийн хувьд заавал биелэгдэх шинжтэй байна.

10.8. Эрх шилжүүлэлт. Гүйцэтгэгч энэхүү гэрээгээс үүссэн эрх, үүрэг захиалагч талуудын бичгээр олгосон зөвшөөрөлгүйгээр бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн шилжүүлэх эрхгүй.

10.9. Энэхүү гэрээнд гарын үсэг зурсан этгээдийг тухайн талаа төлөөлөх бүрэн эрхтэй хэмээн үзэх бөгөөд төлөөлөх эрхгүй этгээдээр гарын үсэг зурлуулнаас үүдэн гарах аливаа эрсдэл, хариуцаагч тухайн төлөвлөгөөний тал бүрэн харуула.

10.10. Гүйцэтгэгч нь аливаа хариуцаагч, алаагдал, хохирол, нэхэмжлэл, шаардлага, зардал, маргаан шийдвэрлэх ажиллагааг хариуцаж захиалагч талууд, түүний охин компаниуд, нэгдмэл сонирхолтой этгээдүүд, захирлууд, албан тушаалтнууд, ажилтан нар болон төлөөлөгчдийг элгээртэй холбоотой аливаа хохирлоос ангид байгуана.

ЗАХИАЛАГЧ ТАЛУУД:

"МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК
Нэр: Н.Цэдмүүр
Албан тушаал: Ерөнхийлөгч
Онд, сар, өдөр: 2021 оны 09-р сарын 08

"ФСОХ ЗООС" ХХК
Нэр: Г.Батмысрай
Албан тушаал: Гүйцэтгэх захирал
Онд, сар, өдөр: 2021 оны 09-р сарын 08

"ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ" ХХК
Нэр: И.Нантгай
Албан тушаал: Гүйцэтгэх захирал
Онд, сар, өдөр: 2021 оны 09-р сарын 08

ГҮЙЦЭТГЭГЧ ТАЛ:

"ТОРГ ОНЖИН" ХХК
Нэр: Г.Ганцэнгэ
Албан тушаал: Захиалагч
Онд, сар, өдөр: 2021 оны 09-р сарын 08
Утас: 88221919

1

Ажил гүйцэтгэсэн акт

“МОНГОЛЫН АЛТ” (МАК) ХХК-ийн НАРИЙН СУХАЙТ УУРХАЙН ДАРГА: АЦОЛМОНБАЯР

“ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ” ХХК-ийн ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ: И.НАЯНТАЙ

“ӨСӨХ ЗООС” ХХК-ийн УУРХАЙН ДАРГА: М.ЭРДЭНБАЯР

Нарийн сухайтын бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудын 2021 оны БОМТ-д нөхөн сэргээлийн хүрээнд Гурвантэс сумын төвд хийгдэх Суварга цэцэрлэг хэрэгжүүлэх бүтээн байгуулалтын ажлын даалгавар

ҮНДСЭЭЛЭЛ	Нарийн сухайтын бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж буй уурхайнууд хамтран цэцэрлэгт хэрэгжүүлж байгуулах ажлын хүрээнд 2021 онд хийх ажлын төлөвлөгөө.
ЗОРИЛГО	Нарийн сухайтын бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж буй уурхайн компаниудын 2023 он хүртэлх тухайн жилийн БОМТ төлөвлөгөөнд тусган батлагдсан зураг төслийн дагуу Гурвантэс сумын төвд цэцэрлэгт хэрэгжүүлж байгуулах хүрээлэнг өгөх.
БАЙРШИЛ, ГҮЙЦЭТГЭХ ХУГАЦАА	Өмнөговь аймаг Гурвантэс сумын төв 2021 оны 10-11 саруудад
ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛ ТАВИНГАДГА ШААРДЛАГА	<ul style="list-style-type: none"> Төлөвлөлийн ерөнхий зургийг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж Гурвантэс сумын Заас дэргэд батлуулах Төлөвлөлийн зураг төслийн дагуу мэргэжлийн байгууллагаар зардалын тооцоо гаргах Батлагдсан зураг төслийг дагуу ажлуудыг хийж гүйцэтгэх. Үүнд: <ol style="list-style-type: none"> Хашлага ургамал тарих төлөвлөгөөг гаргаж тус бүс нутгийн цаг агаарт зохицон ургах чадвартай 1321 ш сухай болон 1000 ш хайлаас модны 4-5 настай суулгагч тарих урхуулах; Зураг төслийн дагуу 1660 8 м2 талбайд цөөрмөн байгуулах; 215.7 м2 талбайд заагай театрыг байгуулах; Дээрх ажилтай уялдуулан төлөвлөгөө гаргах модон төслийн задаргаа ирүүлэх; 2020 онд тарьсан 1800 модны урсгалын хувийг гаргаж нөхөн тарихт хийх. 2020 онд тарьсан мод болон 2021 онд тарьсан модны усалгааны систем (25 тн өмс, дуслын усалгааны систем)-ийг холбож цнэг усалгааг хийж гүйцэтгэх.
ТАЙЛАН ХҮҮЛЭЭЛЭН ӨГӨХ	Төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн ажлын тайлан фото зураг, ногоон байгууламжийн схемчлэл модны төрөл зүйл, 2020 онд тарьсан мод соогийн амьдралын хувь зэргийг тодорхой тусгах.

Боловсруулсан:

“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн: Т.Бамбасүрэн

“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-ийн Байгаль орчны инженер: П.Энхсбаар

“Өсөх-Зоос” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн: Д.Уугантуяа

ГУРВАНТЭС СУМЫН ТӨВД “ЦЭЦЭРЛЭГТ ХҮРЭЭЛЭГ” БАЙГУУЛАХ АЖЛЫН 2021 ОНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ

Нарийн Сухайтын нүүрсний бүлэг орд газарт үйл ажиллагаа явуулж буй Захиалагч талууд болох:

“Монголын Алт” (МАК) ХХК,
“Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК,
“Өсөх зоос” ХХК хамтран байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд 2021 онд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын 4-р багийн нутаг дэвсгэрт байрлах “Суварга”-ны орчин “Цэцэрлэгт хэрэгжүүлж байгуулах ажлын” Төргөнжиин ХХК-тай № 045-6320 дугаартай ажла гүйцэтгэх гэрээ байгуулж тус гэрээний хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

№	Хийсэн ажил	Гүйцэтгэл
1	Зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	“Artelier architects” ХХК-иар зураг төслийг хийлгэж хуульчлал өгсөн.
2	Зураг төслийг орон нутгийн төлөөлд таниуулах	Гурвантэс сумын ЗДТТ-ийн зөвлөлд зураг төслийг таниуулаж сайлал амь прогонд хотод баталгаажуулав.
4	Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	2021 онд нийт 1000 ш хайлаас тарьсан.

Төргөнжиин ХХК-д
Б.Сүхбаатар
А.Сүхбаатар
С.Сүхбаатар
С.Сүхбаатар

6.3. 4-р овоолгын нөхөн сэргээлт төлөвлөгөө боловсруулах

“Монголын Алт” МАК ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн нөхөн сэргээлтийн санхүүгийн тооцоолол нийт уурхайн хэмжээнд хийлгэж байгаа бөгөөд Грийнтрендс ХХК-тай гэрээ байгуулан ажиллаж байна.

Зураг 48. Нөхөн сэргээлтийн санхүүгийн тооцоолол мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн гэрээ

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛДИЙН НАРИЙВЧИЛСАН ҮНЭЛЭГЭЭ ХИНХ ЭРХИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2022 оны 06-р сарын 09-ний өдөр № 045-6320/2022 Улаанбаатар хот

Нэг талас: Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 1-р хороо, 19-р хороолол, Чингисий өргөн чөлөө, Төв байр -44 хаягт байрлах 2095023 регистрийн дугаартай “Монголын алт” (МАК) ХХК /шашина “Гүйцэтгэх” гэх/ түүнийг төлөөлж Байгаль орчны албаны дарга Д.Сэрэнтуяа.

Нөгөө талас: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, 13, Юнскоо гууламж 31, Далай тээр 403 тоот хаягт байрлах 5551338 тоот регистрийн дугаартай “Грийнтрендс” ХХК (шашина “Гүйцэтгэх” гэх), түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал Б.Баяржаргал бид нар /шашина “Галууд” гэх/ Монгол Улсын Иргэний хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийг үндэслэн сайн дурын үндсэн дээр харилцан тодорилж дараах нөхцөл бүхий гэрээг байгуулав.

Нэг. Ерөнхий үйл

- 1.1 Энэхүү гэрээний зорлого нь Гүйцэтгэх гэрээний 1-р хавсралтад заасан ажлыг холбогдох дүрэм, стандарт, Захиалагчийн шаардлагад нийцүүлэн чанарын өндөр түвшинд гүйцэтгэн эрхийн зөрчилгүй, биет байдалд долооголгүй байдалаар ажлын үр дүнг Захиалагчид хүлээлгэн өгөх, Захиалагч нь Гүйцэтгэгчийн гүйцэтгэсэн ажлын үр дүнг хүлээн авч гэрээгээр тохирсон үнийг Гүйцэтгэгчид төлөхөй холбогдох зарчлаадад Талуудын заасан эрх, хүлээн үүрэг, харилцаагч тодорхой болгож зохицуулахаа оршино.
- 1.2 Энэ гэрээ нь Талуудын эрх бүхий албаны тушаалтан гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан өдөрөө хүчин төгөлдөр болж, Талууд зарчлаан хүлээн үүрэг бүрэн биелүүлээр дугаар болно.
- 1.3 Энэхүү гэрээ нь дараах хавсралтуудтай байх бөгөөд тэдгээр нь гэрээний салшгүй хэсэг байна. Үүнд:
  - Хавсралт №1: Гэрээт ажил гүйцэтгэх газар, ажилд хэмжээ, хугацаа, ажлын даалгавар;
  - Хавсралт №2: Гэрээний үнэ, төлбөрийн нөхцөл;
  - Хавсралт №3: Ажил гүйцэтгэх багийн бүрэлдэхүүн.
- 1.4 Энэхүү гэрээний хавсралтад гэрээний ерөнхий нөхцөлд зааснаас өөрөөр заасан тохиролтод хавсралтыг баримтала.
- 1.5 Энэхүү гэрээнд зааснаас бусад зарчлаанд Монгол Улсын иргэний хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийг дагуу зохицуулав.

Хоёр. Гэрээний үйл, хугацаа

- 2.1 Гүйцэтгэх нь гэрээний 1-р хавсралтад заасан ажил /шашина “Гэрээт ажил” гэх/ийг холбогдох дүрэм, журам стандарт, ажил дахивар, Захиалагчийн шаардлагад нийцүүлэн чанарын өндөр түвшинд гүйцэтгэн эрхийн зөрчилгүй, биет байдалд долооголгүй ажлын үр дүнг Захиалагчид хүлээлгэн өгнө.
- 2.2 Гүйцэтгэх нь урьдчилгаа төлбөр шилжээсн хойш 1-р хавсралтад заасан хугацааны дотор Гэрээт ажлыг бүрэн гүйцэтгэж Захиалагчид хүлээлгэн өгнө.
- 2.3 Захиалагчийн холбоотой шалтгаанаар ажил гүйцэтгэх хугацаа хойшлогдсон бол түүнийг гэрээний 2.2-д заасан хугацаа дээр нэмж тооцно.

МОНГОЛ УЛС
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ, НОГООН ХӨГЖЛИЙН ЯАМ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛДИЙН НАРИЙВЧИЛСАН ҮНЭЛЭГЭЭ ХИНХ ЭРХИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар: 2031/03
ГРИЙН ТРЕНДС ХХК
Регистрийн дугаар 5551338
/Аж ахуйн нэгжийн нэр, дугаартайг өөрчлөх/

Монгол Улсын “Байгаль орчны хөдөлгөөн тухай” хуулийн 7.6, “Байгаль орчинд нөхөн сэргээх үндэслэл” хуулийн 12.1 Вэл зөвлөл, Байгаль орчны, ногоон нэгжлийн сайдын 2015 оны 04 дугаар сарын 18-ны өдрийн №117. Дундур нормативыг үндэслэн /дараах чиглэлүүдээр байгаль орчны нөхөн сэргээх ажлын хэрэгжүүлэх үнэлгээ хийх эрхийг өргөмжлөн гэрээн жилийн хуульчлалд өгсөн.

Үүнд:

УУЛ УУРХАЙ
ДЭД БҮТЭЦ
ХАА, ҮЙЛДВЭРЛЭЛ
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛДИЙН НАРИЙВЧИЛСАН ҮНЭЛЭГЭЭ ХИНХ ЭРХИЙН САЙД

13.03.2022

Сураг 49. Ажлын явц болон урьдчилсан байдлаар гаргасан нийт барилга байгууламжийн хэмжээ

Гүйцэтгэх ажил	Ангилал	Хариуцах эзэн	Явц	Эхлэх хугацаа	Өдрүүд	Огноо: 2022 оны 09 сарын 05 (02.2022)									
						Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга	Урьдчилсан барилга
ҮЕ ШАТ 1: Төлөвлөлт & мэдээлэл цуглуулах						Д/д	Категорин код	Газар ашиглалтын каталог	Тайлбай (га) 2022 Q3	Хөнгөн нэгж			Q3 2022 ARO тооцордог байдал	Угирлын өлгөөр Q2 & Q3	
						Уурхайн өрбөрцөг			Тайлбай (га)	Эзлэхүүн (м³)	Урт (км)	Төл. шалтга			
Ажлын урьдчилсан төлөвлөгөөг боловсруулах	Milestone	Грийнтрэндс ХХК	100%	8/21/2022	1	1	M-01	Нарийн овоолго №1	145.2	35,236,595.00					
						2	M-02	Нарийн овоолго №2	69.1	17,350,468.00					
						3	M-03	Нарийн овоолго №3	145	45,733,177.00					
						4	M-04	Нарийн овоолго №4	90.6	41,237,525.70					
						5	M-05	Нарийн овоолго №5	198.1	39,561,851.00					
Ажлын төлөвлөгөөнд захиалагчаас санал авах	Goal	Захиалагч	100%	8/23/2022	2	6	M-06	Уурхайн байгууламж үндэс-1 (ZM40U)	1			1			
						7	M-07	Уурхайн байгууламж үндэс-2 (FGC24U)	0.244			1			
						8	M-08	Уурхайн байгууламж үндэс-3 (FGC12U)	0.2			1			
						9	M-09	Уурхайн байгууламж үндэс-4 (JDF-1U)	0.045			1			
						10	M-10	Ивээгч-1, 2	0.008			2			
МАК ХХК-ийн УБ оффист уулзалт хийх	Goal	Грийнтрэндс ХХК	100%	8/30/2022	3	11	M-11	Цахилгаан цэнгэлүүрд	0.06			3			
						12	M-12	Сентер-1	35.3	7,398,258.00					
						13	M-13	Сентер-2	90	28,699,560.00					
						14	M-14	Сентер-3	70.7	19,142,052.00					
						15	M-15	Сентер-4	221.5	101,596,971.00					
Нарийн сухайт уурхайн талбайд ажиллах	Goal	Грийнтрэндс ХХК	100%	9/7/2022	5	16	M-16	Сентер-5	153.7	49,513,083.00					
						17	M-17	Шинг нарийн овоолго-1	2.14	40,527.40					
						18	M-18	Шинг нарийн овоолго-2	1.78	29,495.00					
						19	M-19	Шинг нарийн овоолго-3	0.5	28,036.00					
						20	M-20	Шинг нарийн овоолго-4	1.4	46,991.00					
ARO пар хүрээ, шаардлагыг дахин нягтлах	Goal	Грийнтрэндс ХХК	50%	9/12/2022	2	21	M-21	Шинг нарийн овоолго-5	7.4	229,810.00					
						22	M-22	Шинг нарийн овоолго-6	1	31,483.00					
						23	M-23	Шинг нарийн овоолго-7	0.9	25,538.00					
						24	M-24	Нэгдэвч машин механизмын хэргэл-1	5.8						
						25	M-25	Нэгдэвч машин механизмын хэргэл-2	1.8						

Огноо: 2022 оны 09 сарын 05 (02.2022)													Огноо: 2022 оны 09 сарын 05 (02.2022)												
Д/д	Категорин код	Газар ашиглалтын каталог	Тайлбай (га) 2022 Q3	Хөнгөн нэгж			Q3 2022 ARO тооцордог байдал	Угирлын өлгөөр Q2 & Q3	Уурхайн өрбөрцөг	Категорин код	Газар ашиглалтын каталог	Тайлбай (га) 2022 Q3	Хөнгөн нэгж			Q3 2022 ARO тооцордог байдал	Угирлын өлгөөр Q2 & Q3								
				Тайлбай (га)	Эзлэхүүн (м³)	Урт (км)							Төл. шалтга	Тайлбай (га)	Эзлэхүүн (м³)			Урт (км)	Төл. шалтга						
25	M-25	Нэгдэвч машин механизмын хэргэл-1		1.8					54	MO-29	Сүлдэрэн		0.0081												
Засвар ажиллагааны нэр																									
26	M-01	Автомат		0.173					55	MO-30	Нарийн овоолго		0.048		1										
27	M-02	Автомат		0.0246					Байгууламж үндэс																
28	M-03	Автомат		0.039					56	CO-01	Балчирхайн конвейер		0.03												
29	M-04	Нарийн овоолго		0.037					57	CO-02	Балчирхайн талбай		1												
30	M-05	Автомат		0.0467					58	CO-03	Автомат бүтээгдэхүүний конвейер		0.0208												
31	M-06	Шинг нарийн овоолго		1					59	CO-04	Автомат бүтээгдэхүүний талбай		0.29												
32	M-07	Автомат		0.036					60	CO-05	Төв конвейер		0.0888												
33	M-08	Автомат		0.034					61	CO-06	Нунтаг нарийн овоолго		0.006												
34	M-09	Автомат		0.044					62	CO-07	Нунтаг нарийн талбай		0.05												
35	M-10	Автомат		0.112					63	CO-08	Автомат нарийн овоолго		0.0131												
36	M-11	Цахилгаан цэнгэлүүрд		0.06					64	CO-09	Автомат нарийн талбай		0.1												
37	M-12	Автомат		0.042					65	CO-10	Уурхайн нарийн конвейер		0.0088												
38	M-13	Автомат		0.145					66	CO-11	Уурхайн нарийн конвейер		0.02												
39	M-14	Автомат		0.158					67	CO-12	Уурхайн конвейер		0.0061												
40	M-15	Автомат		0.15					68	CO-13	Уурхайн конвейер		0.005												
41	M-16	Автомат		0.198					69	CO-14	Уурхайн конвейер		0.00455												
42	M-17	Автомат		0.54					70	CO-15	Бүтээгдэхүүн		0.0162												
43	M-18	Автомат		0.54					71	CO-16	Уурхайн конвейер		0.02846												
44	M-19	Автомат		0.096					72	CO-17	Автомат конвейер		0.015												
45	M-20	Автомат		0.105					73	CO-18	Автомат конвейер		0.009												
46	M-21	Автомат		0.108					74	CO-19	Автомат конвейер		0.0178												
47	M-22	Автомат		0.0474		4			75	CO-20	Автомат конвейер		0.142												
48	M-23	Автомат		0.113					76	CO-21	Автомат конвейер		6												
49	M-24	Автомат		0.0175					77	CO-22	Автомат конвейер		5.4												
50	M-25	Автомат		0.2					78	CO-23	Автомат конвейер		0.0144												
51	M-26	Автомат		4.198					79	CO-24	Автомат конвейер		0.02												
52	M-27	Автомат		0.017					80	CO-25	Автомат конвейер		0.009		0.518										
53	M-28	Автомат		0.098					81	CO-26	Автомат конвейер		0.004												
54	M-29	Автомат		0.091					82	CO-27	Автомат конвейер		0.008												
55	M-30	Автомат		0.04		1			83	CO-28	Автомат конвейер		0.1186												

БҮЛЭГ 7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

7.1. Уурхайн дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг холбогдох хууль дүрэм журмын дагуу боловсруулахаар төлөвлөсөн ба мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэхээр 2023 оны БОННУ-д 5 жилээр хийхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

Зураг 50. БОННУ-тодотгол хийлгэж буй гэрээ

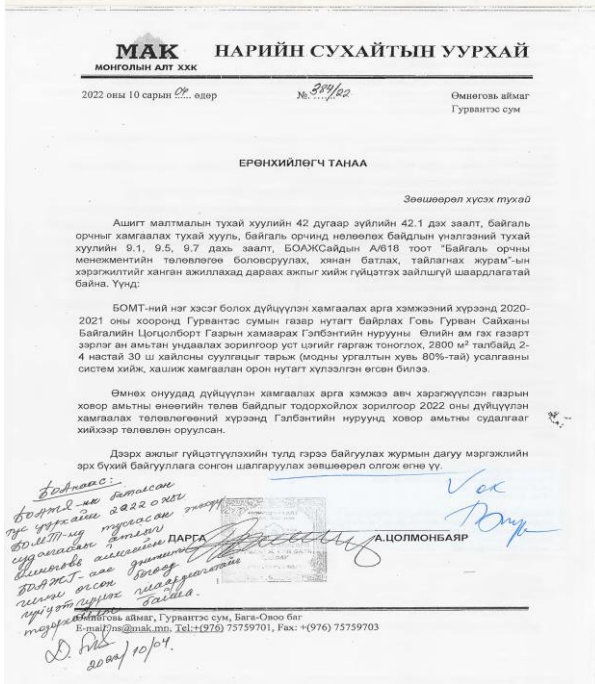
БАТЛАВ: "МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК-ийн ЕРӨНХИЙЛӨГӨӨНИЙ ЦЭЛМҮҮН	БАТЛАВ: "ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ" ХХК-ийн ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ И.НАЯНТАЙ	БАТЛАВ: "ГРИЙНТЕНДС" ХХК-ийн ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ Б.БАЯРЖАРГАЛ	ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:
			Захиалагчийг төлөөлж: БОА-ны дарга Д.Сарантуяа
			Гүйцэтгэчийг төлөөлж: Гүйцэтгэх захирал Б.Бааржаргал
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨВЛИЙН ҮНЭЛЭЭНИЙ АЖЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ			ЭЗГ-ын Ахлах хуульч Т.Жавхлан
2021 оны 04 сарын 01-ийн өдөр № 172-1921 Улаанбаатар хот			
<p>Их талаас: Монгол Улсын Улаанбаатар хотноо байрлаж, Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа эрхэлж буй "Монголын Алт" (МАК) ХХК, Монгол Улсын Улаанбаатар хотноо байрлаж, Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа эрхэлж буй "Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК /цашид хамтад нь "Захиалагч" гэх/, түүнийг төлөөлж Байгаль орчны албаны дарга Д.Сарантуяа, Нөгөө талаас: Монгол Улсын Улаанбаатар хотноо байрлаж, Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа эрхэлж буй "Грийнтендс" ХХК /цашид "Гүйцэтгэгч" гэх/, түүнийг төлөөлж Гүйцэтгэх захирал Б.Бааржаргал нар /цашид хамтад нь "Талуу" гэх/ нар Монгол Улсын Иргэний хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийг үндэслэн дараах зүйлсийг харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулав.</p> <p>НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ</p> <p>1.1 Энэхүү гэрээгээр Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн захиалгын дагуу Захиалагчийн эзэмшлийн Нарийн сухайтын уурхай, Хүрэн толгой коал майнингийн нүүрсний уурхай, Дорнод МАК нүүрсний уурхайн тайбайгуудад байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн хэмжээг тогтоох, түүнийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, цашид авалгах арга хэмжээний өнөөгтэй хувилбарыг тогтоох зорилгоор "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний ажлаа"-ыг "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам"-д нийцүүлэн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 4 сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу чанартай, мэргэжлийн өндөр түвшинд хийж гүйцэтгэж, нарийвчлалын үнэлгээний тайлан, дүгнэлтийг эрх бүхий байгууллага болох Байгаль Орчин, Ахал Жуулчлалын Яам (БОАЖЯ)-аар батлуулж хүлээлгэн өгнө. Захиалагч нь гэрээгээр тохирсон үнийг Гүйцэтгэгчид төлөхтэй холбогдсон харилцаана Талууны эдлэх эрх, хүлээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгон зохицуулана.</p> <p>1.2 Талуу дарын үсэг зурж, тамга дарж батлагдахуулаар гэрээ хүчин төгөлдөр болох бөгөөд гэрээний үүргээ бүрэн биелүүлснээр гэрээ дуусгавар болно.</p> <p>1.3 Энэхүү гэрээ нь дараах хавсралтуудтай бөгөөд хавсралтууд нь гэрээний салшгүй хэсэг болно. Үүнд: Хавсралт №1 – Ажлын даалгавар; Хавсралт №2 – Гэрээт ажлын жагсаалт, ажлын график; Хавсралт №3 – Гэрээний үнийн задрал; Хавсралт №4 – Гэрээт ажлыг гүйцэтгэх баг, бүрэлдэхүүн; Хавсралт №5 – Захиалагчаас гаргаж өгөх баримт, бичгийн жагсаалт.</p> <p>ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ЗҮЙЛ, ХУГАЦАА</p> <p>2.1 Энэхүү гэрээгээр Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн захиалгын дагуу Захиалагчийн дараах тайбайгуудад байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн хэмжээг тогтоох, түүнийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, цашид авалгах арга хэмжээний өнөөгтэй хувилбарыг тогтоох зорилгоор "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний ажлаа"-ыг "Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам"-д нийцүүлэн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 4 сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу чанартай, мэргэжлийн өндөр түвшинд хийж гүйцэтгэж, нарийвчлалын үнэлгээний тайлан, дүгнэлтийг эрх бүхий байгууллага болох Байгаль Орчин, Ахал Жуулчлалын Яам (БОАЖЯ)-аар батлуулж хүлээлгэн өгнө /цашид "Гэрээт ажлаа" гэх/. Үүнд:</p>			

7.2. Өмнөговь аймгийн Говьгурван сайхны Гилбэнтийн нуруунд байрлах зэрлэг амьтны уст цэгт ховор амьтны судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж байна. 2022 оны БОМТ-д тусгагдсаны дагуу Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-ийн өгсөн зөвлөмжийн дагуу дараах ажлыг хийж гүйцэтгэж байна.

Үүнд:

Ирвэс хамгаалах сан болон Говьгурван сайхны БЦГ-ийн байгаль хамгаалагчтай хамтран хээрийн судалгаанд "Тотбат" ХХК-ийн зэрлэг амьтан судлаач нар 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрөөс эхлэн судалгааг хийж байна.

Зураг 51. Ховор амьтны судалгаа хийлгэхээр зөвшөөрөл авсан байдал

Зөвшөөрөл авсан байдал

БАТЛАВ:
 "МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК-ИЙН
 НАРИЙН СУХАЙТЫН УУРХАЙН ДАРГА

ДУЙЦУУЛЭН ХАМГААЛАХ АЖЛЫН ХҮРЭНДТЭЭ БЭЛЭНГИЙН НУРУУНД ХОВОР АМЬТНЫ СУДАЛГАА ХИЙХ АЖЛЫН ДААЛГАВАР

ҮНДЭСЛЭЛ	Өмнөх онуудад дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн газрын ховор амьтны өнөөгийн төлөв байдлыг тодорхойлах
ЗОРИЛГО	2022 оны БОМТ-ийн дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг гүйцэтгэх
БАЙРШИЛ	Өмнөговь аймгад Гурвантэж сумын газар нутагт байрлах Говь-Гурван Сайханы Байгалийн Цогцолборт Газарт хамрах Гэлбэнгийн нуруу
ГҮЙЦЭТГЭХ ХУГАЦАА	2022 оны 10-11 саруудад
ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛД ШААРДЛАГА	<ul style="list-style-type: none"> Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага байх; Амьтны судалгаа шинжилгээний чиглэлээр мэргэжлийн судлаач, тайлан мэдээ боловсруулах чадвартай байх; Амьтны судалгааны арга зүй, хийгдэх ажлын дараалал төлөвлөгөөг төвөг байдлаар урьдчилан боловсруулан байх; Гэрээт ажлын судалгааны ажил эхэлсэн өдрөөс хойш хуанцан 30 хоногийн хугацаанд дуусгах; Говь-Гурван Сайханы Байгалийн Цогцолборт Газрын хамрах Гэлбэнгийн нурууны 27000 га талбайд амьтны судалгаа хийх аргачлалын дагуу ховор амьтны тархалт, байршил, тоо хэмжээг тогтоох судалгааг хийх; Дээрх ажлыг уялдуулан төлөвлөгөө гаргах болон төсвийн задаргааг оруулах; Амьтны судалгааны тайланг хэзэгийн судалгааны ажил дууссанаас хойш хуанцан 15 хоногийн дотор захиалагч талуудад танилцуулах; Ажлын явцад дарсан фото зургийг иргэ орголтгүй, орон зайн мэдээллийг share, dwj гэх мэт өргөтгөлтэй, бусад өгөгдөл мэдээллийг ажлын файл байдлаар хүлээлгэн өгнө;
ТАЙЛАН ХҮЛЭЭГЭЭН ӨГӨХ	

БОЛОВСРУУЛСАН:
 НАРИЙН СУХАЙТЫН УУРХАЙН
 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭН

ХЯНАСАН:
 НАРИЙН СУХАЙТЫН УУРХАЙН
 ЕРӨНХИЙ ИНЖЕНЕР

"МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК-ИЙН
 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АЛБАНЫ ДАРГА

Т.ВИМАСҮҮРЭН
 Л.ДУЛГАНТАМИР
 Д.САРАНТУЯА

Ажлын даалгавар

Судалгааг эхлүүлж байгаа байдал

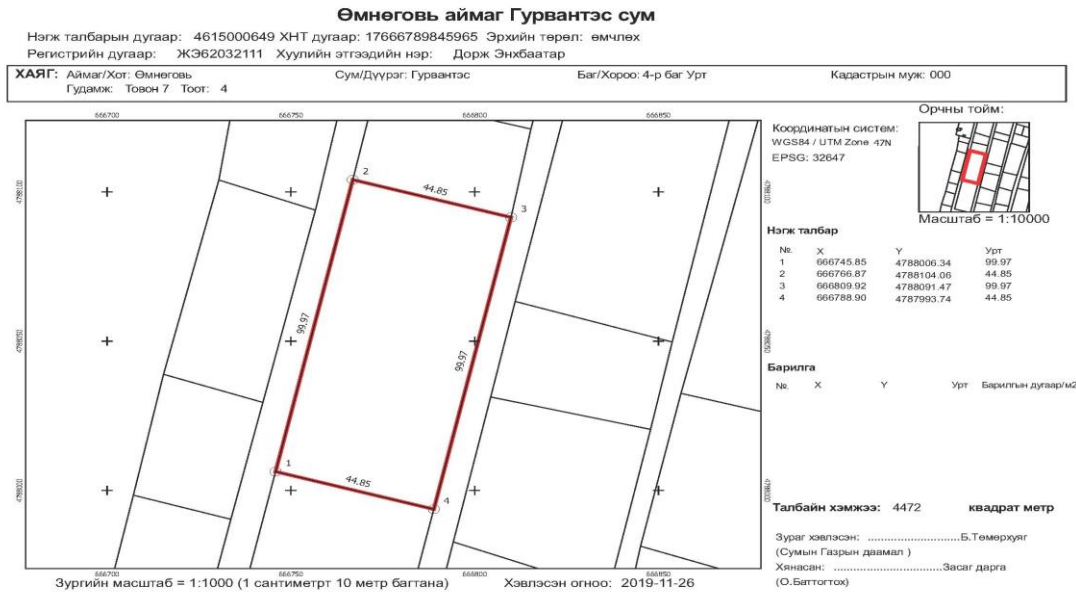
Шөнийн дуранд орсон ирвэс

БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

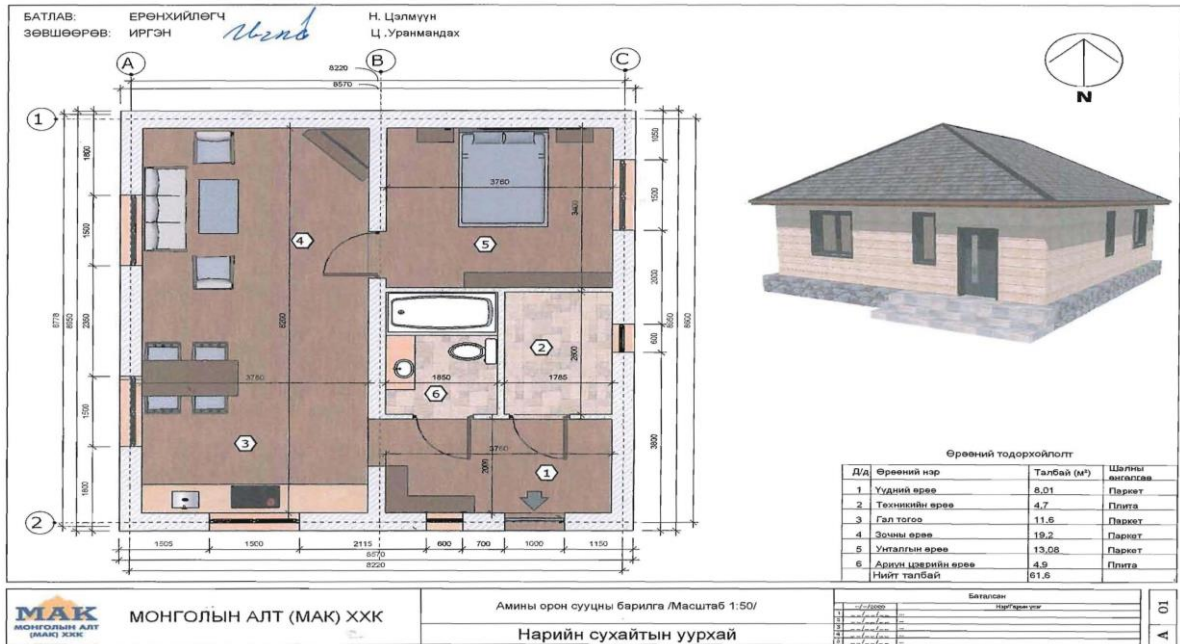
№	Төлөвлөгөөт ажил	Ажлын явц
1	Нөхөн төлбөр олгох гэрээ байгуулах	Гэрээний төсөл боловсруулж нөлөөллийн айлд танилцуулсан. Иргэн Ц.Уранмандах зөвшөөрсөн 2023 онд нүүхээр болсон энэ жил нүүхгүй гэж тохирсон байна.

Зураг 51.

Худалдан авч өгсөн газрын кадастр

Гэрээ байгуулагдсаны дараа иргэнд барьж өгөх байшингийн зөвшөөрсөн батлагдсан

БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

9.1. Нийт ажилчдад “Санамсаргүй олдворын үед ажиллах журам”-ыг хэрэгжүүлэх тухай сургалтыг явуулах.

- Соёлын өвийг хамгаалах, олдвор олдсон үед авах арга хэмжээний талаар ХАБЭА-н нэгдсэн зааварчилгаа дээр нийт 1183 ажилчинд сургалт орсон.

Хүснэгт 25. Сургалт орсон бүртгэл

№	Сэдэв	Сургаалтанд хамрагдсан хүний тоо, сараар										Нийт
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Байгаль орчны ерөнхий зааварчилгаа	Уурхай үйл ажиллагаа явуулаагүй					451	39	138	275	280	1183
2	БОЯБ-ийн хамгаалал, тархалтын тухай						451	39	138	275	280	1183
3	Хөрсний бохирдол түүний сөрөг нөлөөлөл						451	39	138	275	280	1183
4	Хог хаягдлын ангилан ялгалт						451	39	138	275	280	1183
5	Ус тухай болон, уурхайн ус ашиглалтын талаар						451	39	138	275	280	1183
6	Цэвэрлэх байгууламжийн талаар						451	39	138	275	280	1183
7	Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүд						451	39	138	275	280	1183
8	Археологи, палентлогийн олдвор болон хамгааллын талаар						451	39	138	275	280	1183
9	Химийн бодис						451	39	138	275	280	1183
Нийт		0	0	0	0	0	3608	312	1104	2200	2240	9464

Зураг 52. Санамсаргүй олдвор олдсон үед “Санамсаргүй олдворын үед ажиллах журам”-ын дагуу сургалт орж буй байдал

9.2. Санамсаргүй олдвор олдсон үед “Санамсаргүй олдворын үед ажиллах журам”-ын дагуу дагаж мөрдөн ажиллана.

- 2022 оны ажлын явцад ямар нэгэн түүх соёл археологи палеонтологийн олдвор илрээгүй болно.
- Палеонтологи болон Археологийн судалгааг 2022 онд эзэмшлийн 5 газарт хийлгэж дүгнэлтийг хүлээн авсан.
  1. Археологийн судалгааг - Шинжлэх ухааны академийн Археологийн хүрээлэн/
  2. Палеонтологийн судалгааг - Шинжлэх ухааны академийн Палеонтологийн хүрээлэн/
  3. Түүх угсаатны судалгааг - Шинжлэх ухааны академийн Түүх, угсаатны зүйн хүрээлэн

Зураг 53. Археологи, палеонтологийн судалгаа хийсэн байдал 2022 он

"МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК/ПАНИД

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
АРХЕОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН**

13330 Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо,
Инставааны өргөн чөлөө, ШУА-ийн 1 дугаар байр,
Утас: 45 28 84, Факс: (976-11) 45 28 99,
E-mail: www.acadmon.gov.mn

2022.08.02 № 01/278
Танай _____-ны № _____-Т

Археологийн хайгуул судалгааны
ажил гүйцэтгэсэн тухай

Монгол улсын "Соёлын өвийг хамгаалах тухай" хуулийн хүрээнд хоёр байгууллагын хооронд байгуулсан ажил гүйцэтгэх №408-1922; АХ/2022_29 тоот гэрээний дагуу тус хүрээлэнгийн хайгуул судалгааны баг Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт байрлах ил уурхайн хөрсний овоолгын 15,2 га талбайд археологийн хайгуул судалгааны ажлыг 2022 оны 07-р сарын 23-ны өдөр хийж гүйцэтгэв.

Археологийн хайгуул судалгааны багт ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгийн салбарын эрхлэгч, доктор (Sc.D), профессор Б.Гүнчинсүрэн, Чулуун зэвсгийн судалгааны салбарын эрдэм шинжилгээний ажилтан, доктор (Ph.D) Д.Базаргүр, доктор (Ph.D) Г.Лхүндэв, жолооч Т.Мөрдорж нар оролцон ажилласан.

"Монголын алт" (МАК) ХХК-ийн дээрх талбайд эртний түүх, соёлын дурсгалын хайгуул судалгааг уурхайн хөрсний овоолгын тэгшит, хамгаарах га талбайн байдалд тулгуурлан археологийн энгийн хайгуул судалгааны арга зүйг ашиглан явуулав. Хайгуул судалгааны явцад ямар нэгэн археологийн дурсгал илэрч олдсогүй.

Монгол улсын холбогдох хууль журмын дагуу хамтран ажилласан Танай компанийн удирдлага, хамт олонд талархал илэрхийлэхийн ялдамд цаашид үндэсний түүх, соёлын дурсгалыг хадгалах, хамгаалах, судлах ажилд анхварвал тавин ажиллана гэдэгт итгэж байна.

Жич: Хайгуул судалгааны ажлын талаарх товч мэдээлэл, гэрэл зургийг хавсаргав.

ЗАХИРАЛ, ДОКТОР (Ph.D),
ДЭД ПРОФЕССОР

Г.ЭРЭГЗЭН

D:/alban bichig/2022/alban bichig doc A4/

13700000

ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгийн
2022 оны 08-р сарын 02-ны өдрийн
тоот албан бичгийн хавсралт

**Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт байрлах ил уурхайн хөрсний
овоолгын 15,2 га талбайд хийсэн археологийн хайгуул судалгааны
ажлын товч мэдээлэл**

Монголын алт (МАК) ХХК нь Монгол Улсын "Соёлын өвийг хамгаалах тухай" хуулийн 5 дугаар бүлгийн 27 дугаар зүйлийн 8.9-д заасны дагуу Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт байрлах ил уурхайн хөрсний овоолго тэлэх 15,2 га талбайд археологийн хайгуул судалгааны ажил хийлгэх хүсэлт гарган ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулсан билээ. Үг гэрээний дагуу ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгийн салбарын эрхлэгч, доктор (Sc.D), профессор Б.Гүнчинсүрэн, Чулуун зэвсгийн судалгааны салбарын эрдэм шинжилгээний ажилтан, доктор (Ph.D) Д.Базаргүр, доктор (Ph.D) Г.Лхүндэв, жолооч Т.Мөрдорж нар 2022 оны 7-р сарын 23-ны өдөр археологийн хайгуул судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэв.

Дээр нэр дурдсан талбайд эртний түүх, соёлын дурсгалын хайгуул судалгааг уурхайн хөрсний овоолгын тэлэлт, хамаарах га талбайн байдалд тулгуурлан археологийн энгийн хайгуул судалгааны арга зүйг ашиглан явуулав. Хайгуул судалгааны явцад ямар нэгэн археологийн дурсгал илэрч олдсогүй болно.

Зураг. Хөрсний овоолгын 15,2 га талбай (хойд талаас)

—o—

"МОНГОЛЫН АЛТ (МАК)" ХХК-д

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ПАЛЕОНТОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 3/1, Утас/Факс: (976 11) 32 58 35,
E-mail: taagmondin@gmail.com

2022.08.05 № 775
Танай _____-ны № _____-Т

Палеонтологийн хайгуул,
судалгааны ажлын үнэмлэх

Монгол Улсын "Соёлын өвийг хамгаалах тухай" хуулийн тавдугаар бүлгийн 27-р зүйлийн 8-д заасны дагуу манай байгууллага уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг "Монголын Алт МАК" ХХК-тай "Ажил гүйцэтгэх гэрээ" байгуулан Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт орших Үйлдвэрлэлийн зориулалттай 4615005300 нэгж талбарын дугаар бүхий 10.72 га талбайд палеонтологийн хайгуул хийх зорилготой уг ажлыг гүйцэтгэж тайлан, дүгнэлт бичсэн байна. Хэзэрийн судалгааны ангийн бүрэлдэхүүнд ШУА-ийн Палеонтологийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний ажилтан, академик Р.Барсболд, эрдэм шинжилгээний ажилтан Г.Алтаншагай, Б.Ганзориг нар оролцов.

Тайланд дурдаж дүгнэлт хийснээр танай компанийн талбайд мезозой, кайнозойн настай тунэмол, оосгср хурдас тархийн бидна, тунэмал болон сэвсгэр хурдас чулуулагас эртний шим ертөнцийн олдвор илрээгүй тул танай компани цаашид тусгай зөвшөөрлийн дагуу ажлаа гүйцэтгэхэд манай зүгээс татгалзах зүйлгүй гэж үзлээ.

Судалгааны талбайн хэмжээнд эртний амьтан ургамлын үлдвэр илрээгүй ч цаашид байгаль орчинд нөлөөлөх ажил гүйцэтгэх, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар барилга байшин барих, үйлдвэрлэлийн газар дээгүүр тээвэр хийхээр хүнд машин техник нэвтрэх зэрэг үйл ажиллагаа эхлэх үед эртний амьтан ургамлын үлдвэр илэрсэн, түүнчлэн био-литостратиграфийн сонирхолтой хил зааг, үе давхарга илэрсэн тохиолдолд "Соёлын өвийг хамгаалах тухай" хуулийн дагуу мэргэжлийн байгууллага болох ШУА-ийн Палеонтологийн хүрээлэнд нэн яаралтай хандаж, цаашид авах арга хэмжээг цаг алдалгүй хийж, авран хамгаалах малтлагын ажил зохион байгуулахыг хүсэж байна. Бидний заавар, зөвлөмжийг өдөр тутмын ажилдаа мөрдлөг болгон улсынхаа соёлын өвийг хамгаалахад иргэн, аж ахуйн нэгжийн үүргээ ухамсарлаж бидэнтэй хамтран ажиллана гэдэгт итгэлтэй байна.

Танай компани үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжийг хүндлэн сахиж, төрийн болон бусад холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудтай нягт уялдаатай хамтарч ажиллаж байгаа нь сайшаалтай хэрэг билээ. Та бүхэнд сайн үйлийг бүтээх ажлын амжилт хүсье.

ЗАХИРАЛ, ДОКТОР

Х.ЦОГТБААТАР

2022000226

БҮЛЭГ 10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

10.1. Цэвэр усан хангамж, бохир усны шугам, түүний хамгаалалт, хаалтыг шалгаж бэлэн байлгах

- Цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй ажиллах ажлын хүрээнд хуваарь гарган батлуулж хуваарийн дагуу үзлэг шалгалт хийж ажилласан.
- Уурхайн ажилчдын хотхоны цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөх ажлыг мэргэжлийн байгууллага болох “Алтан Эколос” ХХК-тай гэрээ байгуулан ОХУ-нд үйлдвэрлэсэн ТОПАЭРО-М технологи бүхий 100% эргүүлэн ашиглаж болдог технологиор сольсон байна.

Зураг 54. Үзлэг шалгалт хийх хуваарь

Хавсралт 1

№	Хэсэг	Албан тушаал	Үндсэн чиг үүрэг
1	Засвар үйлчилгээний хэсэг	Ерөнхий механик	120-усны машины тогтмол ажиллах засвар үйлчилгээн дээр хяналт тавих.
		Цехийн мастер	120-усны машинны өдөр тутмын ажлын даалгавар өгөх жолоочоор хангах хуваарийн дагуу мөрдүүлж ажиллана.
2	ХАБЭАБОХ	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үүсгэж байгаа байдалд хяналт тавьж хамтарч ажиллах.
3	Аж ахуйн хэсэг	Аж ахуйн дарга Ахлах ажилтан	Цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагааны эвдрэл гэмтэл засвар үйлчилгээнд хяналт тавих.
		Сантехникч	Өдөр тутмын цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагааг шалгах, эвдрэл гэмтлийн захилга гаргах засвар үйлчилгээ хийх.

Жич: Тухайн хэсгийн ахлах ажилтан амрах үед түүнийг орлох ажилтан хариуцана.

Хянан:

Орлогч дарга:

Ерөнхий инженер:

Боловсруулсан:

Аж ахуйн ахлах

Б.Мөнгөнжолоо.

Т.Цэрэндаш.

П.Даваадорж.

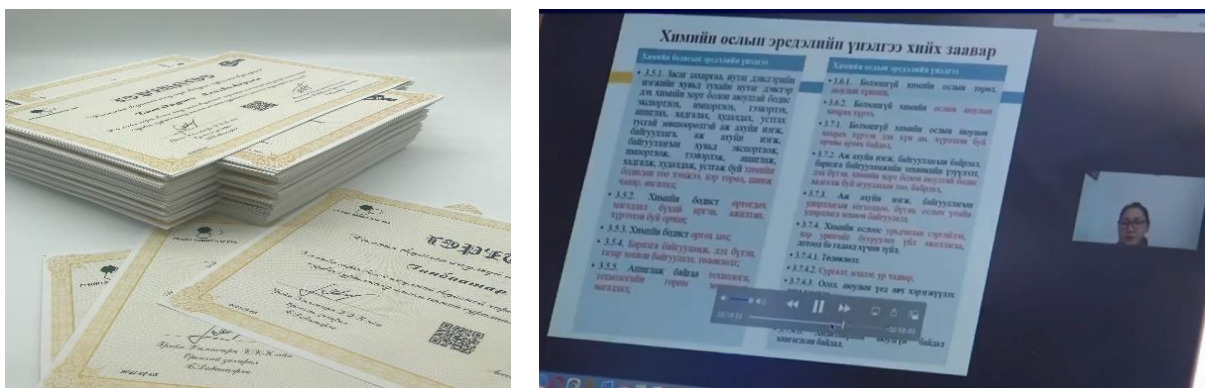
Цэвэр усны шугам хоолойг өдөр бүр, бохир усны хоолойг 7 хоногт 1 удаа сантехникийн ажилтан үзлэг шалгалт хийж ажиллаж байна.

10.2. Химийн хортой болон аюултай бодисын тухай хуулийн 13.6-д заасан сургалтыг химийн бодистой хамааралтай ажиллах ажилтнуудад хийх

- Уурхай нь химийн бодисын хадгалалтад Монгол улсын хууль, дүрэм журмууд болон стандартад нийцсэн Химийн аюултай ба хортой бодисын менежментийн төлөвлөгөөг мөрдөж ажилладаг ба төлөвлөгөөний дагуу химийн бодис ашигладаг газар, хэсгүүдэд тогтмол хяналт тавьдаг.

- “Грийнхимистри” ХХК-аас санаачлан БОАЖЯ, “Монголын химичдийн хөгжлийн ассоциаци” ТББ-тай хамтран химийн салбарын бүх төрийн болон төрийн бус компани, ААНБ-ууд, тэдгээрийн ажилтнуудын хууль, эрх зүйн боловсрол, мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлэх зорилгоор “Химийн бодисын аюулгүй байдал, хүрээлэн буй орчин” сэдэвт онлайн сургалт, семинар 2021.07.01-02-ны өдрүүдэд цахим байдлаар зохион байгуулагдан Уурхайн химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажилтнуудыг хамруулан сертификатжуулсан.

Зураг 55. Сургалт орж байгаа байдал

10.2.1. Химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажилчдыг хамгаалах хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах

Химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа ажилтныг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангасан. Мөн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа ажилчдыг хошуувч, маск, бээлий, нүд угаах шингэн, хор саармагжуулах бүтээгдэхүүн зэрэг хэрэгслээр тухай бүрд нь бүрэн хангаж ажиллаж байна.

Зураг 56. Тусгай хамгаалах хэрэгсэл өмсөж ажилладаг ажилчид болон хөдөлмөр хамгааллын хувцас өмссөн байдал

Хор аюулын лавлах

Ажилчны хувцас хэрэгсэл

10.3. Химийн бодисын бүртгэлийг сар бүр хийж заавар зөвлөгөө өгч байх

- Нүүрс баяжуулах үйлдвэрт ашиглаж байгаа болон нүүрс шинжилгээний лабораторид ашиглаж байгаа бодисуудын бүртгэлийг бодис ашиглах бүрд нь бүртгэл хөтөлж баталгаажуулж байна. Химийн бодис зарцуулалтын тайланг доорх хүснэгтэд үзүүлэв. 2022 онд НБҮ-т 36.5 кг, нүүрсний шинжилгээний лабораторид 480 гр химийн бодис ашигласан байна.

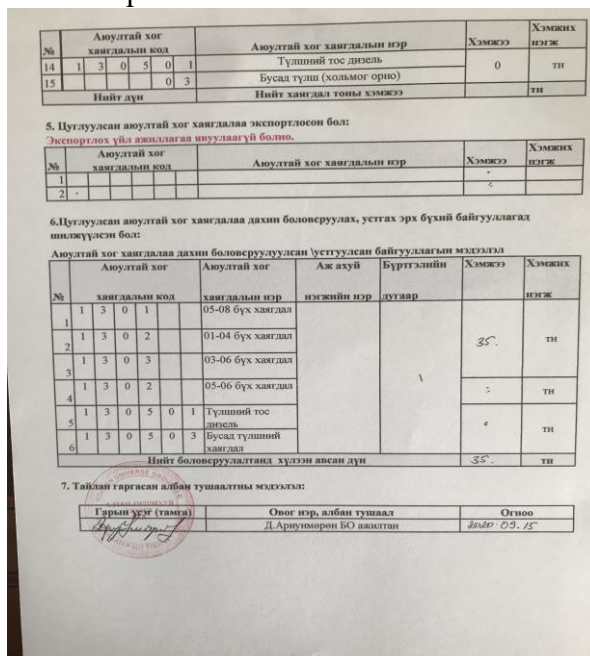
Хүснэгт 27. Химийн бодисын зарцуулалт

№	Зориулалт	Химийн бодисын нэр	Химийн томъёо	Хэмжих нэгж	Нэг удаагийн зарцуулалт	Агуулахад байгаа нийт үлдэгдэл			Зарцуулалт 2022 он										Нийт үлдэгдэл 2022.10.21	
						савласан хэмжээ	тоо ширхэг	Нийт /гр/	2022.01 сар	2022.02 сар	2022.03 сар	2022.04 сар	2022.05 сар	2022.06 сар	2022.07 сар	2022.08 сар	2022.09 сар	2022.10 сар	Тоо ширхэг	Нийт /гр/
1	Хүррийн шинжилгээ	Калийн иод	KI	гр	6	500	10	5236	6	6	12	6	30	42	42	30	54	24	9	4984
2		Калийн бром	KBr	гр	6	500	10	5236	6	6	12	6	30	42	42	30	54	24	9	4984
4		Цууны хүчил	CH3COOH	мл	10	500	34	17000	10	10	20	10	50	70	70	50	90	40	33	16370

10.4. Хаягдал тосны агуулах дүүрэхэд гэрээт компанид хүлээлгэн өгч зориулалтын машинд ачиж өгөх

"Алтан Оршихуй" ХХК тай гэрээ байгуулан хаягдал тосыг нийлүүлэхээр ажиллаж байна. Энэ онд тн хаягдал тос хүлээлгэн өгөөгүй байна.

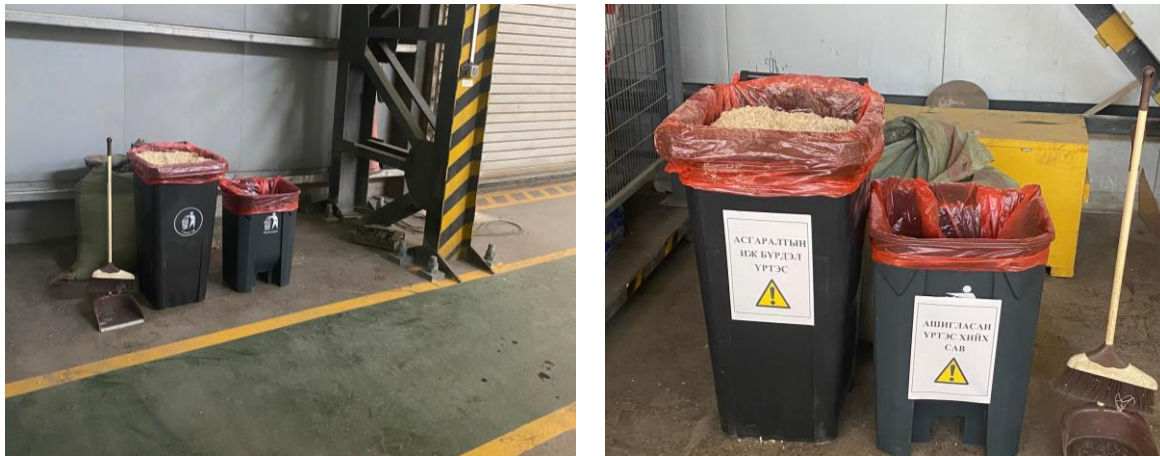
Зураг 57. Хаягдал тос өгсөн баримт

**10.4.1. Шатах тослох материалын болон хаягдлыг түр хадгалах цэгийг хөрс
бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх, асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах**

Бохирдсон хөрсийг саармагжуулах 10 м² талбайг бэлдэж, хаягжуулан бохирдсон хөрсийг саармагжуулж байна. ШТС болон ЗҮТ-ийн заалнуудад асгаралтын иж бүрдлийг 4 цэгт байрлуулсан.

Зураг 58. Асгаралтын иж бүрдэл байрлуулсан байдал

10.1.1. Уурхайн цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагааг сайжруулах

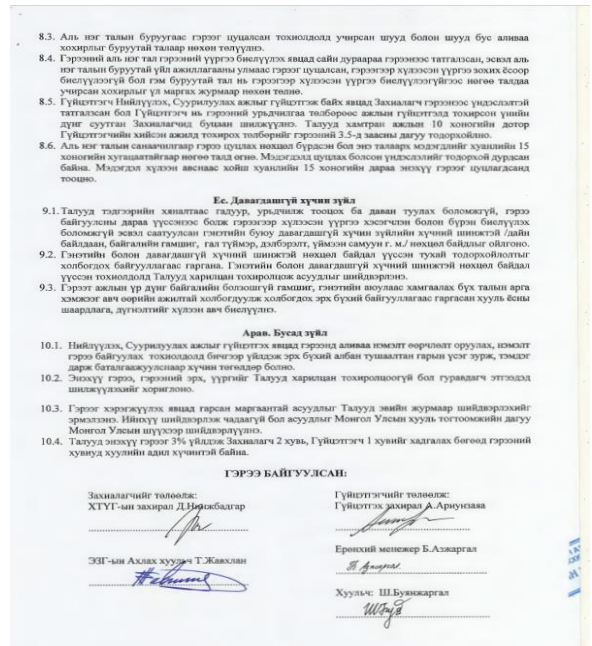
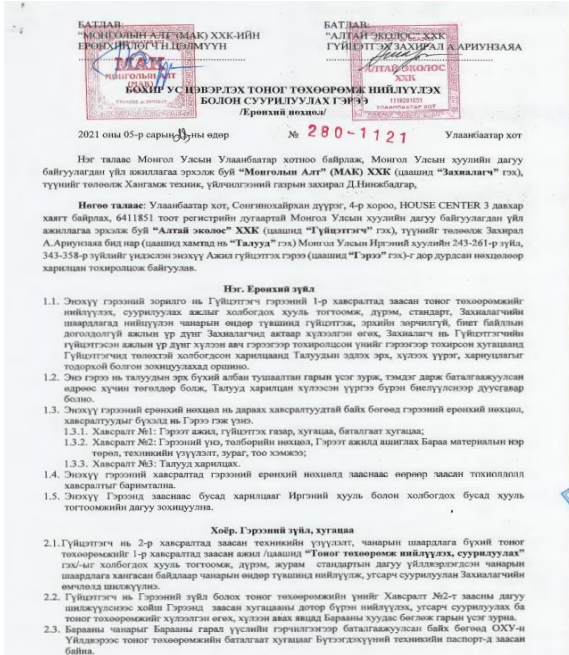
- Нарийн сухайтын уурхай нь ажилчдын хэрэглээнээс гарч байгаа ахуйн бохир усыг ATV-A122 OENORM 2502-2 технологитой биологийн цэвэрлэгээний аргаар 90% цэвэршүүлдэг цэвэрлэх байгууламжаар 2012 оноос хойш цэвэрлэн ирсэн.
- Уурхайн олборлолтын хүчин чадал нэмэгдэж ажилчдын тоо ихэссэнтэй холбогдуулан цэвэрлэх байгууламжийг шинэчлэх төлөвлөгөө гаргаж мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ хийж ажлыг гүйцэтгүүлсэн байна.

Хүснэгт 28. Шинээр барьсан цэвэрлэх байгууламжийн хүчин чадал

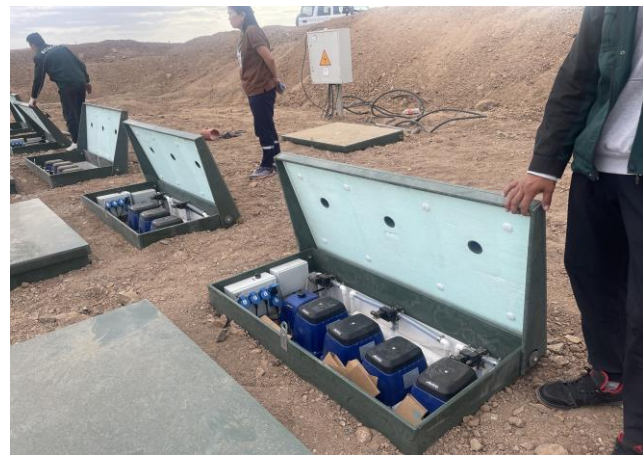
№	Үзүүлэлт	Шаардлага
1	Үйлдвэрлэсэн улс	ОХУ
2	Төхөөрөмжийн марк	ТОПАЭРО-М
3	Цэвэрлэгээний процесс	Угсармал модуль бүхий агааржуулалтын саванд идэвхжүүлсэн лагийн агууламжийг автоматаар цэвэрлэх, илүүдэл лагийг удаан хугацаанд тогтворжуулах хоёр пазын заробик-аноксид систем.
4	Барих байршил	Ажилчдын хотхон
5	Хоногт цэвэрлэх усны хэмжээ, м ³	80 м ³

Зураг 59.

Цэвэрлэх байгууламж барих мэргэжлийн байгууллагатай хийсэн гэрээ

Шинээр хийж байгаа цэвэрлэх байгууламж

БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

11.1. Ахуйн хог хаягдал гаргасны төлбөрийн гэрээг хийж төлбөрийг төлөх

Гурвантэс сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдрийн 5/08 дугаар тогтоолоор хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг уул уурхайн төсөлд ажиллаж буй компаниуд сар бүр нэг ажилтан тутамд 500 төгрөгөөр тооцохоор гаргасан байна.

Ковид-19 цар тахлын улмаас Шивээхүрэн боомтын үйл ажиллагаа явагдахгүй байсантай холбоотой Нарийн сухайтын уурхай нь 1-6 дугаар сарын хооронд олборлолт, борлуулалтын үйл ажиллагаа явуулаагүй сул зогссон бөгөөд 6 дугаар сараас эхлэн Шивээхүрэн боомтын үйл ажиллагаатай уялдуулан уурхай 30%-ийн хүчин чадалтай буюу сард 350 хүнтэй ажиллаж байна.

2022 оны хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тухайн сард уурхай дээр ирж ажилласан ажилчдын тоогоор төлсөн байна.

ГУРВАНТЭС СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАРТ

Хүсэлт гаргах тухай

“Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхай нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд 2008 оноос нүүрсний ил уурхайн ашиглалтыг эхлүүлж нүүрс экспортолж Монгол Улсын төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд томоохон хувь нэмрээ оруулан ажиллаж байгаа билээ.

Гурвантэс сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2021 оны 12-р сарын 10-ны өдрийн 5/08 дугаар тогтоолоор хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг уул уурхайн төсөлд ажиллаж буй компаниуд сар бүр нэг ажилтан тутамд 500 төгрөгөөр тооцохоор гаргасан байна.

Ковид цар тахлын улмаас Шивээхүрэн боомтын үйл ажиллагаа явагдахгүй байсантай холбоотой Нарийн сухайтын уурхай нь 1-6 дугаар сарын хооронд олборлолт, борлуулалтын үйл ажиллагаа явуулаагүй сул зогссон бөгөөд 6 дугаар сараас эхлэн Шивээхүрэн боомтын үйл ажиллагаатай уялдуулан уурхай 30%-ийн хүчин чадалтай буюу сард 350 хүнтэй ажиллаж байна.

2022 оны хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тухайн сард уурхай дээр ирж ажилласан ажилчдын тоогоор төлөх хүсэлтэй байна.

Иймд бидний хүсэлтийг хүлээн авч хамтран ажиллана уу.

Жин: Уурхай дээр ирж ажилласан ажилчдын тоог хавсаргах.

ДАРГА *А.Цолмонбаяр* АЦОЛМОНБАЯР - 2

Нарийн сухайтын уурхайд ажилсан ажилчдын тоо

2022.09.13

Бага овоо баг

Тайлбар : Ковид цар тахлын улмаас “Шивээхүрэн боомт”-ын үйл ажиллагаа явагдахгүй байсантай холбоотой Нарийн сухайтын уурхай нь 1-6 дугаар сарын хооронд олборлолт борлуулалтын үйл ажиллагаа явуулаагүй сул зогссон бөгөөд 6 дугаар сараас эхлэн “Шивээхүрэн боомт”-ын үйл ажиллагаатай уялдуулан манай уурхай 30%-ийн хүчин чадалтай буюу сард 350 хүнтэй ажилласан байна. Иймд 2022 оны хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тухайн сард уурхай дээр ажилласан ажилчдын тоогоор төлөхөөр акт үйлдэв.

№	Сар	Ажиллаж байгаа тоо
1	1 сар	54
2	2 сар	113
3	3 сар	99
4	4 сар	86
5	5 сар	323
6	6 сар	330
7	7 сар	341
8	8 сар	360
9	9 сар	370

Албан тоот болон сар бүр уурхай дээр ажилсан ажилчдын тоог баталгаажсан нэрсийг хавсаргах.

Баталгаажуулалт хийсэн:
Уул уурхай- Ус хариуцсан Байгаль хамгаалагч ..... А.Бүжин

Бүртгэл гаргасан:
“Монголын Алт” ХХК-ийн
Байгаль орчны мэргэжилтэн..... Т.Бямбасүрэн

11.2. Уурхайн орчны хог хаягдлын цэвэрлэгээ хийх хуваарь гарган батлуулж цэвэрлэгээг хийх

- Нийтийн цэвэрлэгээ хийх хуваарийг гаргаж уурхайн удирдлагаар батлуулан батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу уурхайн бүх хэсэг нэгжүүд өөрсдийн төлөвлөгөөт хуваарийн дагуу цэвэрлэгээг хийж, тайланг ХАБЭБОХ-т хүргүүлэн ажилласан.
- 2022 онд нийтийн цэвэрлэгээ хийх батлагдсан төлөвлөгөөний дагуу уурхайн орчимд уурхайн бүх хэсэг нэгжүүд 9 байршилд 18 удаа нийтийн цэвэрлэгээг хийсэн бөгөөд нийт 8.9 м3 хог хаягдлыг түүж цэвэрлэсэн байна. Ковид-19 цар тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаалан уурхайн үйл ажиллагаа 06 дугаар сард эхэлсэн.
- Нийтийн цэвэрлэгээнээс гарсан хог хаягдлыг **түр хадгалах цэгт** ангилан ялгаж “Шугшаа Уул” ОНӨААТҮГ-тай хийсэн гэрээний дагуу нийлүүлж устгуулсан.

Хүснэгт 29. Нийтийн цэвэрлэгээ хийх үед гарсан хог хаягдлын хэмжээ

Үзүүлэлт	Цэвэрлэгээ хийсэн сарууд										Нийт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Цэвэрлэгээ хийсэн тоо, ш	0	0	0	0	0	4	4	4	4	2	18
Цэвэрлэгээний үед гарсан хаягдлын хэмжээ, м3	0	0	0	0	0	1.6	2.3	1.8	2.3	0.9	8.9

Зураг 60. Нийтийн цэвэрлэгээ хийх батлагдсан хуваарь

2022 оны уурхайн орчны цэвэрлэгээний хуваарь

Уурхайн бүс	Уурхайн нэр	Сар										Төлөвлөгөөний хэмжээ		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
Уурхайн бүс	Төмөрзүт	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18
	Хайрхан	Дундун-Зүүн бүс	Баянгол	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	18

Тайлбар: 1-10 сарууд нь цэвэрлэгээ хийх өдөр, 18 удаа нь нийт цэвэрлэгээ хийх удаа.

Зураг 61. Нийтийн цэвэрлэгээ хийж байгаа байдал

11.3. Хог хаягдлыг "Шугшаа Уул" ОНӨААТҮГ-аар устгуулах

Уурхайн үйл ажиллагаанаас гарч байгаа ахуйн хог хаягдлыг устгуулах гэрээг “Шугшаа Уул” ОНӨААТҮГ-тай хийж гэрээний дагуу ангилан ялгасан 20 м3 цаас, 8м3 мод, 200 м3 бусад хог хаягдал, нийт 228 м3 ахуйн хог хаягдлыг гэрээний дагуу устгуулсан.

Хүснэгт 30. Ахуйн хог хаягдал гэрээний дагуу устгуулсан байдал

№	Хог хаягдлын төрөл	Хэмжих нэгж	Хэмжээ	Нийлүүлсэн байгууллага	Он, сар, өдөр
1	Хуванцар сав	м3	2	"Шугшаа Уул"	2022.03.20
2	Мод	м3	8	"Шугшаа Уул"	
3	Ахуйн хог	м3	20	"Шугшаа Уул"	2022.05.20
4	Ахуйн хог	м3	40	"Шугшаа Уул"	2022.06.03
5	Цаас	м3	4	"Шугшаа Уул"	
6	Ахуйн хог	м3	40	"Шугшаа Уул"	2022.06.25
7	Ахуйн хог	м3	20	"Шугшаа Уул"	2022.07.16
8	Ахуйн хог	м3	20	"Шугшаа Уул"	2022.08.22
9	Ахуйн хог	м3	60	"Шугшаа Уул"	2022.09.25
10	Ахуйн хог	м3	40	"Шугшаа Уул"	2022.10.19
Нийт нийлүүлсэн хэмжээ			256		

Зураг 62. Хог хаягдал устгуулах гэрээ болон ачуулсан байдал

БАТЛАВ
"МОНГОЛЫН АТ" МАК ХХК-ИЙН
ЕРӨНМЭДИЙГЭЙН ЦЭЛМЭСҮҮН
МАК
ХХК
ХУВЬСГААРИЙН ХӨДӨӨ
ЭРХЭЙН ХӨДӨӨ

БАТЛАВ
ШУГИШАА УУЛ ОНОААТУГ-ИЙН
ЗАХИРАЛ Т.ЭРХЭМБАР

ХОГ ХАЯГДАЛ ИДЭВХЭЙН ГЭРЭЭ
БАЙГУУЛАГА, АЖ АХУЙН НӨГӨТЭЙ БАЙГУУЛАХ ГЭРЭЭ

2022 оны 05 сарын 02 өдөр № **286-2622** Өмнөговь аймаг
Гурвантэс сум

Нэг талаас: Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж буй, 2095025 тоот регистрийн дугаар бүхий "Монголын Ат" (МАК) ХХК /дараах "Захиалагч" гэм/, түүнийг төлөөлж Нарийн сухайтын уурхайн дарга А.Шомонбаяр.

Нөгөө талаас: Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж буй, 8201439 тоот регистрийн дугаартай, "ШУГИШАА УУЛ" ОНОААТУГААР /дараах "Гүйцэтгэгч" гэм/, түүнийг төлөөлж Нэгтгэл бодлогч Э.Ууганзаяа /дараах "Талууж" гэм/ нар дараах нөхцөл бүхий гэрээг харилцаа тохирсон байгуулав.

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЭЛ

1.1 Энэхүү гэрээгээр Гүйцэтгэгч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг үйл ажиллагаа явуулж буй Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдал устгах, Захиалагч нь гэрээгээр тохирсон хувиар Гүйцэтгэгчид зохих хойлогосон харилцаанд Талуужын эзлэх эрх, хүртээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгон зохируулахад оршино.

1.2 Гэрээ нь Талуужын эрх бүхий албан тушаалтан гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан өдөрөө хүчин төгөлдөр болж тухайн ондоо хүчинтэй үйлчилнэ.

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ЗҮЙЛ, ХУГАЦАА

2.1 Захиалагч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах өөрийн Нарийн сухайтын уурхайгаас гарсан ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдалыг ангийн цуглуулж, төлөвдөр Гүйцэтгэгчид хог хаягдал тандаа буулгаж өгөх бөгөөд Гүйцэтгэгч нь тухайн хог хаягдалыг зах зээлд нээгдсэн хувиар худалдаа болж, устгана.

2.2 Энэхүү гэрээ нь 2022 оны 01 сарын 01-ний өдөрөөс 2023 оны 12 сарын 31-ний өдрийг хүртэлх 1 жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.

ГУРАВ. ГЭРЭЭНИЙ ТӨЛБӨР, ТООНОО ХИЙХ ЖУРАМ

3.1 Захиалагч нь Гүйцэтгэгчийн зохих журмын дагуу булж устгасан хогийг 1 мкуб хогийг: **55 000** /тавин таван мянган/ төгрөгөөр тооцон Гүйцэтгэгчийн ажлын гүйцэтгэлд дүжих төлбөрийг тавина.

Салстийн сайдын 2017 оны 34/Тусар тушаалын тогтоол

ХАЯГДАЛ
ИЗМ/Мамт 1-1

ИЗХЭМЖЛЭХ №

Нэгжмэс: Хариуцагч: Байгуулагчийн нэр: Шугишаа Уул ОНОААТУГ Регистрийн №: 8201439
Хог: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Утас, факс: 88090407, 98070806 Э-ууртанд: Цэцэгэлэн_88@yandex.com Банкны нэр: ХААН банк Банкны дүнгийн дугаар: 5589160615

Нэгжмэс: Хариуцагч: Байгуулагчийн нэр: МАК ХХК ОНОААТУГ Регистрийн №: 2095025
Хог: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Утас, факс: 88090407, 98070806 Э-ууртанд: Цэцэгэлэн_88@yandex.com Банкны нэр: ХААН банк Банкны дүнгийн дугаар: 5589160615

2022.07.18
2022.07.19

№	Гүйцэтгэлийн үнэмлэ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Ахуйн хог хаягдал - 3 сар	20	50000	1000000
2	Ахуйн хог хаягдал - 5 сар	40	50000	2000000
3	Ахуйн хог хаягдал - 6 сар	60	50000	3000000
4	Ахуйн хог хаягдал - 7 сар	20	50000	1000000

ДҮН
ИНОАТ
НИЙТ ДҮН

7000000
7000000
7000000

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын захирамжтай зэрэгцэн (үстгээр) /Тайвшаа Уул ОНОААТУГ/ Залууч: Т.Эрхэмбар /Тайвшаа Уул ОНОААТУГ/ Банкны дүнгийн дугаар: 5589160615 /Э.Ууганзаяа/

11.4. Химийн бодисын сав баглаа боодлыг мэргэжлийн байгууллагаар устгуулах

- 2022 онд “Цэцүүх” ХХК-тай хийсэн гэрээний дагуу Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн химийн бодисын сав баглаа боодлыг устгуулахаар төлөвлөсөн. Нүүрс баяжуулах үйлдвэр нь Ковид-19 цар тахлын улмаас хил хаалттай шалтгаанаар 2021 оны 05 дугаар сарын 29-ны өдрөөс 2022 оны 09 дүгээр сарын 01-ийг хүртэл ажиллаагүй тул доорх химийн бодисыг ашиглаагүй, агуулахад хадгалагдаж байна.

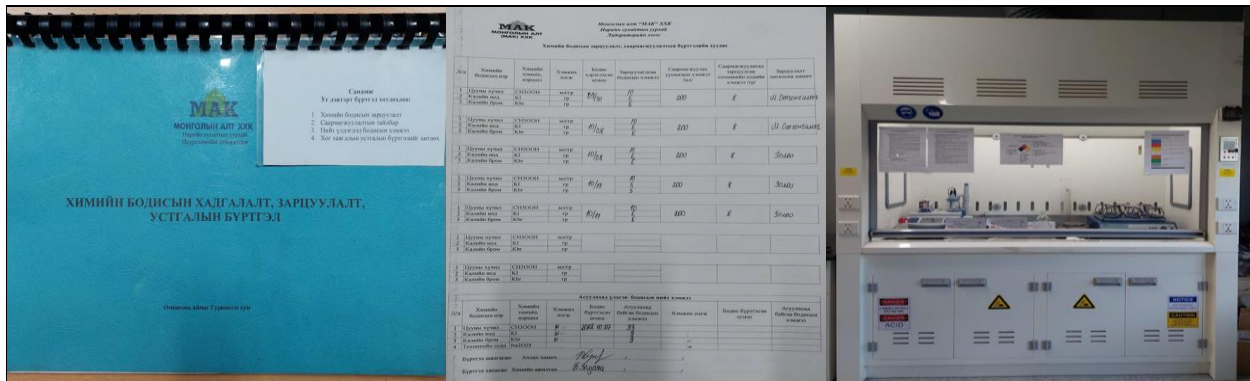

Огноо	Материал	НИБХ	Зөвлөх	Финансын	Баталгаажуулсан
	ая	ая	ая	ая	(хувиар)
2022.01.01	-	-	-	-	-
2022.01.02	-	-	-	-	-
2022.01.03	-	-	-	-	-
2022.01.04	-	-	-	-	-
2022.01.05	-	-	-	-	-
2022.01.06	-	-	-	-	-
2022.01.07	-	-	-	-	-
2022.01.08	-	-	-	-	-
2022.01.09	-	-	-	-	-
2022.01.10	-	-	-	-	-
2022.01.11	-	-	-	-	-
2022.01.12	-	-	-	-	-
2022.01.13	-	-	-	-	-
2022.01.14	-	-	-	-	-
2022.01.15	-	-	-	-	-
2022.01.16	-	-	-	-	-
2022.01.17	-	-	-	-	-
2022.01.18	-	-	-	-	-
2022.01.19	-	-	-	-	-
2022.01.20	-	-	-	-	-
2022.01.21	-	-	-	-	-
2022.01.22	-	-	-	-	-
2022.01.23	-	-	-	-	-
2022.01.24	-	-	-	-	-
2022.01.25	-	-	-	-	-
2022.01.26	-	-	-	-	-
2022.01.27	-	-	-	-	-
2022.01.28	-	-	-	-	-
2022.01.29	-	-	-	-	-
2022.01.30	-	-	-	-	-
2022.01.31	-	-	-	-	-
2022.02.01	-	-	-	-	-
2022.02.02	-	-	-	-	-
2022.02.03	-	-	-	-	-
2022.02.04	-	-	-	-	-
2022.02.05	-	-	-	-	-
2022.02.06	-	-	-	-	-
2022.02.07	-	-	-	-	-
2022.02.08	-	-	-	-	-
2022.02.09	-	-	-	-	-
2022.02.10	-	-	-	-	-
2022.02.11	-	-	-	-	-
2022.02.12	-	-	-	-	-
2022.02.13	-	-	-	-	-
2022.02.14	-	-	-	-	-
2022.02.15	-	-	-	-	-
2022.02.16	-	-	-	-	-
2022.02.17	-	-	-	-	-
2022.02.18	-	-	-	-	-
2022.02.19	-	-	-	-	-
2022.02.20	-	-	-	-	-
2022.02.21	-	-	-	-	-
2022.02.22	-	-	-	-	-
2022.02.23	-	-	-	-	-
2022.02.24	-	-	-	-	-
2022.02.25	-	-	-	-	-
2022.02.26	-	-	-	-	-
2022.02.27	-	-	-	-	-
2022.02.28	-	-	-	-	-
2022.02.29	-	-	-	-	-
2022.03.01	-	-	-	-	-

Хүснэгт 31. Аюултай хаягдал устгуулах хэмжээ

№	Хог хаягдлын нэр	Төрөл	Хэмжих нэгж	Хүлээлгэн өгсөн тоо	Аюултай хаягдлын код
1	Канистр	Хуванцар	ш	12	150109
2	Шуудай	полипротен	ш	200	150109

Зураг 63. Аюултай хаягдлын бүртгэлийн дэвтэр болон түр хадгалах шүүгээ

Зураг 64. Аюултай хог хаягдал хүлээлгэн өгсөн бичиг

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын
2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн А/21 дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ
№

Дагалдах бичгийн дугаар:
/ шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт хуудас хэрэглэнэ. /

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаар: 201022054
Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: АЖАЙН ТРЕЙД ХХК (МАК) ХХК

2. Аюултай хог хаягдлыг хүлээлгэн өгсөн:
Овог нэр: Албан тушаалтан Гэрэн үсэг: Огноо:
Г.Оргодол Арайс төхөөрөмж О.Оргодол 2021 он 05 сар 2 өдөр

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:
1/ Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаар: Тээвэрлэгчийн бүртгэлийн дугаар:

4. Аюултай хог хаягдлын талаарх мэдээлэл:

Аюултай хог хаягдлын нэр	Аюулын ангилалын зэрэглэл	Савлаганы бүлэг	Савны		Хэмжээ	Нэгж /кг Эсвэл/ ш	Аюултай хог хаягдлын код
			дугаар	Төрөл			
IBC тачек				Хуан-чар	12	ш	150109
Шуудай				Поли-протен	200	ш	150109
3							
4							

3. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэдээлэл:

5. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:
1. Овог нэр: Г.Оргодол Гэрэн үсэг: Огноо:
2021 он 05 сар 2 өдөр

6. Үл зохингол:

7. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авагчийн талаарх мэдээлэл:
Аж ахуйн нэгжийн нэр: ЦЭЦҮҮХ ТРЕЙД ХХК
Цэцүүх трейд ХХК бүртгэлийн дугаар: Б-00001
Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан:
Овог нэр: Цэцүүх трейд ХХК Албан тушаал Гэрэн үсэг/тамга: Огноо
2021 он 05 сар 2 өдөр

- 11.5. **Эмнэлгийн хог хаягдлыг Гурвантэс сумын эмнэлэгтэй гэрээ хийж устгуулах**
- Гурвантэс сумын эрүүл мэндийн төвтэй 2022 оны 2 дугаар сард байгуулсан 147-2622 тоот гэрээний дагуу 125 кг эмнэлгийн хог хаягдлыг устгуулж бүртгэл хөтлөн баталгаажуулсан.

Хүснэгт 32. Эмнэлгийн хог хаягдал устгуулсан бүртгэл

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Сарууд												Нийт
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Эмнэлгийн хог хаягдал устгуулсан ХЭМЖЭЭ	кг	4	3	5	4	20	32	9	27	36	40	0	0	125

Зураг 65. Эмнэлгийн хог хаягдал устгуулах гэрээ

БАТЛАВ
"МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК-ИЙН
ЕРӨНХИЙ БОЛОВЛОО

ЭМНЭЛГИЙН ТУСАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАХ ГЭРЭЭ
№ 147-2622

Улаанбаатар хот

Нэг талас Монгол Улсын Улаанбаатар хотноо байрлаж, Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа эрхэлж буй "Монголын Алт" (МАК) ХХК /хашинд "Захиалагч" гэж, түүнийг төлөөлж Нарийн сухайтын уурхайн дарга А.Цомомбаяр.

Нөгөө талас Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Эрүүл мэндийн төв /хашинд "Гүйцэтгэгч" гэж, түүнийг төлөөлж дарга У.Нямсүрэн нар харилцан тохиролцож Эрүүл мэндийн тусгай хууль, Эм, эмнэлгийн хэрэгсэлийн тусгай хууль, Эрүүл мэндийн сайдын 2002 оны 249У/201 тоот тушаал, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд болон Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2011 оны 05 сарын 03-ны өдрийн 158 дугаар тушаалыг тус тусын үндсэн энэхүү гэрээг байгуулав.

НЭГ. ЕРӨНХИЙ НӨХЦӨЛ

- Энэхүү гэрээгэр Гүйцэтгэгч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлэгт гарсан тусгай хог хаягдлыг холбогдох дүрэм, журам, стандартын дагуу устгах, Захиалагч нь гэрээгэр тохиролцсон үнийг Гүйцэтгэгчид төлөөтэй холбогдон үүсэх харилцаанд Талуудын эзлэх эрх, хүлээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгон зохицуулна.
- Энэхүү гэрээ нь Хавсралт №1 – "Хог хаягдал хүлээлцэх маягтын загвар" гэжтэй байх бөгөөд энэ нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- Энэхүү гэрээ нь Талуудын эрх бүхий албан тушаалтан гарын үсэг зурж, тамга дарнаар хүчин төгөлдөр болно.

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ҮНД, ТӨЛӨӨРИЙН НӨХЦӨЛ, ХУГАЦАА.

- Энэхүү гэрээг 2022 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдөрөөс 2023 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдөр хүртэл 1 жилийн хугацаанд дагаж мөрдөнө.
- Гэрээний хугацаа дуусахыг гэрээ Талууд харилцан тохиролцож шинэсгэлэн байгуулж болно.
- Гүйцэтгэгчийн ажилтан тусгай хог хаягдлыг устгалд оруулах тухай бүр тэмдэглэлийг үйлдэх ба Эрүүл мэндийн төвийн даргаг хянагч танигдаж, гарын үсгээр баталгаажуулсан байна. Тэмдэглэлийн маягтай гэрээнд хавсаргах бөгөөд энэ нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- Гүйцэтгэгчийн ажилтан нь энэхүү гэрээний 1.5-д заасан тэмдэглэлийг 2 хуви үйлдэх бөгөөд баталгаажуулсан тэмдэглэлийн 1 хувийг Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмчид хүргүүлнэ.
- Эмнэлгийн хог хаягдал устгасан 1 сарын төлбөр нь 40,000 (дөрвөн мянган) төгрөг байна.

ГУРАВ. ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ.

- Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдлыг устгах ажлыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын шаардлагад бүрэн нийцүүлэн хийж гүйцэтгэнэ.
- Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн анхан шатны тусламж хуульч байрнаас гарсан тусгай хог хаягдлыг стандартын дагуу уут, саванд хийж, утгач хүрэн хадгалж, бүтээмжлэх, тээвэрлэх, ташаар мөргөсний эмнэлэгт Захиалагчийн тохиолголд очих үүрэгтэй.
- Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн анхан шатны тусламж хуульч бодлоор ирэн тусгай хог хаягдлыг технологийн дагуу хүлээн авч хадгалсан сав, багана боодлын стандарт шаардлагад хянагч таниж, шаардлага ханганд тохирголд хүлээн авна.
- Тусгай хог хаягдлыг стандартын дагуу устгах, устгал амьсга тусгай тэмдэглэлийг баталгаажсан маягтын дагуу хөтлөн баталгаажуулсан 1 хувийг Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн эмчид тусгай бүр нь хүргүүлнэ.

ДӨРӨВ. ЗАХИАЛАГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ.

- Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдал устгасны төлбөрийн нэхэмжлэлийг унрал тутамд Захиалагчид хүргүүлнэ.
- Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдлыг устгах ажлыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын шаардлагад бүрэн нийцүүлэн амжилт үүрэгтэй. Энэ үүрэгтэй биелүүлэгчгүйгээс үүсэх аливаа хариуцлагыг бие даан бүрэн хариуцна.

ТАВ. ХАРИУЦЛАГА

- Захиалагч нь Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн анхан шатны тусламж үзүүлэх байрнаас гарсан тусгай хог хаягдлыг зарцуулалтын сав, утгач, алтан ангижир дөмөр саванд хийж битүүмжлэн, журын дагуу аюулгүй байдалыг ханган тээвэрлэх Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Эрүүл мэндийн төвд хүргэнэ.
- Захиалагч нь сарын 2 удаа тусгай хог хаягдлыг Гурвантэс сумын төвд хүргүүлж устгуулна.
- Захиалагч нь тусгай хог хаягдлыг стандартын дагуу устгасан тусгай энэхүү гэрээний 1.5-д зааснаар баталгаажуулсан тэмдэглэлийн 1 хувийг Гүйцэтгэгчид гаргуулан авах эрхтэй.
- Захиалагч нь энэхүү гэрээний 2.2-д заасны дагуу Гүйцэтгэгчээс өгсөн заавар, зөвлөгөөг мөрдөж ажиллана.
- Захиалагч нь тусгай хог хаягдал устгуулсны төлбөрийг энэхүү гэрээний 2.5-д заасан Гүйцэтгэгчийн нэхэмжлэлийг үндэслэн төлөх үүрэгтэй.
- Захиалагч нь тусгай хог хаягдал устгуулах хугацааг Гүйцэтгэгчид урьдчилан мэдэгдэнэ.

ЗУРГААДУСАД

- Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдлыг устгах ажлыг Захиалагчийн харилцан тохиролцсон хугацаанд гүйцэтгэж буй хэтэрсэн хоног тутамд гүйцэтгэгчид үүргийн үнэний дүнгийн 0,1 хувийг тэмдэг хэмжээний алдлагыг Захиалагчид төлнө.
- Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдлыг устгах ажлыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын шаардлагад нийцээгүйгээс учирсан шууд болон шууд бус хохирлыг Гүйцэтгэгч үл маргах журмаар бие даан бүрэн хариуцна.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛААН:

Захиалагчийг төлөөлж:
Нарийн сухайтын уурхайн дарга А.Цомомбаяр

Гүйцэтгэгчийг төлөөлж:
Гурвантэс сумын Эрүүл мэндийн төвийн дарга У.Нямсүрэн

Эмнэлгийн хог хаягдал устгуулсан бүртгэл

COVID-19 халдварт өвчний үед ашигласан Эмнэлгийн хог хаягдал устгасан бүртгэл

Он сар өдөр	Тээврийн хэрэгсэлийн марк, улсын дугаар	Шар утгтай хог /тоо ширхэг, кг/	Аюулгүй хайрцаг	Хог устгасан арга	Хүлээлгэн өгсөн хүний гарын үсэг	Хог устгасан байгууллын тамга, гарын үсэг
16/04/21	60-630MA	4	1	шагалах	[Signature]	[Stamp]
17/04/21	60-630MA	3		шагалах	[Signature]	[Stamp]
18/04/21	60-630MA	8		шагалах	[Signature]	[Stamp]
19/04/21	60-630MA	5		шагалах	[Signature]	[Stamp]
20/04/21	60630MA	4		шагалах	[Signature]	[Stamp]
21/04/21	60630MA	3х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
22/04/21	60-630MA	4х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
23/04/21	60-630MA	8х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
24/04/21	60-630MA	8х	1	шагалах	[Signature]	[Stamp]
25/04/21	60-630MA	5х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
26/04/21	60-630MA	6х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
27/04/21	60-630MA	1х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
28/04/21	60-630MA	5х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
29/04/21	60-630MA	1х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
30/04/21	60-630MA	4х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
01/05/22	60630MA	2х		шагалах	[Signature]	[Stamp]

COVID-19 халдварт өвчний үед ашигласан Эмнэлгийн хог хаягдал устгасан

Он сар өдөр	Тээврийн хэрэгсэлийн марк, улсын дугаар	Шар утгтай хог /тоо ширхэг, кг/	Аюулгүй хайрцаг	Хог устгасан арга	Хүлээлгэн өгсөн хүний гарын үсэг	Хог устгасан байгууллын тамга, гарын үсэг
1/05/22	60-630MA	3х		шагалах	[Signature]	[Stamp]
2/05/22	60-630MA	8х	4	шагалах	[Signature]	[Stamp]
3/05/22	60-630MA	8х	2	шагалах	[Signature]	[Stamp]
4/05/22	60-630MA	8х	2	шагалах	[Signature]	[Stamp]
5/05/22	60-630MA	16	1	шагалах	[Signature]	[Stamp]
6/05/22	60-630MA	8	2	шагалах	[Signature]	[Stamp]
7/05/22	60-630MA	8х	2	шагалах	[Signature]	[Stamp]
8/05/22	60-630MA	4х	2	шагалах	[Signature]	[Stamp]
9/05/22	60-630MA	4х	1х	шагалах	[Signature]	[Stamp]

11.6. Хаягдал тосыг мэргэжлийн байгууллагаар устгуулах

- Техникүүдийн тосолгоо үйлчилгээнээс гарсан хаягдал тосыг “Алтан Оршихуй” ХХК-д гэрээгээр нийлүүлэхээр ажиллаж байна. 2022 онд хаягдал тос нийлүүлэлт хийгдээгүй байгаа бөгөөд одоогийн байдлаар хаягдал тос 25 тн байна. Хаягдал тосыг зориулалтын хадгалах саванд хурааж 40 тн сав дүүрмэгц гэрээний дагуу нийлүүлэхээр ажиллаж байна. Одоогийн байдлаар хаягдал тос нийлүүлээгүй байгаа шалтгаан нь уурхайн ажил 06 дугаар сард эхэлж техникийн хүчин чадал 30%-тай явуулж байгаатай холбоотой байна.

Зураг 66. Хаягдал тос нийлүүлэх гэрээ

БАТЛАВ: "МОНГОЛЫН АЛТ" (МАК) ХХК-ийн ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.ЦЭЛМҮҮН

БАТЛАВ: "АЛТАН ОРШИХУЙ ГРУПП" ХХК-НИЙ ГҮЙЭНТЭХ ЗАХИРАЛ

467-1919 тоот гэрээнд ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ГЭРЭЭ

2020 оны 08-р сарын 22-ний өдөр № 342-1920 Улаанбаатар хот

Нэг талаас: "Монголын Алт" (МАК) ХХК /шашид "Үүсгэгч" гэх/, түүнийг төлөөлж Байгаль орчны албаны дарга Д.Сарантуяа,

Нөгөө талаас: "Алтан оршихуй групп" ХХК /шашид "Боловсруулагч" гэх/, түүнийг төлөөлж Борлуулалтын менежер Д.Ариунмөрөн бид нар /шашид "Талууд" гэх/ Монгол Улсын Иргэний хууль Хог хаягдлын тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомж, талуудын 2019 оны 08 сарын 22-ны өдөр байгуулсан 467-1919 тоот "Техникийн тос, тосолгооны шингэн хаягдал тос хүзээлэгн өгөх, хүлээн авах гэрээ" /шашид "Үндсэн гэрээ" гэх/-ний 11.2 дах заалтыг тус тус үндэслэн сайн дурын үндсэн дээр энэхүү өөрчлөлт оруулах гэрээ /шашид "Нэмэлт гэрээ" гэх/-г харилцан тохиролцож байгуулав.

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1.1 Талуудын хооронд байгуулагдсан 467-1919 тоот "Техникийн тос, тосолгооны шингэн хаягдал тос хүзээлэгн өгөх, хүлээн авах гэрээ"-ээр Үүсгэгч нь өөрийн үйлдвэр уурхайгаас гарч буй ашигласан тос, тосолгооны шингэн хаягдлыг аюулгүй ажиллагааны дүрмийн дагуу цуглуулан Боловсруулагчид үнэ төлбөргүй нийлүүлж хүзээлэгн өгч, Боловсруулагч нь өөрийн тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх, боловсруулах, устгахтай холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахаар харилцан тохиролцсон.

1.2 Үндсэн гэрээний хугацаа нь 2020 оны 08 сарын 22-ний өдөр дуусгавар болсон тул Үндсэн гэрээний хугацааг сунгахаар талууд харилцан тохиролцсон.

1.3 Энэхүү нэмэлт гэрээ нь талуудын эрх бүхий албан тушаалтнууд гарын үсэг зурж, тамга даран баталгаажуулснаар хүчин төгөлдөр болно.

ХОЁР. ҮНДСЭН ГЭРЭЭНД ОРУУЛАХ ӨӨРЧЛӨЛТ

2.1 Үндсэн гэрээнд дараах өөрчлөлтийг оруулахаар тохиролцов. Үүнд:

1

МОНГОЛЫН АЛТ (МАК) ХХК-НИЙ ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

2.1.1 Үндсэн гэрээний 2.1 дэх заалтад "Энэхүү гэрээ нь 2019 оны 08 дугаар сарын 22-ний өдрөөс 2020 оны 08 дугаар сарын 22-ний өдрийг хүртэл нийт 1 жилийн хугацаатай байна" гэснийг "Энэхүү гэрээ нь 2020 оны 08 дугаар сарын 22-ний өдрөөс 2022 оны 08 дугаар сарын 22-ний өдрийг хүртэл 2 /хоёр/ жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ" гэж өөрчлөх.

ГУРАВ. БУСАД ЗҮЙЛ

3.1 Талууд энэхүү гэрээг Монгол хэл дээр 3 хувь үйлдэж, Хуаалдан авагч 2 хувь, Хуаалдагч 1 хувийг тус тус хадгалсан нь хуулийн ижил хүчинтэй байна.

3.2 Энэ гэрээгээр зохицуулагдаагүй бусад харилцаа нь талуудын хооронд байгуулагдсан 2019 оны 467-1919 тоот "Техникийн тос, тосолгооны шингэн хаягдал тос хүзээлэгн өгөх, хүлээн авах гэрээ"-ний дагуу зохицуулагдав.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Хуаалдан авагчийг төлөөлж: Хуаалдагчийг төлөөлж:

БОА-ны дарга Д.Сарантуяа Борлуулалтын менежер Д.Ариунмөрөн

Хуульч Б.Жанчив

2

11.7. Хаягдал поошигны талбайг бетондох

- Хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор уурхайн хогийн цэг дээрх хаягдал поошиг хадгалах 205 м2 талбайг бетондож, бохирдлоос сэргийлэх арга хэмжээ авсан.

Зураг 67. Хаягдал поошиг хураах талбайг бетондсон байдал

БҮЛЭГ 12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

12.1. Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүссэн байгаль орчны бүрдэл хэсгүүдэд нөлөөлөх нөлөөллийг хянах хэмжилт судалгааг дараах 3 төрлөөр хийж байна.

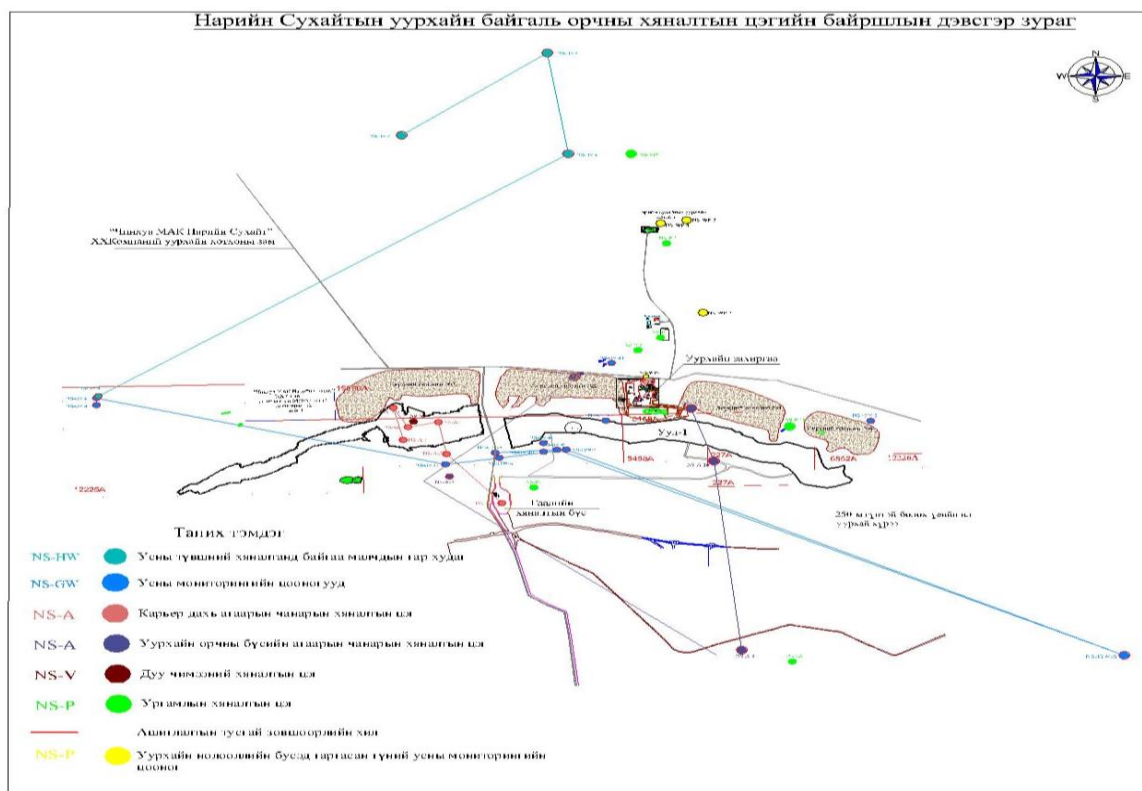
Үүнд:

- ✓ Уурхайн дотоод хяналтын цэгүүдэд хэмжилт хяналт;
- ✓ Нарийн сухайтын бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж байгаа бусад нүүрсний уурхайнуудтай хамтран нөлөөллийн бүсийн судалгаа;
- ✓ Мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хяналтын цэгүүдэд судалгаа, шинжилгээ хийлгэж дүгнэлт гаргуулах;

Хүснэгт 33. Судалгаа хийж байгаа давтамж, цэгийн тоо

№	Төрөл	Байгаль орчны бүрдэл хэсэг					Давтамж
		Агаар	Ус		Хөрс	Ургамал	
1	Уурхайн дотоод хяналт	15 цэг	13 цооног	6 цэг	4 цэгт	8 цэгт	Сар бүр
2	Бусад уурхайнуудтай хамтарсан	15 цэгт				Бүлэг ордын нөлөөллийн бүсэд	Улирал тутамд
3	Мэргэжлийн байгууллагаар	“Саусгоби сэндс”, “Өсөх зоос”, “Хүрэн толгой коул майнинг” ХХК-иудтай хамтран гэрээгээр					Жилд 1 удаа

Зураг 68. Хэмжилт хийх батлагдсан цэгүүд

Зураг 69. Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хөндлөнгийн байгууллагаар хийлгэж тайланг хүлээж байна.

Ажил гүйцэтгэх гэрээ "Өсөх Зоос" ХХК "Монголын алт" (МАК) ХХК "Сэусгоби сэндэ" ХХК "Хүрн толгой коал мэйнинг" ХХК "Экотайхуур" ХХК

АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ

№ЭЗ.../...

2022 оны 09 дүгээр сарын 21-ний өдөр **610-1222** Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Иргэний хуулийн 343-358 дугаар зүйлүүдийг үндэслэн,
Нэг талаас

"Өсөх Зоос" ХХК
Хаяг: Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Шаншигийн судаж 9-р байр 4 давхар
Утас: 70003203 – 521
Регистрийн дугаар: 5199077
Email: Altanov.k@oskhzoos.mn

"Сэусгоби Сэндэ" ХХК
Хаяг: Моннис Бьолдинг, 8 давхар, Их Монгол Улсын гудамж, Стадлон Оргна 22, Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо Улаанбаатар 17011, Монгол Улс
Утас: (+976) 700 707 10
Факс: (+976) 700 707 20
Регистрийн дугаар: 5084555
Email: Arinbold.Dogmidong@southgobi.com

"Монголын Алт" (МАК) ХХК
Хаяг: Хан уул дүүрэг, 1 хороо, XIX хороолол, Чингэлтэй өргөн чөлөө, Монголын Алт (МАК) ХХК-ийн тэн байр - 4А, Улаанбаатар хот 17030, ШХ -66
Утас: (+976) 75759700
Факс: (+976) 70107481
Регистрийн дугаар: 2095025
Email: sarambaev@mail.mn

"Хүрн толгой коал мэйнинг" ХХК
Хаяг: Хан уул дүүрэг, 1 хороо, XIX хороолол, Чингэлтэй өргөн чөлөө, Монголын Алт (МАК) ХХК-ийн тэн байр - 4А, Улаанбаатар хот 17030, ШХ -66
Утас: (+976) 75751594
Факс: (+976) 75751594
Регистрийн дугаар: 2967947
Email: enkhbayar.p@mail.mn

(шавина "Экотайхуур" гэх),

Нөгөө талаас Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 4-р хороо, Пийвэ болдинг, 307 тоот хаагт байрлах 2675359 регистрийн дугаартай "Экотайхуур" ХХК (шавина "Гүйцэтгэсэн тал" гэх), нар (шавина нь "Талруу" гэх) дарах нөхцөлүүдийг зарчлын тохиромжлох зөвхөн гэрээ байгуулав.

НЭГ, ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

- 1.1. Энэхүү гэрээний зориго нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт орших Нарийн сухайтын нүүрсний бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг нэгдсэн байдалар гүйцэтгэх, боловсруулахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.
- 2.1. Гүйцэтгэгч тал нь "Өсөх Зоос" ХХК, "Монголын алт" (МАК) ХХК, "Сэусгоби сэндэ" ХХК, "Хүрн толгой коал мэйнинг" ХХК-удын ашиглах тусгай зохиогортой талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд тус компаниудын 2022 оны 08 дугаар сард хамтран баталсан "Ажлын албан даалгавар"-г завсан дараах ажлыг хий гүйцэтгэнэ. Үүнд:
  - 2.1.1. Нарийн сухайтын нүүрсний бүлэг ордод олно хийгдсэн судалгааны ажил, тайлан, мэдээ материалуудыг нэгтгэх, мэдээллийн сан үүсгэх, уурхайнуудын төлөв байдалтай сайн танилцаж бүрэн дүүрэн ойлголттой болгох,
  - 2.1.2. Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг (хорс, агвар, амьтан, ургамал) тус бүрд мэргэжлийн судлаачаар тогтоосон арга зүйн дагуу судалгаа, шинжилгээ хийлгэж, тайлан боловсруулж захиалагч талуудад танилцуулах,

ЗАХИАЛАГЧ ТАЛУУД

"Өсөх Зоос" ХХК
Нэр: Т.Батмагнай
Албан тушаал: Гүйцэтгэх захирал
Он, сар, өдөр: 2020 оны ...-р сарын ...

ГҮЙЦЭТГЭГЧ ТАЛ:

"Экотайхуур" ХХК
Нэр: Б.Мөнхболд
Албан тушаал: Захирал
Он, сар, өдөр: 2020 оны ...-р сарын ...
Утас: 99102862, 70000266

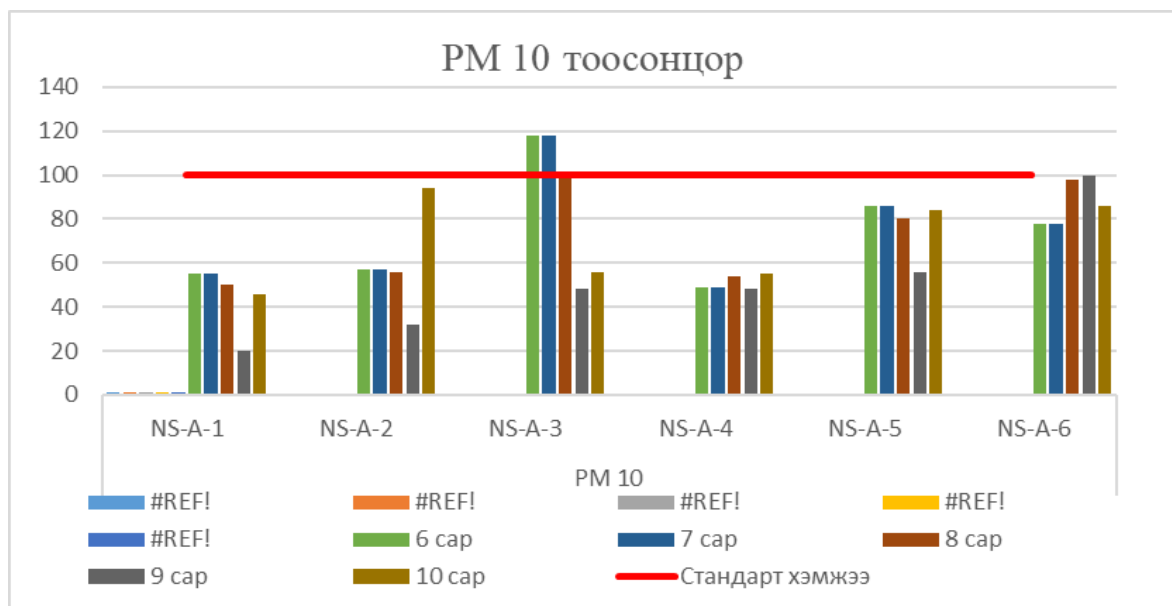
Сэусгоби сэндэ ХХК
Нэр: Ч.Мундуур
Албан тушаал: Ерөнхийлөгч бөгөөд Гүйцэтгэх захирал
Он, сар, өдөр: 2020 оны ...-р сарын ...

Монголын Алт (МАК) ХХК
Нэр: Н.Цэлмүүн
Албан тушаал: Ерөнхийлөгч
Он, сар, өдөр: 2020 оны ...-р сарын ...
"Хүрн толгой коал мэйнинг" ХХК

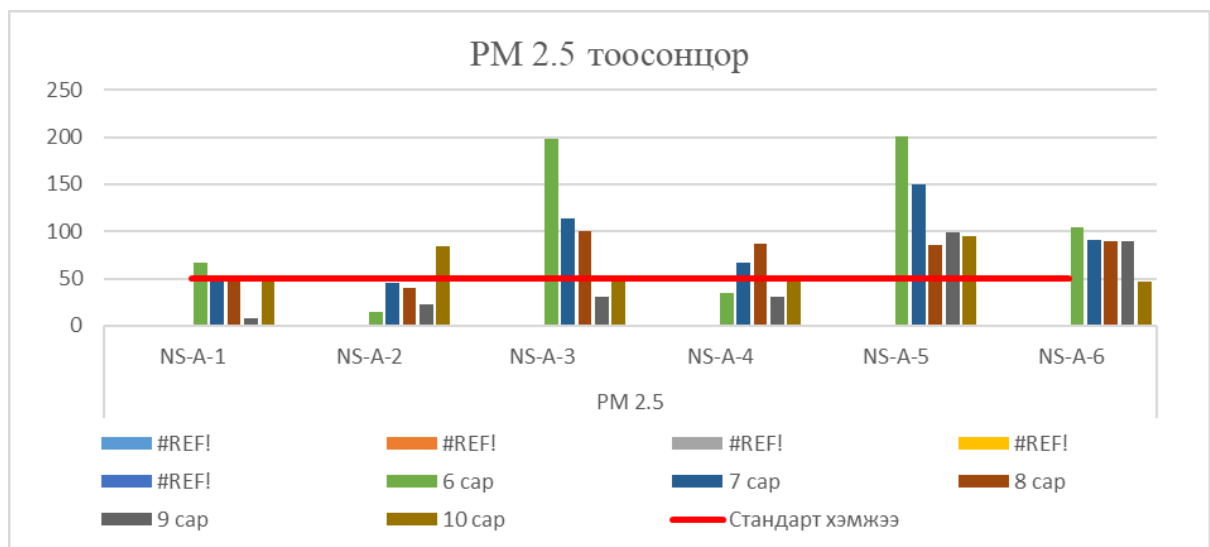
12.2. Агаарын найрлага, тоосжилт

Уурхай болон уурхайн эргэн тойронд үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосны хэмжилтийг сард нэг удаа хийсэн. Хэмжилтийн үр дүнгээс харахад уурхайн нөлөөллийн бүсэд нарийн болон бүдүүн ширхэгт тоосонцор MNS 4585:2007 стандарт хэмжээнээс хэтрээгүй байна.

Зураг 70. Уурхайн орчинд хийсэн PM 10 тоосны хэмжилтийн үр дүн /графикаар/

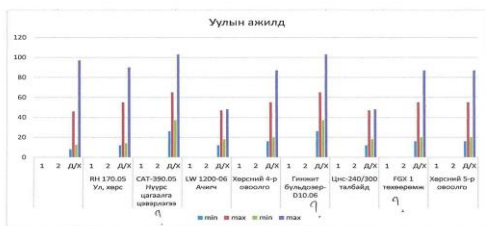

Зураг 71. Уурхайн орчимд хийсэн PM 2,5 тоосны хэмжилтийн үр дүн

Уурхайн карьерт хийсэн хэмжилтийн үр дүн: Доорх графикаас харахад уурхайд өвлийн улиралд тоосжилтын хэмжээ бага MNS 4585:2007 стандартын дагуу байх боломжтой бол зуны улиралд нарийн болон бүдүүн ширхэгт тоосонцрын хэмжээ нүүрс ачилт, бүтээлгийн талбай, гаалийн хяналтын талбайнуудад 3-7 дахин өндөр гарах хандлагатай байна. Иймд манай уурхай 5-10 сарын хооронд уурхайн тоосжилтыг дарах усалгааг ердийн үеийнхээс тухайн өдрийн ажлын ачааллаас хамааран нэмэгдүүлж ажилласан.

Зураг 72. Агаарын тоосжилт хэмжиж буй байдал

Тайлбар: Дээрх үр дүнгээс үзвэл нарийн ширхэглэ тоосонцрын хувьд зарим хэсэгт 0.1 хувиар давсан байгаа нь хүний эрүүл мэндэд хортой хэргийн бүдүүн ширхэгдэл тоосонцор нь ургамалын бүрэлдэнэ буюу ургамалын амьсгал хөгжрөхөд улмаар тасралтгүй уулын хуртшиггаар тоосжилттой байх нь хур тунадсаг байгааг илэрхийлнэ. Тоосжилт ихтэй байх нь хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлдэг, эргэн тойрны үзэгдэх орчин муудаж гэнэтийн осол аваар гарч болзошгүй байна.

Танилцсан: Уурхайн дарга: *[Signature]* А.Дэлгэрэнбаяр
Хянасан: Ерөнхий инженер: *[Signature]* Л. Булгантөмөр
Боловсруулсан: *[Signature]* Г.Монгол

ср. хэмжээгт:
Зөвхөн үзэгдэх орчинд хэмжээгтэй
өгсдөр гарч байгаа амьсгал тасралтгүй
тоосжилттой 0.1 хувиар давсан
байгаа.

Хүснэгт 4. Уулын хэсэгт

Хэмжилт, шинжилгээ хийсэн газрын байршил	Стандарт хэмжээ	Хэмжилт, шинжилгээний дүн (Багажны хэмжих нэгж мг/м ³)			
		PM 2.5		PM 10	
		50	100	50	100
Өрөм 45.01 1508 м түвшинд	Давтамж	min	max	min	max
	1	0.009	0.048	0.013	0.098
	2	0.008	0.045	0.012	0.096
RH 170.05 Уул, хорс	Д/Х	8	46	12.5	97
	1	0.011	0.039	0.012	0.098
	2	0.013	0.052	0.016	0.092
CAT-390.05 Нүүрс цагаалга цэвэрлэгээ	Д/Х	12	55	14	90
	1	0.025	0.068	0.035	0.102
	2	0.027	0.062	0.039	0.105
LW 1200-06 Ачигч	Д/Х	26	65	37	103
	1	0.013	0.048	0.017	0.047
	2	0.011	0.046	0.019	0.049
Хөрсний 4-р овоолго	Д/Х	12	47	18	48
	1	0.016	0.056	0.018	0.091
	2	0.017	0.054	0.022	0.087
Гинжит буудалдөр-D10.06	Д/Х	16	55	20	87
	1	0.025	0.068	0.035	0.102
	2	0.027	0.062	0.039	0.105
Цнс-240/300 талбайд	Д/Х	26	65	37	103
	1	0.013	0.038	0.017	0.047
	2	0.011	0.047	0.019	0.049
FGX 1 төхөөрөмж	Д/Х	12	47	18	48
	1	0.016	0.056	0.018	0.091
	2	0.017	0.054	0.022	0.087
Хөрсний 5-р овоолго	Д/Х	16	55	20	87
	1	0.016	0.056	0.018	0.091
	2	0.017	0.054	0.022	0.087

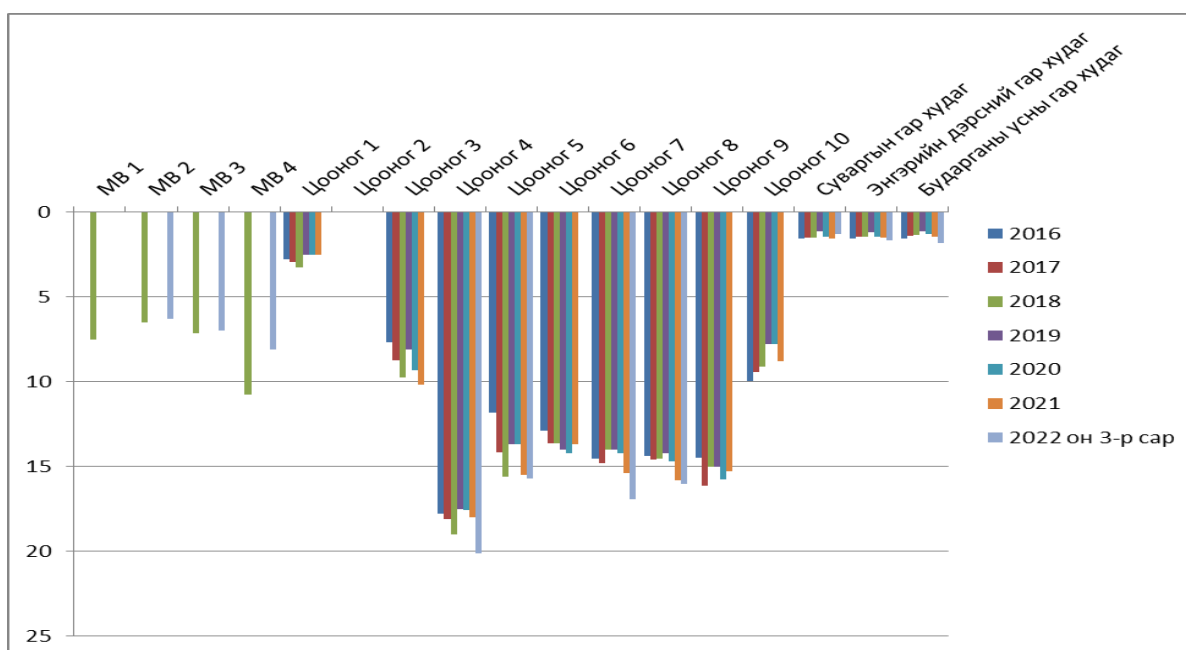
12.3. Усан орчны чиглэлээр

Газрын доорх усны мониторингийн цооногуудад хийсэн хэмжилт:

Уурхай орчмын 10 цооног болон нөлөөллийн бүсийн 3 гар худагт 2016 оноос хойш жилд 1 удаа газрын доорх усны түвшний хэмжилт хийж иржээ. Мөн нөлөөллийн бүсэд газрын доорх усны мониторингийн 4 цооног нэмж гаргасан байна.

Өмнөх онуудын болон 2022 оны 2-р улирлын хэмжилтийн дүнгээс харахад газрын доорх усны түвшний өөрчлөлт маш бага хэмжээгээр буурсан харагдаж байна.

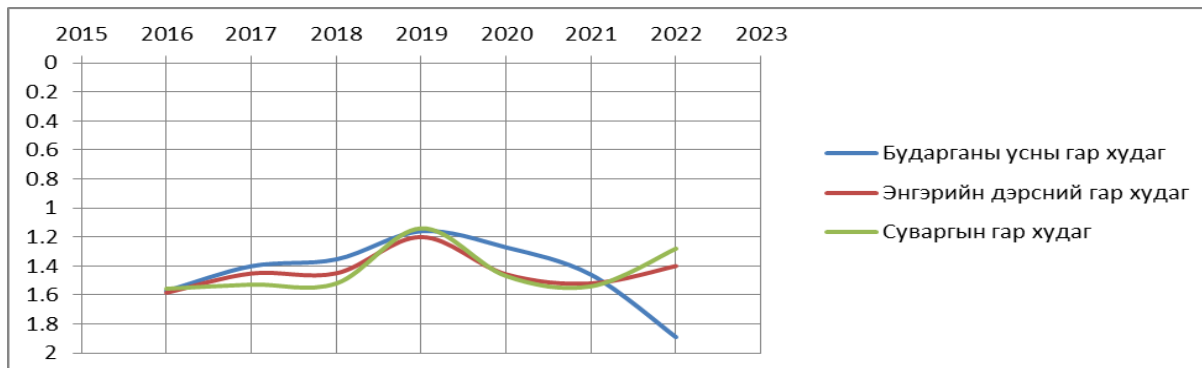
Зураг 74. Усны түвшний хэмжилт

Зарим цооног болон худагт түвшний бага зэргийн өөрчлөлт харагдаж байгаа боловч энэ нь хур тунадасны хэмжээнээс шалтгаалсан гэж үзэж байна. Нөлөөллийн бүсийн гар худгуудын усны түвшний хэмжилтийг графикаар харуулбал 0.04-0.11 м-ийн бууралт ажиглагдаж байна.

Зураг 75. Нөлөөллийн бүс дэх гар худгуудын усны түвшний хэмжилт

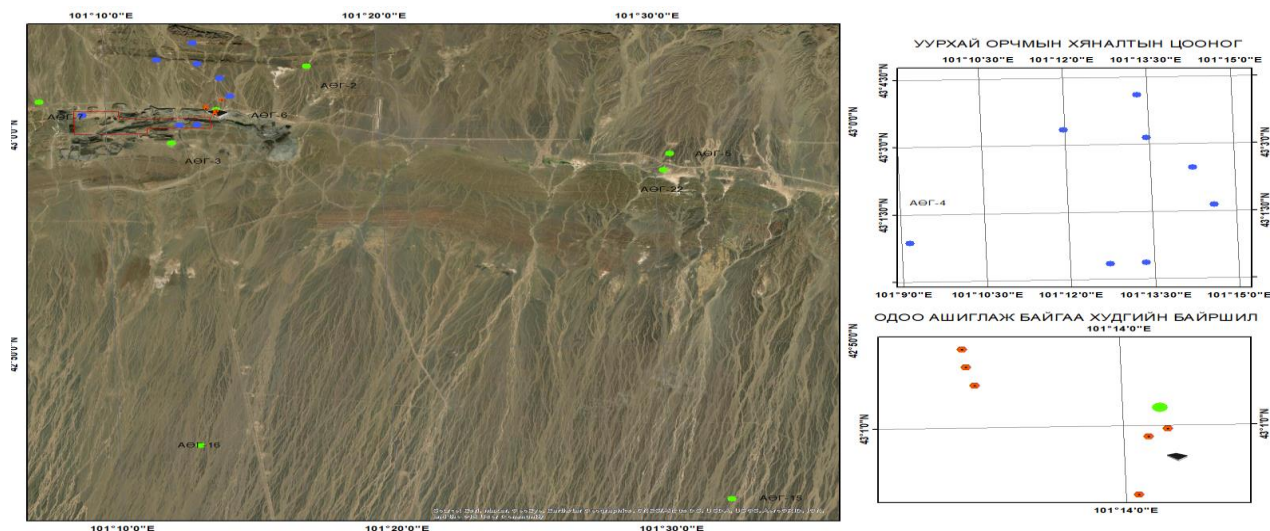

Уурхайн ус ашиглалтаас шалгаалган тухайн районы газрын доорх усанд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл/ усны чанарын өөрчлөлт, газрын доорх усны түвшний өөрчлөлт, цаашид усны менежментийн асуудалд илүү анхаарал хандуулж ажиллах, орон нутгийн иргэдэд үнэн зөв мэдээлэл өгөх гэх мэт шалтгааныг үндэслэн газрын доорх усны хэмжилт судалгааг дотоод доо болон мэргэжлийн байгууллагаар бүлэг ордын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг “Өсөх зоос” ХХК, “Саудгоби сэнде” “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК, “Монголын алт” (МАК)-иуд жил бүр хяналт шинжилгээний ажлыг хамтран хийж гүйцэтгүүлэн ажиллаж байна.

1. Нөлөөллийн бүсэд 3 цооног
2. Уурхайн карьер дотор 10 цооног
3. Малчдын 3 гар худаг

Нийт 10 цэгт улирал бүр усны түвшин, гүний хэмжилтийг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна.

Зураг 76. Худаг, цооногийн байршлийн зураг

12.4. Усны лабораторын шинжилгээний дүн

Нянгийн шинжилгээний дүн: Өмнөговь аймгийн Мэргэжлийн хяналтын лабораторид нянгийн дээж хүлээн авах боломжгүй байв.

Ерөнхий химийн шинжилгээний үр дүн: Ерөнхий химийн шинжилгээг Улаанбаатар хотод байрлах усны шинжилгээний итгэмжлэгдсэн “ШУА-ийн Газарзүй-Геозкологийн хүрээлэнгийн усны лаборатори” –д, хүнд металлын шинжилгээг “Геологийн төв лаборатори” –д шинжлүүлсэн, мөн Зоогийн газрын худгаас авсан нэмэлт дээжинд Фтор болон Хүхэрт устөрөгчийн шинжилгээг “Ханлаб” лабораторид шинжлүүлсэн.

Нөлөөллийн бүсэд байрлах гар худгуудын шинжилгээний үр дүнг хүснэгт 2.1-т, уурхайн бүсийн шинжилгээний дүнг хүснэгт 2.2-т үзүүлээ.

Хүснэгт 37. Нөлөөллийн бүсэд байрлах гар худгуудын ерөнхий химийн шинжилгээний дүн

Дээж №	MNS 0900-2018	Суваргын гар худаг			Бударганын гар худаг			Энгэрийн дэрс гар худаг		
		мг/л	мг/л	мг-экв/л	мг-экв %	мг/л	мг-экв/л	мг-экв %	мг/л	мг-экв/л
Натри+Кали / Na ⁺ K ⁺	200	218.8	9.51	57.3	118.6	516	50.8	104.6	4.55	52.8
Кальци / Ca ²⁺	100	92.8	4.63	27.9	57.1	2.85	28	53.7	2.68	31.1
Магни / Mg ²⁺	30	29.2	2.4	14.5	25.7	2.11	20.8	16.3	1.34	15.6
Аммони / NH ₄ ⁺	1.5	0.9	0.05	0.3	0.8	0.04	0.4	0.7	0.04	0.5
Нийлбэр катион		341.6	16.59	100	202.2	10.16	100	175.3	8.61	100
Хлорид / Cl ⁻	350	312.4	8.8	53	106.1	2.99	29.4	106.1	2.99	34.7
Сульфат / SO ₄ ²⁻	500	180	3.75	22.6	202	4.21	41.4	125	2.6	30.3
Нитрит / NO ₂ ⁻	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нитрат / NO ₃ ⁻	50	15	0.24	1.5	4	0.06	0.6	7	0.11	1.3
Карбонат / CO ₃ ²⁻		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Гидрокарбонат / HCO ₃ ⁻		231.8	3.8	22.9	176.9	2.9	28.5	176.9	2.9	33.7
Нийлбэр анион		739.2	16.59	100	489	10.16	100	415	8.61	100
Нийлбэр ион		1080.8			691.2			590.3		
pH	6.5-8.5	7.39			7.54			7.68		
Исэлдүүлэх чанар		3.68			2.08			5.6		
Хатуулаг	7		7.03			4.96			4.02	
Цахилгаан дамжуулах чадвар		1589			947			817		
Эрдэжилт	1000	1080.8			691.3			590.4		

Хүснэгт 38. Уурхайн бүсийн усны ерөнхий химийн шинжилгээний дүн

Дээж № Элемент	MNS 0900-2018 мг/л	Зоогийн газрын худаг			Үерийн ус		
		мг/л	мг-экв/л	мг-экв %	мг/л	мг-экв/л	мг-экв %
Натри+Кали / Na + K+	200	330.4	14.37	71	418.2	18.18	43.2
Кальци / Ca ²⁺	100	82.4	4.11	20.3	264.9	13.22	31.4
Магни / Mg ²⁺	30	21.3	1.75	8.6	129.7	10.67	25.3
Аммони / NH ₄ ⁺	1.5	0.1	0.01	0	1	0.06	0.1
Нийлбэр катион		434.2	20.23	100	813.9	42.13	100
Хлорид / Cl ⁻	350	385.9	10.87	53.7	661.7	18.64	44.2
Сульфат / SO ₄ ²⁻	500	280	5.83	28.8	970	20.21	48
Нитрит / NO ₂ ⁻	1	0	0	0	0	0	0
Нитрат / NO ₃ ⁻	50	8	0.13	0.6	8	0.13	0.3
Карбонат / CO ₃ ²⁻		0	0	0	9	0.3	0.7
Гидрокарбонат / HCO ₃ ⁻		207.4	3.4	16.8	173.9	2.85	6.8
Нийлбэр анион		881.3	20.23	100	1822.6	42.13	100
Нийлбэр ион		1315.5			2636.5		
pH	6.5-8.5	7.47			7.9		
Исэлдүүлэх чанар		1.44			2.72		
Хатуулаг	7		5.86			23.89	
Цахилгаан дамжуулах чадвар		1837			3904		
Эрдэжилт	1000	1315.5			2636.4		

Уурхайн карьерт хуримтлагдсан үерийн усны эрдэжилт 2636 мг/л байгаа тул уурхайн тоосжилт дарахад ашиглахад зохимжтой юм.

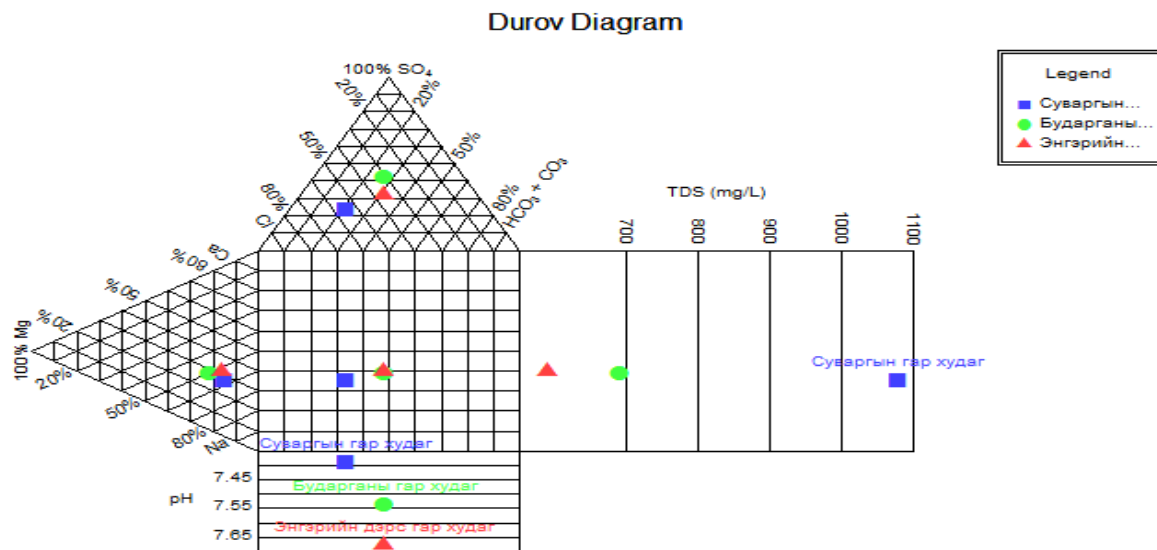
Усан дахь хүнд металлын шинжилгээний үр дүн: Хүнд металлын шинжилгээг Улаанбаатар хотод байрлах усны шинжилгээний итгэмжлэгдсэн Геологийн төв лабораторид шинжлүүлсэн, нөлөөллийн бүсэд байрлах гар худгууд болон зоогийн газрын худгийн шинжилгээний дүнг хүснэгт 2.3-т үзүүлээ.

Хүснэгт 39. Нөлөөлийн бүсийн усны хүнд металлын шинжилгээний дүн

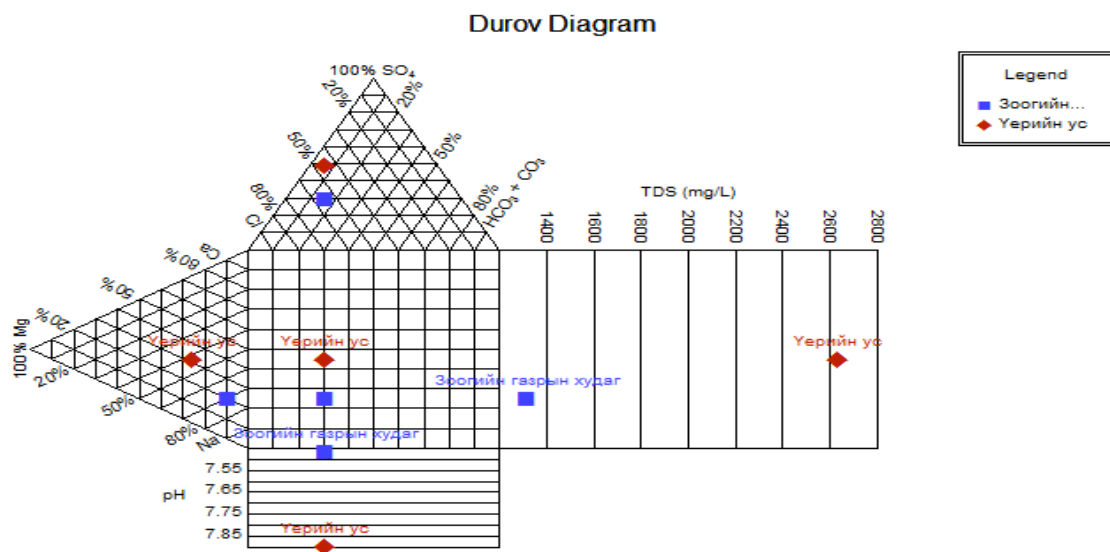
№	Лаб №	Дээж № Элементийн нэр	Элемент, мг/л										
			Манган	Зэс	Хүнцэл	Селен	Стронци	Анзан	Бари	Уран	Нийт хром	Бор	Фосфор
		Химийн томъёолол	Mn	Cu	As	Se	Sr	Mo	Ba	U	Cr (нийт)	B	P*
		MNS 0900-2018	0.1	2	0.01	0.04	2	0.07	0.7	0.03	0.05	2.4	
1	4326	Суваргын гар худаг	0.001	0.006	0.047	0.006	1.384	0.014	0.012	0.005	0.001	0.58	<0.5
2	4329	Энгэрийн дэрс гар худаг	0.001	0.001	0.004	0.003	0.601	0.008	0.012	0.002	0.002	0.22	<0.5
3	4333	Бударганын гар худаг	0.001	0.001	0.004	0.004	0.878	0.011	0.013	0.004	0.001	0.34	<0.5
4	4328	Зоогийн газрын худаг	0.001	0.005	0.006	0.008	1.491	0.015	0.008	0.005	0.002	0.7	<0.5

Зоогийн газрын худагас нэмэлтээр авсан дээжинд “Ханлаб” лабораторид хийсэн шинжилгээгээр Фторын хэмжээ 2.18 мг/л байна.

Зураг 77. Нөлөөллийн бүсэд хамаарах гар худгууд

Уурхайн бүсийн усны шинжилгээ

Уурхайн зоогийн газар болон худгийн усны чанарын шинжилгээ:

Уурхайн зоогийн газрын худгийн усыг шүүлтүүрээр шүүсний дараа зоогийн газрын унд хоолонд хэрэглэдэг бөгөөд зоогийн газрын шүүлтүүрээр гарсан усыг 2022 оны 3-р сард, худгийн усыг 2022 оны 07-р сард шинжилсэн.

Дүгнэлт: Харьцуулсан графикаас харахад худгийн усан агуулагдах сульфатын хэмжээ шүүлтүүрийн дараах байдлаар нэмэгдсэн байна.

12.5. Усны түвшин хэмжилт

- 2016-2022 оны хяналтын цооногуудад хийсэн түвшний хэмжилтийн дүнгээс харахад уурхайн үйл ажиллагаанаас хамаарсан түвшний огцом бууралт байхгүй хэвийн байна. Усны түвшин нь 1-0.5 метрийн хэлбэлзэлтэй байгаа нь тухайн жилийн хур тунадасны хэмжээ, цаг уурын байдлаас шалтгаалж байна.

Зураг 77. Цооногт хэмжилт хийж байгаа байдал

Дүгнэлт: Малчдын гар худагт хийсэн усны төвшнөөс харахад гар аргаар гаргасан бага гүний, өнгөний усны мэдээллийг авах нь тохиромжтой юм. Худгийн усны түвшин хэвийн, гэнэтийн өөрчлөлтгүй. Түвшиний өөрчлөлт нь хур тунадас болон тухайн үеийн малчдын усалгаа, хэрэглээнээс шалтгаалан бага зэргийн өөрчлөлт үзүүлж байгааг харж болно.

Суваргын худаг

Энгэрийн дэрстэйн худаг

Бударганын усны худаг

Хүснэгт-40. Усны түвшний хэмжилт

Д/д	Хээрийн хэмжилтийн нэршил	Байгаль орчны код	Уртраг	Өргөрөг	Цооногийн амсрын өндөр, м	2022 оны 03-р сарын 29		2022 оны 07-р сарын 07		Тайлбар
						Усны тогтсон түвшин, м /амсраас/	Усны тогтсон түвшин, м /газрын гадаргаас/	Усны тогтсон түвшин, м /амсраас/	Усны тогтсон түвшин, м /газрын гадаргаас/	
1	МВ 1	NS-GW-L-IZ-1	682081.90	4765166.87	-	-	-	-	-	Автомат багаж суурилуулсан
2	МВ 2	NS-GW-L-IZ-2	682772.24	4766279.52	0.2	6.5	6.3	6.51	6.31	
3	МВ 3	NS-GW-L-IZ-3	682578.95	4767885.13	0.13	7.13	7	7.17	7.04	
4	МВ 4	NS-GW-L-IZ-4	682258.98	4767834.11	0.33	8.45	8.12	8.56	8.23	
5	Цооног 4	NS-GW-L-4	681457.68	4763882.83	0.25	20.38	20.13	20.52	20.27	
6	Цооног 5	NS-GW-L-5	681421.00	4763901.00	0	15.72	15.72	15.89	15.89	
7	Цооног 7	NS-GW-L-7	680247.00	4763858.00	0.2	17.12	16.92	17.4	17.2	
8	Цооног 8	NS-GW-L-8	681458.00	4763809.00	0	16.04	16.04	16.26	16.26	
9	Цооног 10	NS-GW-L-10	682103.39	4765058.21	na			1.58	1.28	
10	Суваргын гар худаг	NS-HW-L-2	681136.90	4769045.60	0.3	1.6	1.3	1.7	1.4	
11	Энгэрийн дэрсний гар худаг	NS-HW-L-3	679113.74	4769362.69	0.3	1.97	1.67	2.19	1.89	
12	Бударганын усны гар худаг	NS-HW-L-4	680886.72	4770798.58	0.3	2.11	1.81	1.58	1.28	

Дүгнэлт: Усны түвшний хэмжилтээс харахад 2022 оны 3 дугаар сараас 07 дугаар сарын хооронд нөлөөллийн бүсийн 0.04-0.11 метрийн бууралттай, уурхай орчимд хамгийн ихдээ 0.28 метрийн бууралт үүссэн байна.

Суваргын гар худагт 0.1 метрээр, Энгэрийн дэрсний гар худагт 0.22 метрээр усны түвшин буурсан бол Бударганын гар худагт 0.53 метрээр усны түвшин нэмэгджээ.

12.6. Хөрсний ерөнхий үзүүлэлтүүд

Хогийн цэг, цэвэрлэх байгууламж, ЗҮТ-н засварын талбай, шатахууны агуулахын хөрснөөс улирал тутамд дээж авч “ГЕОДЕЗ” ХХК-ний итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлсэн.

Хөрсний хүнд металл

Хөрсний хүнд элементийн агууламжийн мониторингийг хүнд элементийн бохирдол үүсэж болзошгүй уурхайн завсрын талбай, автомашины зогсоол, нүүрс тээврийн замын ойролцоо, уурхайн орчмын талбайн зэрэг газруудад хийж гүйцэтгэсэн. Хүнд элементийн дээжийг хөрсний өнгөн үеэс буюу 0-10 см-ээс авч бэлтгэн, хөрсний магадлан итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлж, судалгааны талбайн хувьд нийт авсан дээжийн хувьд элемент тус бүрийн дундаж агууламжийг тодорхойлж, MNS 5850:2019 стандарттай харьцуулсан.

Хүснэгт 34. Хөрсний хүнд металлын шинжилгээний дүн

ID	Хүнд металлын агууламж, мг/кг											
	Ni		Cd		Pb		Cu		Zn		Cr	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
M-2	0	16	0	ND	13.6	ND	16.5	5.54	15.4	36.7	3.64	ND
M-3	8.67	20.8	0	ND	19	ND	14.4	17.6	31.3	51.6	11.2	ND
M-5	0	21.5	0	ND	15.3	2.38	22.8	38.7	19.9	100.6	12.9	4.98

Хөрсний мониторингийн цэгүүдийн хувьд хар тугалганы агууламж MNS 5850:2019 стандартын хүлцэх агууламж 100 мг/кг-аас хэтэрсэн үзүүлэлт ажиглагдахгүй байна. Нийт 3 цэгт дээж авч шинжлүүлэн өмнөх оны лабораторийн үр дүнтэй харьцуулахад хар тугалганы агууламжийн дундаж нь 2021 онд 16.6 мг/кг байсан бол 2022 онд 8.06 мг/кг болж буурсан үзүүлэлттэй байна.

Хөрсний физик, хими шинж чанар

Энэ үзүүлэлт нь хөрсний хүчиллэг болон шүлтлэгийг тодорхойлох үзүүлэлт болдог. Хөрсний ён-ээс тухайн хөрсөнд явагдах химийн үйл явцууд шууд болон урвуу хамааралтай байдаг. Хөрсний урвалын орчин 5.6-6.0 бол дунд зэрэг хүчиллэг, 6.1-6.5 сул хүчиллэг, 6.6-7.3 саармаг, 7.4-7.8 сул шүлтлэг, 7.9-8.4 дунд зэрэг шүлтлэг, 8.5-9.0 хүчтэй шүлтлэг гэж үздэг. Ерөнхийдөө хөрсний урвалын орчин сул хүчиллэгээс сул шүлтлэг буюу 5.6-8.4 байхад ургамал ургахад тохиромжтой гэж үздэг.

Хүснэгт 35. Хөрсний физик, хими шинж чанар

дл	Байршил	Гүн, см	рН	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	Шингээгдсэн сууринд мг- экв/100гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр		
								Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O	NO ₃
М-1	Шимт хөрсний овоолго-1	-	8.65	0.65	1.352	0.73	1.65	8	5.7	1.4	21	1.97
М-2	Баяжуулах үйлдвэр	-	8.54	0.55	1.136	1.48	0.82	9.7	2	0.8	36	2.1
М-3	Шатахууны агуулах	-	8.46	0.33	0.711	0.92	0.82	7.2	4.3	1.1	19	0.89
М-5	Хогийн цэг	-	8.21	1.02	2.09	15.5	0.32	24	6.7	5.1	57	16.2
М-6	Цэвэрлэх байгууламж	-	8.74	0.12	0.251	1.37	0.82	10.5	6.6	3.1	30	2.58
М-7	Зүсэлт-01 /МАК/	0-5	8.66	0.35	0.746	0.2	2.31	7.5	3	1.1	16	0.19
		5-35	8.54	0.57	1.2	0.41	1.65	8.5	7.8	2.4	21	0.34
М-8	Зүсэлт-02 /Мод үржүүлэг/	0-5	8.3	0.79	1.64	0.32	1.48	7	6.9	1.3	25	1.01
		5-20	8.22	1.06	2.17	0.24	1.81	12	7.8	1.5	24	0.85

Хөрсний мониторингийн нийт 8 цэгийн хувьд MNS 5850:2019 стандартын хүлцэх агууламж 150 мг/кг-аас давсан үзүүлэлт ажиглагдахгүй байна. 2022 онд нийт 8 цэгийн хувьд хромын дундаж агууламж 7.01 мг/кг стандартаас 21 дахин бага дүнтэй гарсан байна.

12.7. Хөрсний Агрохимийн шинжилгээ

Хөрсний эрүүл ахуйн үзүүлэлт нь тухайн хөрсөн бүрхэвч эрүүл ахуйн хувьд шаардлагад нийцэж буй эсэх, ямар нэгэн дам нөлөөгөөр хөрсөн бүрхэвчид нянгийн бохирдол үүссэн эсэхийг хянахад чухал үүрэгтэй юм.

Хүснэгт 36. Хөрсний үзүүлэлт

дл	Байршил	Бактерийн ерөнхий тоо	Колиформ гэдэсний бүлгийн нянгийн таньц	Халуунд тэсвэртэй гэдэсний бүлгийн нянгийн таньц	Клостридиум перфрингенсийн таньц	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян
М-1	Шимт хөрсний овоолго-1	6.2*10 ⁴	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-2	Баяжуулах үйлдвэр	3.5*10 ⁴	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-3	Шатахууны агуулах	4.2*10 ⁵	илрээгүй	илрээгүй	илрэв (0.1)	илрээгүй
М-4	Засварын талбай	6.1*10 ⁵	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-5	Хогийн цэг	7.2*10 ⁴	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-6	Цэвэрлэх байгууламж	7.2*10 ⁵	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-7	Зүсэлт-01 /МАК/	6.2*10 ⁴	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
М-8	Зүсэлт-02 /Мод үржүүлэг/	2*10 ⁵	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй
ЗДХ MNS 3297:1991		-	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй	илрээгүй

М-3 шатахууны агуулахын цэгээс авсан хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний үр дүнгээс Клостридиум перфрингенсийн нянгийн таньц маш бага хэмжээгээр илэрсэн байна.

12.8. Ургамалын гарц, ургац, төрөл зүйл, бүлгэмдэл, ховор ургамал зэргийг судлах

2022 онд уурхайн нөлөөллийн бүсийн гадна ургамлын хяналтын 3, бүрхцийн судалгааны 5 цэгт 6, 7, 8 дугаар саруудад 10x10 м² талбайд геоботаникийн бүрэн бичиглэл үйлдсэн. Уг бичиглэлээр ургамлын бүрхэц, арви, зүйлийн тоо, дундаж өндөр зэргийг тодорхойлсон.

- Уурхайн хяналтын болон бүрхцийн судалгааны цэгүүдэд хийсэн судалгаагаар 10м² талбайн бүрхэц 30-50%, зүйлийн тоо 20-25 ш, дундаж өндөр 20-50см байна. Ургамалжилтын хэв шинж нь баглуур-бударгана-хялганат бүлгэмдэл бүхий цөлөрхөг хээрийн шинжийг агуулсан бөгөөд энд жижиг уул толгодын энгэр бэлээр *Anabsis brevifolia* /Тагжгар баглуур/, *Reaumuria soongorica* /Улаан бударгана/, *Stipa glareosa* /Сайрын хялгана/, уул толгодын хоорондох сайр садаргаар *Zygophyllum xanthoxylon* /Шар хотир/, *Asterothamnus centra-asiaticus* /Төв Азийн Лавай/, *Achinoderum splendens* /Гялгар дэрц/, *Nitraria sibirica* /Сибирь хармаг/, харин тэгш тал хөндийгөөр *Stipa glareosa* /Сайрын хялгана/, *Asterothamnus centra-asiaticus* /Төв Азийн Лавай/, *Anabsis brevifolia* /Тагжгар баглуур/, *Reaumuria soongorica* /Улаан бударгана/ зонхилон тархсан байна.

12.9. Амьтны аймаг анхан шатны мэдээлэл цуглуулах, амьтны төрөл зүйл бүртгэж авна.

Нарийн сухайтын уурхай орчмын амьтны аймгийн ажиглалтыг дараах 2 аргаар хийж гүйцгэсэн. Уурхайн нөлөөллийн бүсийн эргэн тойронд 10-20 км-ийн радиуст амьтны мониторингийн 14 байнгын цэгийг сонгож улирал тутамд мөн амьтны үзэгдэц харгадцын мэдээгээр бүртгэл хөтлөх

- **Уурхайн нөлөөллийн бүсийн эргэн тойрны судалгаа:** Уг судалгаагаар уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаанаас уурхай орчмын том хөхтөн, нүүдлийн болон суурин шувуудын тоо толгой, тархац, байршил нутагт нөлөөлөх байдлыг судлах зорилготойгоор “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК, “Өсөх зоос” ХХК болон “SGS” ХХК-ийн байгаль орчны мэргэжилтнүүд хамтран батлагдсан маршрутын дагуу улирал бүр судалгаа шинжилгээ хийсэн.
- Нарийн сухайтын уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй талбай болон нөлөөллийн бүсэд улирал бүр тогтсон маршрутын дагуу судалгаа хийхэд:
  - ❖ Шувуудаас – Шоронэвэрт болжмор, цөлийн чогчиго, хар хэрээ, тагтаа, эрээн хахилаг, нөмрөг тас
  - ❖ Хөхтөн амьтнаас- Хар сүүлт, янгир ямаа, бор туулай, үнэг зэрэг амьтад ажиглагдаж байна.

2017-2022 оны хооронд хийсэн амьтны судалгааг харьцуулахад уурхайн нөлөөллийн бүсэд тааралдаж байгаа амьтны тоо 2022 онд буурсан үзүүлэлттэй

Зураг 81. Судалгааны үед тааралдсан амьтдын зураг
Уурхайгаас баруун урагш Хуршуутын гол

БҮЛЭГ 13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Удирдлага зохион байгуулалтын чиглэлээр дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

13.1. Уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг байгаль орчны болон мэргэжлийн хяналтын газар, бусад байгууллагуудаас зохион байгуулдаг сургалт семинарт хамруулах

Компанийн үйлдвэр, уурхай, төслийн байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг газруудтай танилцуулах, эх ургамлын талбайг зөв зохион байгуулах, ойн зурвасыг хэрхэн үүсгэх талаар туршлага судлах

Хамрах хүрээ: Өмнөговь аймгийн нөхөн сэргээлт, мод үржүүлгийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг газруудад

Хугацаа: 2022 оны 4 дүгээр сарын 11-15 хооронд Нарийн сухайтын уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг хамруулан 4 хоногийн сургалтад хамруулж, туршлага судлуулан оролцуулсан.

Зураг 84. Сургалт семинарт хамрагдах ажлын удирдамж

Албан томилолын журмын 1-р хэсрэлт

БАТЛАВ:

ТЭРГҮҮН ДЭД ЭРӨНХИЙЛӨГЧ

Г.ОИГТ

2022.03.28

НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ, НОГООН БАЙГУУЛАМЖИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР ТУРШЛАГА СУДЛАХ
АЖЛЫН УДИРДАМЖ

Нэг. Ажлын зорилго, хамрах хүрээ

2022 оны Байгаль орчны албаны төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу компанийн үйлдвэр, уурхай, төслийн байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг газруудтай танилцуулах, эх ургамлын талбайг зөв зохион байгуулах, ойн зурвасыг хэрхэн үүсгэх талаар туршлага судлах

Хоёр. Томилолтын бүрэлдэхүүн

1. Байгаль орчны албаны дарга Д.Сарантуяа
2. Байгаль орчны ахлах мэргэжилтэн Э.Батзаа
3. Байгаль орчны мэргэжилтэн Д.Батзаа
4. Нарийн сухайтын уурхайн байгаль орчны мэргэжилтэн Т.Бямбацэрэн
5. Цемент шохойн үйлдвэрийн байгаль орчны мэргэжилтэн Д.Эрдэнэчимэг
6. Цемент шохойн үйлдвэрийн байгаль орчны мэргэжилтэн Г.Хандсүрэн
7. Цемент шохойн үйлдвэрийн байгаль орчны мэргэжилтэн Э.Батсайхан
8. Хөөтийн уурхайн байгаль орчны мэргэжилтэн А.Халуунаа
9. Евроблок үйлдвэрийн байгаль орчны мэргэжилтэн Б.Хажидмаа
10. ХТҮГ-ын жолооч
11. ХТҮГ-ын жолооч

Гурав. Ажиллах хугацаа

2022 оны 04-р сарын 11-ноос 2022 оны 04-р сарын 15-ныг хүртэл дараах газруудад ажиллана.

№	Туршлага судлах газрын нэр	Байршил	Тайлбар
1	Их говийн төгөл	Даланзадгад	1997 оноос үйл ажиллагаа явуулж байгаа мод үржүүлгийн газар
2	Хадатын талбай	Даланзадгадгаас 35 км	1978 онд байгуулагдсан 0.7 га бүхий жимсний плантаци

3	Ногоон хэрэм төслийн талбай	Даланзадгад	24 га Мод үржүүлгийн газар
4	Бараалууз гуайн талбай	Даланзадгадгаас 60 км	Байгаль орчны галмат ажиглан Бараалууз гуай 1992 онд байгуулсан. Таримал ойн зурвас
5	Хоовер	Бараалууз гуайн талбайгаас 10 км	2 га чашарганы жимсний плантаци
6	Заг үржүүлгийн талбай	Булган сум	2011 онд байгуулсан Заг үржүүлгийн талбай. Жилдээ 300 000 гарц суулгах хүчин чадалтай.
7	Баянзаг байгалийн болон таримал заган ойжуулалтын талбай	Булган сумаас 10 км	2012-2018 оны хооронд ойжуулалт хийсэн 1541 га бүхий таримал заган ой

Дөрөв. Томилолтын хугацаанд хийж гүйцэтгэх, шийдвэрлэх ажлууд

- Үйлдвэр, уурхай, төслийн байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн ажил хийгдсэн газруудтай танилцуулах
- Мод үржүүлгийн талбайг зөв зохион байгуулах талаар мэдлэгтэй болох
- Үйлдвэр, уурхай, төслийн ногоон байгууламжийг хийхэд ашиглах мод суулгачин сонголтыг зөв хийж мэдлэг дээшлэх

Тав. Томилолтоор ажилласнаар гарах үр дүн

- Үйлдвэр, уурхай, төслийн байгаль орчны мэргэжилтнүүд говийн нөхцөлд тарьж ургуулах мод суулгачин сонголт болон арчилгаа усалгааны талаарх мэдлэг нэмэгдэх
- Цашид ногоон байгууламжийн ажил зохион байгуулахдаа анхаарах асуудлыг илүү тодорхой мэдлэг болох

Удирдамж хянасан:

БОА-ны дарга

Д.Сарантуяа

Удирдамж боловсруулсан:

Байгаль орчны мэргэжилтэн

Э.Батзаа

Зураг 85.

Байгаль орчны туршлага солилцох сургалт

Туршлага судалсан газруудын мэдээлэл

4

1. Их говийн төгөл

- 1997 онд “Ой, ангийн аж ахуй”-г нийтийн дуудлага худалдаагаар хувилан авч “Их говийн төгөл” ХХК болон ААН-ийн хэлбэрийг өөрчлөн байгуулсан.
- 1997-2003 оны хооронд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Булган, Баяндалай, Номгон, Далагнадаг сумдын услагтын системийн талбайд ойг зурвас байгуулах ойжуулалтын ажлыг хийсэн.
- 2003-2009 Өмнөговь аймгийн Байгаль орчны албаны санаачлагаар Далагнадаг хотыг эзэний нүүлт, салхины нөлөөлөөс хамгаалах ойг зурвас байгуулах ажлыг хийсэн. Зүүн хойд Азийн хөрөнгө оруулалтаар 80 га талбайг тохижуулах ажлыг хийсэн.
- 2008 он Ногоон хэрэм төслийн хүрээнд Өмнөговь аймгийн Далагнадаг 300 га, Булган суманд 700 га бүхий талбайд хөрс боловсруулалтын ажлыг хийсэн.

14

Томилолтын ажлын сайн туршлагауд:

Сайн туршлага № 1: Тарилтанд ашиглах суулгац бэлдэх, суулгацын сонголт болон түр хадгалах арга

- Тарих модны төрлийг сонгохдоо хурдан ургахыг биш тухайн орон нутагт зохих ургамлыг сонгох хамгийн чухал.
- Далагнадаг аймагт байрлах Ногоон хэрэм төслийн мод уржүүлгийн талбайд бэлэн болсон суулгацыг түр хадгалж зориулалт бүхий нүх ухаж хадгалдаг аргыг “перек”-лох гэдэг бөгөөд энэхүү арга нь үйлдвэр, уурхайд тариалахаар ирсэн суулгацуудыг түр хугацаанд хадгалж болох энгийн аргын жишээ байсан.

6. Баянаг дахь Заг уржүүлгийн газар

Өмнөговь аймгийн Булган сумын нутаг Далагнадаг нутагт байрших 2012-2018 он хүртэлх хугацаанд ойжуулсан 1541 га талбайд тариаца бортогонд ургуулан, бортоготой тарьяар ойжуулалт хийх замаар эзэний нүүлт, цөлжилттэй тэмцэх арга технологийг нэвтрүүлсэн байсан. Мөн заган ойг нөхөн сэргээх ажлыг 2 аргаар хийсэн. Үрээр шууд тарих, бортоготой тарьяар ойжуулалт хийсэн. Одоогийн байдлаар нийт ургалтын хувь 85% -тай ургаж байна.

Сайн туршлага № 2: Гөвийн нөхцөлд ашиглах усалгааны системийн сонголт

- Ойжуулалт хийхээс өмнө усалгааны системийг зөв зохион байгуулж, суурилуулах
- Усалгаанд ашиглах нөөцийн сав, шугам хоолойны хэмжилтийн сонголтыг зөв хийх
- Усалгаанд усыг хэмийлтэй ашиглах дуслын, цацруулагч, намраа зэргийг сонгох

13.2. Үйл ажиллагаа явуулах хугацааны төлөвлөгөө, тайланг цаг тухайд нь гаргах

- Байгаль орчны тайлан - Улирал тутам
- Гурвантэс сумын ЗДТГ-т Усны тоолуурын заалт – Сар бүр
- “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Байгаль орчны албанд тайлан өгөх – Сар бүр
- ӨМА-ийн БОАЖГ-т тухайн жилийн БОМТ-ний биелэлтийн тайлан-Жил бүр
- Гурвантэс сумын ЗДТГ-т БОХ-3 тайлан- Жил бүр
- АӨГСГЗ-т тухайн жилийн ус ашиглалтын тайлан - Жил бүр

13.3. Үерийн усыг хуримтлуулах, хөв цөөрөм байгуулах ажлыг бусад уурхайнуудтай хамтран судлаж, хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөх

- Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын “Баруун сухант” нэртэй газарт хур борооны усыг хуримтлуулан, байгаль орчныг нөхөн сэргээх, БНХАУ-руу гарч байгаа гадаргын усны урсцыг багасгах, зэрлэг ан амьтан ундаалах, нүүдлийн шувуу буудаллах задгай усан орчин бий болгох, хөрс агаарын чийгшлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-тай хамтран хөв цөөрөм болон далан байгуулсан.

- Төлөвлөгөөний хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн байна.

13.3.1.1. Хөв цөөрөм болон далан байгуулах, түр амралтын талбай тохижуулах, ажлын зураг төсөл гарган Гурвантэс сумын ЗДТГ-т танилцуулж санал авч уурхайн удирдлагуудаар батлуулсан.

13.3.1.2. Тухайн газарт хөв цөөрөм байгуулах ажлыг дэмжсэн бичиг, газрын зөвшөөрлийг Гурвантэс сумын ЗДТГ-аас авсан.

Хүснэгт 41. Ус хуримтлуулах зорилгоор байгуулсан далангийн үзүүлэлт

№	Зориулалт	Хэмжих нэгж	Хэмжээ	Тайлбар
1.	Далангийн өндөр	м	4.4	Шороон далангийн хэмжээ
2.	Далангийн урт	м	180.6	
3.	Далангийн өргөн /дээд тал/	м	5	
4.	Далангийн өргөн /суурь/	м	15	
5.	Ус зайлуулах суваг	ш	4	880 мм диаметртэй төмөр хоолой
6.	Далан хийх шаардлагатай хөрсний хэмжээ	м ³	4230.4	
7.	Ус хуримтлуулах талбай	га	2.36	Үерийн усны мөрөөр хэмжиж үзэхэд
8.	Хуримтлагдах усны хэмжээ	м ³ /жил	22,000	Хэмжилтээр гаргасан ус хуримтлуулах талбай дүүрэх хэмжээ
9.	Хуримтлагдах усны хэмжээ /Ном зүйн судалгаа/	м ³ /жил	10,512	Сухантын булгийн ундаргаар 1200л/ц тооцвол /100 мянганы тооноо/

Хүснэгт 42. Хөв цөөрөм байгуулах ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл

№	Хийгдэх ажил	Тайлбар	Гүйцэтгэл
1	Шаардлагатай зөвшөөрөл авах	Гурвантэс сумын ЗДТГ-аас далан хийж хөв цөөрөм байгуулах ажлыг дэмжиж ажиллах зөвшөөрөл авсан	Хийгдсэн
2	Далан хийж хөв цөөрөм байгуулах газрын хэмжилт судалгаа хийх	Хөв цөөрөм байгуулах газрын өнөөгийн төлөв байдалд судалгаа хийж тайлан гаргасан	Хийгдсэн
3	Далан байгуулж хөв цөөрөм байгуулах төлөвлөлтийн зураг гаргах	Хөв цөөрөм байгуулах ажлын хэмжээ, тохижуулах ажлыг төлөвлөн зураг гаргасан	Хийгдсэн
4	Далан байгуулж хөв цөөрөм байгуулах төлөвлөлтийн зургийг орон нутагт танилцуулах	Гурвантэс сумын ЗД болон Овоотын цэргийн ангийн захирагч нарт далан байгуулах ажлын төлөвлөлтийн зургийг танилцуулж санал авсан	Хийгдсэн
5	Далан байгуулах ажлын шав тэмдэг тавих	Уурхайн маркшейдер инженерүүдтэй хамтран цэг, шавь тавьсан	Хийгдсэн
6	Далан байгуулах газар шорооны ажил эхлүүлэх	Cat-D10 гинжит бульдозер, кран, трайлер шаардлагатай	Хийгдсэн

Зураг 86. 2022 онд Баруун сухантын түр амрах талбай байгуулсан байдал

Баруун Сухантад байгуулсан далан

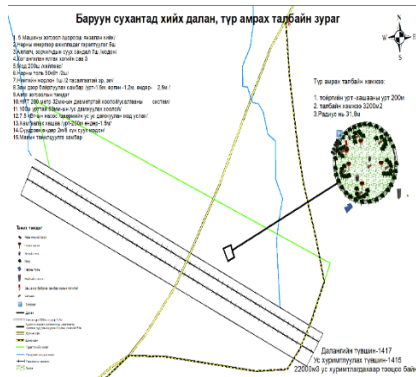
Зүүн сухантад байгуулсан далан

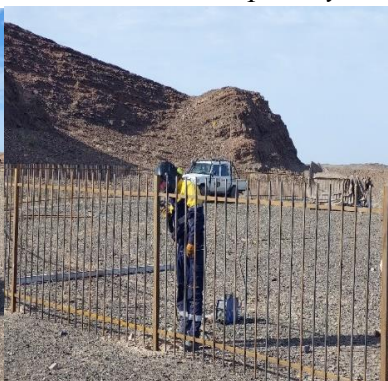
13.3.1. Баруун сухантын хөв цөөрмийн тохижилтын ажил

➤ Баруун сухантын хөв цөөрмийн тохижилтын ажилд хашаа барьж, будах ажил дууссан. Явган хүний бетон замын цутгалтын ажил хийгдэж дууссан. Нарийн сухайтын уурхай болон Хүрэн толгойн уурхай хамтран 2022 онд хийж дуусгахаар ажиллаж байна.

Бэлтгэл ажил

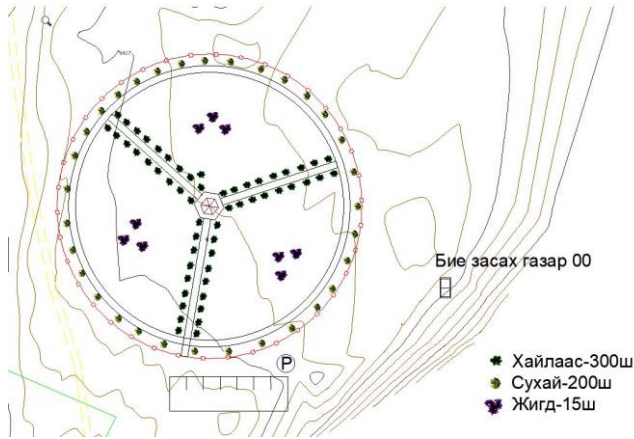
200м хашаа барих, будах

Явган хүний зам болон бусад ажил хийгдэж байна.

Батлагдсан зураг

Сүүдрэвч хийж буй байдал

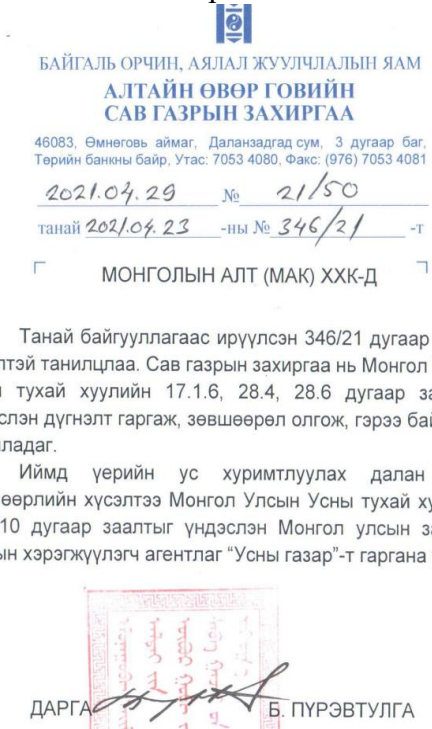
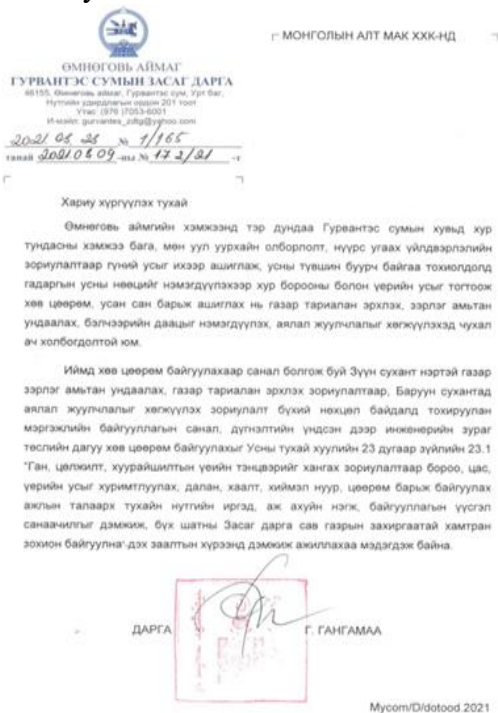
Мод тарьж буй байдал

Тарьсны дараа

Зураг 87. Төлөвлөгөөний дагуу орон нутгаас авсан зөвшөөрлийн бичгүүд
 Сумаас авсан дэмжих бичиг АӨГСГЗ-аас ирсэн албан бичиг

13.4. Шивээ хүрэн боомтын зорчигчийн замын зүүн талд тарьсан модны арчилгаа усалгааг тогтмол хийж, боомтын удирдлагуудад хүлээлгэн өгөх

- “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-тай хамтран Нарийн сухайт-Шивээхүрэн боомтын зорчигчийн замын зүүн талд 1000 м газарт сухай 50 ш, хайлаас 200ш, улиас 30 ш нийт 280 ш модыг нөхөн тарилтаар тарьж хашиж хамгаалсан.

Зураг 88. Мод тарьж хашиж хамгаалсан байдал

Мод усалгааны систем усалгаа хийж буй байдал

Дуслын усалгааны систем мод услагдаж буй байдал

**БҮЛЭГ 14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН
СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ**

14.1. Гурвантэс сумын иргэд, ЗДТГ-ын мэргэжилтэн, Гурвантэс сумын ИНХ-д тайланг танилцуулах.

- Гурвантэс сумын иргэдийн нийтийн хурал болон Бага-Овоо багийн иргэдийн нийтийн хурал 11 сарын сүүлчээр зарлагдсан байгаа тул хурал болох өдөр танилцуулахаар бэлгэл ажиллаа ханган ажиллаж байна. Мөн хаврын иргэдийн нийтийн хуралд Нарийн сухайтын уурхай цар тахал, хил гааль хаалттай шалтгаанаар 2022 оны 06 сар хүртэл үйл ажиллагаа явуулаагүй тул оролцож амжаагүй.

14.2. Нарийн сухайтын уурхай нь байгаль орчныг хамгаалах, нөлөөллийг бууруулах талаар хийсэн ажлуудыг дараах байдлаар олон нийтэд танилцуулсан.

- Гурвантэс сумын клубт байрлуулсан мэдээллийн самбарт уурхайн үйл ажиллагаа, хүний нөөц байгаль орчны чиглэлээр хийсэн мэдээллүүд сар бүр шинэчилсэн.
- “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн веб хуудсанд болон байгаль орчин, нийгмийн хариуцлагын чиглэлээр хийгдсэн ажил болон нээлттэй ажлын байрны зар мэдээллүүд тавигдсан.

Хүснэгт 45. Нэмэлтээр хийсэн ажлын хүрээнд орон нутгийн төрийн байгууллагуудад уурхайн үйл ажиллагаа болон байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний талаар танилцуулсан байдал

№	Байгууллага	Он сар	Байршил	Танилцуулсан хэлбэр
1	Гурвантэс сумын ЗДТГ-ын	2022.08	Тос Тосон бумбын нуруу	Энэ жилийн зуншлага муу байгаатай холбоотойгоор 2 байршилд аргал, янгир зэрэг зэрлэг амьтдад ус зөөж байршуулсан.
2	Нээлттэй ажлын байрны өдөрлөг	2022.07	Нарийн сухайт уурхай дээр	Нарийн сухайтын уурхайн ажлын байрны өдөрлөгийг Гурвантэс сумын ЗДТГ-тай хамтран зохион байгуулсан
		2022.08		
3	Сургалт хөгжлийн мэдээ мэдээлэл түгээх	2022.10		Соёлын төв болон ерөнхий боловсролын сургуулийн багш ажилчдад хувь хүний хөгжил, манлайлал, илтгэх урлагийн сургалт орж компанийн танилцуулгыг танилцуулж нээлттэй ажлын байрны зар хүргэсэн.

БҮЛЭГ 15. АЙМАГ НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ

- 15.1. Гурвантэс сумын төвд тарьсан модны усалгаа арчилгаа, хашааны бүрэн бүтэн байдлыг хангах ажлыг 5 дахь жилдээ хийж байна. 2022 оны байдлаар сумын хашаанд 98 ш жигд мод ургаж байна.
- 15.2. Уурхайн хэмжээнд тарьсан зүлгийг хадаж орон нутгийн 5 айлд 12 машин өвсийг хадлангийн зориулалтаар хүргүүлсэн.
- 15.3. Гурвантэс сумын сайжруулсан замын “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн хуваарьт 7.2 км замыг 2022 онд сар бүр Автогрейдер САТ 16М техникээр хусаж зассан ба тайланг ЗДТГ-т тогтмол хүргүүлсэн.

Зураг 83. Зам засаж байгаа үеийн зураг тайлан

БҮЛЭГ 16. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮГНЭЛТ

Нарийн сухайтын уурхай нь 2007 оноос одоог хүртэл тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд энэ хугацаандаа байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, орчны тохижилтыг сайжруулах, орон нутгийн хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлэх чиглэлийн ажлуудыг төлөвлөсөн цаг хугацаандаа хийж гүйцэтгэсээр ирсэн билээ.

2022 оны уурхайн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 40 ажлыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөснөөс 38 ажлыг хийж дууссан. Харин хоёр ажил үргэлжлэн хийгдэж байна.

16.1. Хийж гүйцэтгэсэн гол ажлуудаас дурдвал:

1. “Алтайн Эколос” ХХК-иар цэвэрлэх байгууламжийг шинээр байгуулан саарал ус дахин ашиглах технологи нэвтрүүлж ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглаж байна.
2. Гурвантэс сумын ЗДТГ-аас үхрийн фермер байгуулах зорилгоор бэлчээрийн худаг гаргуулах хүсэлтийг “Монголын Алт” (МАК) Нарийн сухайтын уурхайн захиргаанд ирүүлсний дагуу хууль дүрэм журмын хүрээнд Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-аас зөвшөөрөл авч худаг гаргасан.
3. Мөн Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд өвөлжилт хүндэрч байгаатай холбоотойгоор Өвс тэжээлийн туслалцаа үзүүлэхээр компани удирдлагаас зөвшөөрөл авч 2200 боодол өвс, 500 шуудай хорголжин, 500 шуудай хивэг зэргийг нийлүүлэхээр төлөвлөж байна.
4. Нарийн сухайтын бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулж байгаа “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК, “Өсөх зоос” ХХК-тай хамтран Гурвантэс сумын төвд цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах ажлын зургийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, төлөвлөгөөний дагуу гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлсэн.
5. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын “Баруун сухант” нэртэй газарт Шивээхүрэн боомт, авто зам, цахилгаан дамжуулах агаарын шугам зэрэг дэд бүтцийг үерийн уснаас хамгаалах, хур борооны усыг хуримтлуулан, байгаль орчныг нөхөн сэргээх, БНХАУ-руу гарч байгаа гадаргын усны урсцыг багасгах, зэрлэг ан амьтан ундаалах, нүүдлийн шувуу буудаллах задгай усан орчин бий болгох, хөрс агаарын чийгшлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хөв цөөрөм байгуулж амрах талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн бий болгохоор “Хүрэн толгой коал майнинг” ХХК-тай хамтран ажиллаж байна.

6. Уурхайн үйл ажиллагаанаас гарч байгаа ахуйн хог хаягдлыг устгуулах гэрээг “Шугшаа Уул” ОНӨААТҮГ-тай хийж гэрээний дагуу ангилан ялгасан хуванцар сав, мод, бусад ахуйн хог хаягдлыг гэрээний дагуу устгуулсан.
7. “Өмнөговь аймгийн иргэн бүр ажилтай байх” уриа дор уурхайд ажиллах орон нутгийн ажилчдын тоог нэмэгдүүлж, нийт ажилчдын 20%-д хүрсэн байна. Цаашид орон нутгийн ажилчдыг нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй ажиллана.
8. Сум орон нутагтай хамтран зэрлэг амьтанд өвс тэжээл, ус тавих ажлыг жил бүр хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.
9. 2022 онд БОМТ-ийг хэрэгжүүлэхэд **129.6 сая.төгрөг**, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт **14 сая.төгрөг** нийт **143.6 сая.төгрөг** зарцуулсан.

Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт орших “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ний Нарийн сухайтын уурхайн орчимд ажилчдын ажиллах ая тухтай орчныг бий болгох, тэдний амралтын цагийг эрүүл орчинд өнгөрүүлэх боломж олгох, үлгэр жишээ болохуйц төлөвлөлт бүхий бичил хэсэг болгох зорилгоор ургамалжуулах төлөвлөгөөг гаргаж байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ АЖЛЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

2022 оны Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөг биелүүлэхэд зарцуулагдсан зардлын задаргааг доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 45. БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд гарсан зардал

№	Хийгдэх ажлууд	Зардал, сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	25,420,000.00
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	35,000,000.00
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардал	25,000,000.00
4	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговрын зардал	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах зардал	5,000,000.00
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	400,000.00
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд зарцуулах зардал	12,320,000.00
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	14,000,000.00
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	25,500,000.00
10	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	1,000,000.00
	Нийт	143,640,000.00

Хавсралт 1. Орчны хог хаягдал цэвэрлэх хуваарь

БАТЛАВ: УУРХАЙН ДАРГА А.ЦОЛМОНБАЯР

Үндэслэл: Монгол улсын хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллах

Зорилго: Уурхайн үйл ажиллагаа өргөжин тэлж ажилчдын тоо нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор уурхайгаас гарах хог хаягдлын хэмжээ 2-3 дахин нэмэгдсэн тул хог хаягдлын менежментийг сайжруулж уурхайн эргэн тойронд их цэвэрлэгээг хийх батлагдсан хуваарийг вахт явах өдөр давхцаж байгаа тул шинэчлэв.

Дэс дугаар	Хэсэг нэгж	Байршил	Цэвэрлэгээ хийх өдөр	Хариуцах эзэн
1	Уулын хэсэг	Уулын 2-р хэсэг	7 хоног бүрийн Баасан гаригт	Уулын ахлах инженер
2	Засвар үйлчилгээний хэсэг	ЗҮТ-эргэн тойрон		Ерөнхий механик
3	Баяжуулах үйлдвэр хэсэг	НБҮ-ийн эргэн тойрон Хуурай баяжуулах болон шигшүүр		Ерөнхий баяжуулагч
4	Аж ахуйн хэсэг	Ажилчдын хотхон Дунд хотхон болон Гахай тахиан байр хүлэмж		Аж ахуйн ахлах ажилтан
5	Захиргаа Хүний нөөцийн хэсэг,	ШТС-болон Захиргааны эргэн тойронд		Бичиг хэргийн ажилтан
6	Цахилгаан, Санхүү, Эдийн засгийн	МАК- дугуйн эргэн тойронд		Ерөнхий энергитик
7	Борлуулалт хэсэг	Гаалийн хяналтын талбай	7 хоног бүрийн бүтэн сайн өдөр	Худалдааны газрын ахлах мэргэжилтэн
8	ХАБЭАБОХ	Засмал зам ЗҮТ- Ажилчдын хотхон хүртэл замын 2 тал	7 хоног бүрийн Баасан гаригт	Ахлах төлөвлөлтийн инженер
9	Харуул хамгаалалт алба	Бүх ШНП болон харуулын байруудын эргэн тойронд		Харуул хамгаалалтын хэсгийн дарга

1. Хог хаягдлыг төрөл бүрээр нь ангилан ялгаж 18 тасалгаатай цэгт эмх цэгцтэй хураана.
2. Тайланг ХАБЭАБОХ-т хүргүүлэнэ.
3. Өөрсдийн хариуцсан хэсэгт цэвэрлэгээ хийгээгүй тохиолдолд ХАБЭАБОХ-т мэдэгдэж нөхөн цэвэрлэгээ хийж тайланг хүргүүлэнэ.
4. Батлагдсан хуваарийн дагуу цэвэрлэгээг тогтмол хийх

Анхаарах зүйлс:

5. Хог хаягдлыг хогийн цэгт ангилан ялгаагүй тохиолдолд хаягдлыг авахгүй орхино.
6. Төлөвлөсөн цэгээс өөр газарт хог хаягдал хаясан тохиолдолд арга хэмжээ авна
7. Хог хаягдлыг хуваарьт өдөр төвлөрсөн цэгт хүргэхдээ 14-15 цагын хооронд хүргэж өгнө.
8. Хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт хүргэж ангилан ялгаж хаяхдаа аж ахуйн ажилтанд заавал мэдэгдэнэ.

Хянасан: Орлогч дарга П.Зоригоо

Хуваарь гаргасан: Байгаль орчны мэргэжилтэн Т.Мондоон

Хавсралт 2. Эмнэлэгийн хог хаягдал устгах гэрээ

БАТЛАВ.
“МОНГОЛЫН АЛТ” (МАК) ХХК-ИЙН
ЕРӨНХИЙ ДӨГЧ НӨХЦӨЛ МҮҮН

ЭМНЭЛГИЙН ТУСГАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ УСТГАХ ГЭРЭЭ

№ 147-2622

Улаанбаатар хот

Нэг талаас Монгол Улсын Улаанбаатар хотноо байрлаж, Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа эрхэлж буй “Монголын Алт” (МАК) ХХК /цаашид “Захиалагч” гэх/, түүнийг төлөөлж Нарийн сухайтын уурхайн дарга А.Цолмонбаяр,

Нөгөө талаас Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Эрүүл мэндийн төв /цаашид “Гүйцэтгэгч” гэх/, түүнийг төлөөлж дарга У.Нямсүрэн нар харилцан тохиролцож Эрүүл мэндийн тухай хууль, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль, Эрүүл мэндийн сайдын 2002 оны 249V201 тоот тушаал, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд болон Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2011 оны 05 сарын 03-ны өдрийн 158 дугаар тушаалыг тус тусыг үндэслэн энэхүү гэрээг байгуулав.

НЭГ. ЕРӨНХИЙ НӨХЦӨЛ

- 1.1 Энэхүү гэрээгээр Гүйцэтгэгч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгээс гарсан тусгай хог хаягдлыг холбогдох дүрэм, журам, стандартын дагуу устгах, Захиалагч нь гэрээгээр тохиролцсон үнийг Гүйцэтгэгчид төлөхтэй холбогдон үүсэх харилцаанд Талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгон зохицуулна.
- 1.2 Энэхүү гэрээ нь Хавсралт №1 – “Хог хаягдал хүлээлцэх маягтын загвар” гэхтэй байх бөгөөд энэ нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- 1.3 Энэхүү гэрээ нь Талуудын эрх бүхий албан тушаалтан гарын үсэг зурж, тамга дарснаар хүчин төгөлдөр болно.

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ҮНЭ, ТӨЛБӨРИЙН НӨХЦӨЛ, ХУГАЦАА.

- 2.1 Энэхүү гэрээг 2022 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдрөөс эхлэн 2023 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдөр хүртэл 1 жилийн хугацаанд дагаж мөрдөнө.
- 2.2 Гэрээний хугацаа дуусмагц гэрээг Талууд харилцан тохиролцож шинэчлэн байгуулж болно.
- 2.3 Гүйцэтгэгчийн ажилтан тусгай хог хаягдлыг устгалд оруулсан тухай бүр тэмдэглэлийг үйлдэх ба Эрүүл мэндийн төвийн даргын хяналт тавигдаж, гарын үсгээр баталгаажсан байна. Тэмдэглэлийн маягтыг гэрээнд хавсаргах бөгөөд энэ нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- 2.4 Гүйцэтгэгчийн ажилтан нь энэхүү гэрээний 1.5-д заасан тэмдэглэлийг 2 хувь үйлдэх бөгөөд баталгаажуулсан тэмдэглэлийн 1 хувийг Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмчид хүргүүлнэ.
- 2.5 Эмнэлгийн хог хаягдал устгасны 1 сарын төлбөр нь 40,000 (дөчин мянган) төгрөг байна.

ГУРАВ. ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ.

- 3.1 Гүйцэтгэгч нь тусгай хог хаягдлыг устгах ажлыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын шаардлагад бүрэн нийцүүлэн хийж гүйцэтгэнэ.
- 3.2 Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн анхан шатны тусламж үзүүлэх байрнаас гарсан тусгай хог хаягдлыг стандартын дагуу уут, саванд хийх, устгах хүргэл хадгалгах, битүүмжлэх, тээвэрлэх талаар мэргэжлийн зөвлөгөөг Захиалагчийн толоологчид олох үүрэгтэй.
- 3.3 Гүйцэтгэгч нь Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн анхан шатны тусламж үзүүлэх байрнаас хүргэгдэн ирсэн тусгай хог хаягдлыг технологийн дагуу хүлээн авч хадгалсан сав, баглаа боодлын стандарт шаардлагад хяналт тавьж, шаардлага хангасан тохиолдолд хүлээн авна.
- 3.4 Тусгай хог хаягдлыг стандартын дагуу устгаж, устгал хийсэн тухай тэмдэглэлийг батлагдсан маягтын дагуу хөтлөн баталгаажуулсан 1 хувийг Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн эмнэлгийн эмчид тухай бүр нь хүргүүлнэ.

Хавсралт 3. Хог хаягдал устгуулах тухай гэрээ

БАТЛАВ
“МОНГОЛЫН АЛТ” МАК ХХК-ИЙН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.ЦЭЛМҮҮН

БАТЛАВ.
ШУГШАА УУЛ ОНӨААТҮГ-ИЙН
ЗАХИРАЛ Т.ЭРХЭМБАЯР

ХОГ ХАЯГДАЛ ЦУГЛУУЛАХ, ТЭЭВЭРЛЭХ, БУЛАХ ИРГЭН, БАЙГУУЛЛАГА, АЖ АХУЙН НЭГЖТЭЙ БАЙГУУЛАХ ГЭРЭЭ

2022 оны ᠘ сарын ᠗ өдөр

№ 286-2622

Өмнөговь аймаг
Гурвантэс сум

Нэг талаас: Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж буй, 2095025 тоот регистрийн дугаар бүхий “Монголын Алт” (МАК) ХХК /цаашид “Захиалагч” гэх/, түүнийг төлөөлж Нарийн сухайтын уурхайн дарга А.Цолмонбаяр,

Нөгөө талаас: Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж буй, 8201439 тоот регистрийн дугаартай, “ШУГШАА УУЛ” ОНӨААТҮГ Газар /цаашид “Гүйцэтгэгч” гэх/, түүнийг төлөөлж Нягтлан бодогч Э.Ууганзаяа /цаашид хамтад “Талууд” гэх/ нар дараах нөхцөл бүхий гэрээг харилцан тохиролцож байгуулав.

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

- 1.1 Энэхүү гэрээгээр Гүйцэтгэгч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг үйл ажиллагаа явуулж буй Захиалагчийн Нарийн сухайтын уурхайн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг устгах, Захиалагч нь гэрээгээр тохиролцсон үнийг Гүйцэтгэгчид төлөхтэй холбогдсон харилцаанд Талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгон зохицуулахад оршино.
- 1.2 Гэрээ нь Талуудын эрх бүхий албан тушаалтан гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан өдрөөс хүчин төгөлдөр болж тухайн ондоо хүчинтэй үйлчилнэ.

ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ЗҮЙЛ, ХУГАЦАА

- 2.1 Захиалагч нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт байрлах өөрийн Нарийн сухайтын уурхайгаас гарсан ахуйн, болон үйлдвэрийн хог хаягдлыг ангилан цуглуулж, тээвэрлэн 1 үйцэтгэгчийн хог хаягдлын талбайд буулгаж өгөх бөгөөд Гүйцэтгэгч нь тухайн хог хаягдлыг зохих стандарт нохицолын дагуу булж, устгана.
- 2.2 Энэхүү гэрээ нь 2022 оны 01 сарын 01-ний өдрөөс 2023 оны 12 сарын 31-ний өдрийг хүртэлх 1 жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.

ГУРАВ. ГЭРЭЭНИЙ ТӨЛБӨР, ТООЦОО ХИЙХ ЖУРАМ

- 3.1 Захиалагч нь Гүйцэтгэгчийн зохих журмын дагуу булж устгасан хогийг 1 м.куб хогийг 55 000 /тавин таван мянган/ төгрөгөөр тооцон Гүйцэтгэгчийн ажлын гүйцэтгэлд дүйцэх төлбөрийг төлнө.

Хавсралт 4. Ус ашиглах гэрээ

БАТЛАВ.

АЛТАЙН ӨВӨР ГОВИЙН САВ
ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ДАРГА

Б. ПҮРЭВТУЛГА

БАТЛАВ.

“МОНГОЛЫН АЛТ” (МАК) ХХК-ИЙН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н. ЦЭЛМҮҮН

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

2022 оны 09 сарын 12-ны өдөр

Дугаар 22/07

Даланзадгад хот

582-2622

Нэг. Ерөнхий зүйл

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28.4, 28.6, 28.7, 29.1-д заасны дагуу Монгол улсын Засгийн Газрын Хэрэгжүүлэгч Агентлаг Усны газрын 2022 оны 04-р сарын 12-ны өдрийн 53 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Алтайн өвөр говийн сав газрын захиргааны 2022 оны 06 сарын 15-ны өдрийн А-06 дугаартай ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Нэг талаас: Ус ашиглуулагчийг төлөөлж “АЛТАЙН ӨВӨР ГОВИЙН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГАА”-ны Газрын доорх усны нөөц, хяналт шинжилгээний асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Нэмэхбаяр овогтой Түмэнжаргал,

Нөгөө талаас: Ус ашиглагчийг төлөөлж Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Бага-Овоо баг, “МОНГОЛЫН АЛТ” (МАК) ХХК-ийн Нарийн сухайтын уурхайн дарга Ануужав овогтой Пүлмөнбаяр нар харилцан тохиролцож 2022 оны 12 сарын 31-ний өдөр хүртэлх 1 (нэг) жилийн хугацаагайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт:

- Зам талбайн тоосжилт дарах;
- Мод услах;
- Биологийн нөхөн сэргээлт;
- Унд ахуйн хэрэгцээнд;
- Шавхан зайлуулах шүүрлийн усны зориулалтаар ашиглана.

2.2. Ашиглах усны хэмжээ:

- 2.2.1 Зам талбайн тоосжилт дарах зориулалтаар - 517,017.6 м³/жил;
- 2.2.2 Мод услах зориулалтаар - 116,000.0 м³/жил;
- 2.2.3 Биологийн нөхөн сэргээлтийн зориулалтаар – 3,360.0 м³/жил;
- 2.2.4 Унд ахуйн хэрэгцээнд – 68,411.4 м³/жил;
- 2.2.5 Шүүрлийн усны хэмжээ – 95,408.84 м³/жил;

2.3. Усны чанар, найрлага:

Геологийн төв лабораторийн дүнгээр:

Стандарт	Дээжийн хаяг байршил	Лабораторийн сорилтын дүн - мг/л	
MNS 0900:2018	Уурхайн зоогийн газар	K ⁺	0.90
		Na ⁺	280
		NH ₄ ⁺	<0.05
		Ca ²⁺	72.14
		Mg ²⁺	22.48
		Нийлбэр катион	376
		Cl ⁻	178
		SO ₄ ⁻	447
		NO ₂ ⁻	<0.007
		NO ₃ ⁻	<0.10
CO ₃ ⁻	1.50		

		HCO ₃ ⁻ Нийлбэр анион pH H ₂ SiO ₃ , мг/л Хуурай үлдэгдэл, мг/л Исэлдэх чанар, мг/л	201 828 7.91 16.52 1058 0.24
	Уурхайн хотхоны ундны ус	K ⁺ Na ⁺ NH ₄ ⁺ Ca ²⁺ Mg ²⁺ Нийлбэр катион Cl ⁻ SO ₄ ⁻ NO ₂ ⁻ NO ₃ ⁻ CO ₃ ⁻ HCO ₃ ⁻ Нийлбэр анион pH H ₂ SiO ₃ , мг/л Хуурай үлдэгдэл, мг/л Исэлдэх чанар, мг/л	0.51 85.15 0.68 36.07 7.90 130 55.30 135 <0.007 <0.10 1.50 91.52 283 7.50 7.89 356 5.12
	Ажилчдын хотхон	K ⁺ Na ⁺ NH ₄ ⁺ Ca ²⁺ Mg ²⁺ Нийлбэр катион Cl ⁻ SO ₄ ⁻ NO ₂ ⁻ NO ₃ ⁻ CO ₃ ⁻ HCO ₃ ⁻ Нийлбэр анион pH H ₂ SiO ₃ , мг/л Хуурай үлдэгдэл, мг/л Исэлдэх чанар, мг/л	0.72 198 <0.05 53.11 20.05 277 118 312 <0.007 <0.10 <1.5 247 667 8.12 14.77 784 4.96

Лабораторийн сорилтын үр дүнг харахад MNS 0900:2018 стандартын шаардлагад усны зарим үзүүлэлтүүд зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс давсан байна. Иймд уурхайн унд ахуйн усыг MNS 0900:2018 стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах.

2.4. Гүний худгийн мэдээлэл, солбицол:

№	Тоолуур	Ундарга, л/сек	Солбицол
NS-07/2010	LXLG-80	1.8	101°13'42.6'' 43°01'08.9''
NS-10/2011	LXLG-80	1.6	101°13'41.7'' 43°01'08.9''
NS-11/2011	LXLG-80	1.4	101°14'05.0'' 43°00'59.5''
NS-12/2011	LXLG-80	2.5	101°13'41.3'' 43°01'11.5''
NS-14/2011	LXLG-80	2.0	101°14'01.3'' 43°00'49.9''

2.5. Хяягдал усны хэмжээ: Хоногт 70-250 хүний 37.5 м³ бохир усыг 90% хүртэл цэвэршүүлэн хөрсөнд шингээх бага оврын цэвэрлэх байгууламжтай.

2.6. Хяягдал усан дахь бохирдуулах бодисын хэмжээ: Усны биохимийн шинжилгээний дүнг хавсаргана.

Стандарт	Дээжийн хаяг байршил	Лабораторийн сорилтын дүн
MNS 4943:2015	Ажилчдын хотхон	Усны орчин (pH) – 6.47 Аммони (NH ⁴⁺ , мг/л) – 40.4 Хлорид (Cl ⁻ , мг/л) – 269.4 Сульфат (SO ⁴ , мг/л) – 215.9 Умбуур бодис (TSS, мг/л) – 49 Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (ХХХ, мг/л) – 65 Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (БХХ, мг/л) – 25 Нитрит (NO ₂ , мг/л) – 0.24 Нитрат (NO ₃ , мг/л) – 0.14 Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч 1мл-т – илрээгүй
	Дунд хотхон	Усны орчин (pH) – 6.37 Аммони (NH ⁴⁺ , мг/л) – 44.8 Хлорид (Cl ⁻ , мг/л) – 301.3 Сульфат (SO ⁴ , мг/л) – 176.9 Умбуур бодис (TSS, мг/л) – 85 Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (ХХХ, мг/л) – 118.5 Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (БХХ, мг/л) – 45.5 Нитрит (NO ₂ , мг/л) – 0.19 Нитрат (NO ₃ , мг/л) – 0.13 Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч 1мл-т – илрээгүй
	Засвар үйлчилгээний төв	Усны орчин (pH) – 4.02 Аммони (NH ⁴⁺ , мг/л) – 49.77 Хлорид (Cl ⁻ , мг/л) – 283.6 Сульфат (SO ⁴ , мг/л) – 264.3 Умбуур бодис (TSS, мг/л) – 636 Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (ХХХ, мг/л) – 810.5 Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (БХХ, мг/л) – 311.7 Нитрит (NO ₂ , мг/л) – 0.69 Нитрат (NO ₃ , мг/л) – 5.02 Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч 1мл-т – илэрсэн

Лабораторийн сорилтын үр дүнг харахад MNS ISO 11923:2001 стандартын шаардлагад усны умбуур бодис, Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч зөвнөөрөгдөх дээд хэмжээгээс давсан байна. Иймд уурхайн хамгаал усны дахь бохирдуулах бодисын хэмжээг стандартын шаардлагыг хангалаа ажиглаах.

2.7. Бохир ус цэвэрлэх барилга, байгууламжийн байршил, хүчин чадал, технологи, цэвэрлэх арга, цэвэрлэгээний түвшин:

“БИОТЕХ 70, 250 Х.Н” цэвэрлэх байгууламж нь механик цэвэрлэгээ болон биологийн цэвэрлэгээний аргаар хоногт 70-250 хүний 37.5 м³ бохир усыг 90% хүртэл цэвэршүүлэн хөрсөнд шингээх, бетонон бүтэн цутгалттай бага оврын цэвэрлэх байгууламжтай.

2.8. Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдол, бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээ, түүнд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ:

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн өртөг (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Усны эх үүсвэр болох худгийн ойр орчимд гүний усыг бохирдуулах үйл ажиллагаа явуулах,	Уурхайн худгийн тоолууруудын заалтыг авч акт үйлдүүлэх	Уурхайн тоолуурууд	10.000*12	120.000	Сар бүр	Усны тухай уууль, ундны ус эрүүл ахуй
2	урсгалын эхэнд ус бохирдуулах үйл ажиллагаа явуулах (машин угаах,	Худгийн орчинд цэвэрлэгээ хийх	Усны эх үүсвэр	200.000*4	800.000	Жилд 4 удаа	
3		Усны нөөцийн савны ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Уурхайн хэмжээнд	1.500.000*4	6.000.000	Улирал бүр	

4	үйлдвэрийн болон ахуйн хог хаягдал хаях), шатах	Булаг шанд, худаг усны орчинд цэвэрлэгээ хийх	Уурхайн эргэн тойрны булаг	300.000*2	600.000	Жилд 2 удаа	
5	тослох материал хөрсөнд асгарах зэрэг нь хөрсний сул ус боловч хур тунадсаар дамжиж үндны ус цаашлаад гүний усыг бохирдуулна.	Тоолуурын баталгаажуулалт хийлгэж мэргэжлийн байгууллагаар суурилуулж акт үйлдэх	Уурхайн хэмжээнд			Үйл ажиллагааны зардал	1 р улиралд
6		Уурхайн усны хэрэглээнд хяналт тавьж төлбөрийг тоолуурын заалтаар төлөх					
7		НБҮ-ийн усны төлбөрийг ус ашиглах гэрээнд 327 дугаар тогтоолын дагуу тооцуулах					
8		Дэлхийн усны өдрөөр уурхайн ажилчдын дунд тэмдэглэн өнгөрүүлэх					
9	Нийт	Ус ашиглах дүгнэлтэд зааснаас бусад зориулалтаар ус ашиглах, бусад худалдан борлуулах, төлбөр хураамжийг хугацаанд нь төлөхгүй байх зэрэг Усны тухай хууль, тогтоомж зөрчсөн үйлдэл гаргахгүй байх	Уурхайн хэмжээнд			Үйл ажиллагааны зардал	Жилдээ
НЭМЭЛТ ШААРДЛАГАТАЙ ГАДАРГЫН БОЛОН ГАЗРЫН ДООРХ УСАНД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ							
1	Газрын доорх усны нөөц багасах	Усны нөөцийг ариг гамтай хэрэглэх талаар ажилтнуудад сургалт хийх	Уурхайн ажилтнууд	-		2022 он	Усны тухай хууль
2	Газрын доорх ус бохирдохоос хамгаалах	Худгуудад хамгаалалтын бүс тогтоолгох, хаших	Ус хангамжийн худгууд	-		2022-2023 он	

2.9. Усны тоолуур: Худгууд LXLG-32, LXLG-25, LXLG-80, LXLG-100 загварын тоолууртай.

2.10. Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ:

“Усны экологи эдийн засгийн үнэлгээг батлах тухай” Засгийн газрын 2011 оны 302 тоот тогтоолоор Алтайн Өвөр говийн сав газарт тогтоосон усны экологи эдийн засгийн суурь үнэлгээгээр, 2013 оны 326, 327-р тогтоолоор ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр, хувь хэмжээгээр усны нөөц ашигласны төлбөрийг тогтоож, тогтоосон хэмжээгээр Төсвийн тухай хуулийн 23.8.9-д заасны дагуу орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлнэ.

Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны А/301 дүгээр тушаалаар баталсан “нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-ын дагуу тооцоход: $600,000\text{тн} \times 3.5 = 2,100,000\text{м}^3$ ус шаардлагатай.

Нийт ашиглах усны 97%-ийг буюу $2,037,000.0\text{м}^3$ усыг эргэлтээр, 3% буюу $63,000\text{м}^3$ усыг нөхөн сэлбэлтээр хангана. (“Нарийн сухайт” ордын баяжуулах боловсруулах үйлдвэрийн 2022 оны ашиглалтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний 26-р хуудас).

ЭРХ ЗҮЛН ГАЗАР

$359,040 \text{ м}^2 * 2 \text{ л/м}^2 * 4 \text{ удаа} * 180 \text{ хон} = 517,017.6 \text{ м}^3$ - Нийт зам талбайн тоосжилт дарахад ашиглах ус
 $29,000 \text{ мод} * 40 \text{ л} * 100 \text{ хон} = 116,000 \text{ м}^3$ - Мод услахад зарцуулагдах усны хэмжээ
 $56,000 \text{ м}^2 * 4.0 \text{ л/м}^2 * 5 \text{ сар} * 3 \text{ удаа} = 3,360 \text{ м}^3$ - Биологийн нөхөн сэргээлтэд шаардагдах усны хэмжээ
 $270.28 \text{ м}^3 * 353 \text{ хон} = 95,408.84 \text{ м}^3$ - Уурхайгаас шавхан зайлуулах шүүрлийн усны нийт хэмжээ
 $63,000 \text{ м}^3 + 517,017.6 \text{ м}^3 + 116,000 \text{ м}^3 + 3,360 \text{ м}^3 = 699,377.6 \text{ м}^3$ - Нийт ашиглах усны хэмжээ
 $1292 \text{ хүн} * 150 \text{ л/хон} * 353 \text{ хон} = 68,411.4 \text{ м}^3$ Жилийн унд ахуйн нийт усны хэмжээ

2.11. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 20.1.1 дэх заалтын дагуу хүн амын унд-ахуйн жилд ашиглах **68,411.4 м³** усыг төлбөрөөс чөлөөлнө.

2.12. Шавхан зайлуулах усны нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээ:

1 м³ усны нөөц ашигласны төлбөр – 4,433 төг х 0.15 х 1.2 = 797.94 төг/м³

- 4,433.төг/м³ – Алтайн өвөр говийн сав газарт газрын доорх ус ус ашигласан нөхцөлд экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ;
- 15 – Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн 7в-д заасан хувь, хэмжээ;
- 1.2 – Газрын доорх усыг шавхан зайлуулсныг тооцох итгэлзүүр;

Нийт төлбөр: $699,377.6 \text{ м}^3 * 797.94 \text{ төг/м}^3 = 558,061,362 \text{ төг}$

/Таван зуун тавин найман сая жаран нэгэн мянга гурван зуун жаран хоёр/ төгрөгийг Өмнөговь аймгийн 100110000944 дансанд 2022 оны 12 сарын 30-ны дотор төвлөрүүлнэ үү.

2.13. Усны эх үүсвэр дээр суурилуулан, баталгаажуулсан тоолуурын заалтаар усны нөөц ашигласны төлбөр, болон шавхан зайлуулах газрын доорх ус ашигласны төлбөрийг 2022 оны 12 сарын 25 ны дотор гүйцэт төлж барагдуулна.

2.14. Усны хяналтын тоолуурын үйл ажиллагаа техникийн шалтгаанаар зогссон бол холбогдох хүмүүсийг байлцуулан зураг болон акт үйлдэн тоолуурт үйл ажиллагааг явуулна.

2.15. Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө унд ахуйн болон бохир ус зайлуулах ажлыг стандартын дагуу хангаж ажиллах.

2.16. Шавхан зайлуулах газрын доорх ус ашигласны төлбөрийн хэмжээг тоолуурын заалтаар төлж барагдуулна. Тоолуур суурилуулаагүй болон ажиллаагүй тохиолдолд гэрээнд заасны дагуу төлбөрийн хэмжээг төлж барагдуулна.

Гурав. Талуудын эрх, үүрэг

3.1. Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7.5, 10.1.18, 13.1.1, 13.1.5, 18.1.4, 19.1.2, 19.1.4, 26.1, 30.1, 30.2, 31.1, 10.1.3-д заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад

4.1. Гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

4.2. Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

4.3. Гэрээний биелэлтийг 2022 оны 12 сарын 20-ны дотор ус ашиглалтын тайланг хүлээн авч, талууд гэрээний биелэлтийг дүгнэж, тэмдэглэл үйлдэн гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

4.4. Талуудын тохиролцсоноор гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба өөрчлөлтийг бичгээр үйлдэнэ.

4.5. Гэрээг дор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцална.

4.5.1. Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомж, энэхүү гэрээнд заасан үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд Ус ашиглуулагчийн шийдвэрээр;

4.5.2. Ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн;

4.5.3. Байгаль орчныг хамгаалах тухай болон усны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн;

- 4.5.4. Ус ашигласны болон бохирдуулсны төлбөрийг тогтоосон хугацаанд нь төлөөгүй;
  - 4.5.5. Усны эх үүсвэрийг бохирдуулсан;
  - 4.5.6. Усны тоолуур болон тохиргооны тоног төхөөрөмж суурилуулаагүй буюу ашигласан усны тооцоог хуурамчаар тооцсон;
  - 4.5.7. Сав газрын захиргааны шийдвэрээр;
  - 4.5.8. Аль нэг тал татан буугдсан.
- 4.6. Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрмэлзэнэ. Ийнхүү шийдвэрлэж чадаагүй тохиолдолд Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу Монгол Улсын шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.
- 4.7. Ус бохирдуулсны төлбөрийг ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулийн 7.1, 7.2 үндэслэн /Засгийн газрын тогтоол гарснаар хүчин төгөлдөр болно/ барагдуулна;
- 4.8. Усны тоолуур эвдэрсэн тохиолдолд Ус ашиглуулагчид яаралтай мэдэгдэж, усны тоолуурыг шугамаас салгах, баталгаажуулсны дараа буцааж тавихад байлцах, тоолуурын засвар, суурилуулалтыг тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагаар хийлгэх;
- 4.9. Газрын доорх усны цооног, ашиглалтын худаг, шүүрлийн уст цэгүүдэд усны тоолуур суурилуулаагүй тохиолдолд гэрээнд заасан усны хэмжээгээр төлбөрийг төлж барагдуулах;
- 4.10. Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хэрэглээнээс гарсан усыг хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэхэд “Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага MNS 4943-2015” стандартад нийцүүлж Улирал бүр 2-оос доошгүй удаа хаягдал усны холимог сорьц авч, байгаль орчны итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжилгээ хийлгэж, хариуг улирал бүрийн сүүлийн сарын 15-ны дотор Усны газар, Ус ашиглуулагчид ирүүлж байх;
- 4.11. Усны нөөц бохирдох, хомстохоос сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд олон нийтийг хамарсан сургалт семинар зохион байгуулах, баянбүрдийг сэргээх, хөв цөөрөм байгуулах, булаг шандны эхийг хашиж хамгаалах, инженерийн хийцтэй худаг уст цэг гаргах зэрэг арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхдээ манай байгууллагатай хамтран ажиллах, тайлан мэдээг 12 сарын 01-ны дотор тус тус ирүүлж байх.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:

ГАЗРЫН ДООРХ УСНЫ НӨӨЦ,
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АСУУДАЛ
ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН

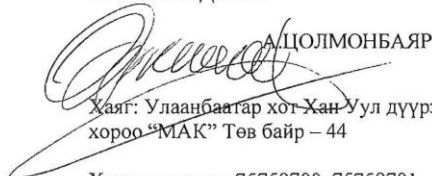
Н. ТҮМЭНЖАРГАЛ

Хаяг: Өмнөговь аймаг, Даланзадгад сум,
3-р баг, Төрийн банкны байр, 4 давхар.

Харилцах утас: 70534080
Факс: 70534081

Ус ашиглагчийг төлөөлж:

“МОНГОЛЫН АЛТ” (МАК) ХХК-НИЙ
НАРИЙН СУХАЙТЫН
УУРХАЙН ДАРГА

А. ЦОЛМОНБАЯР

Хаяг: Улаанбаатар хот Хан Уул дүүрэг 1-р
хороо “МАК” Төв байр – 44

Харилцах утас: 75759700, 75759701
Факс: 70107481

Хавсралт 5. Усны төлбөр төлсөн баримт

ХААН БАНК МӨНГӨН ШИЛЖҮҮЛЭГ / TRANSFER SLIP

ОН/YYYY CAP/MM ӨДӨР/DD
2022 10 07

Хүлээн авагчийн / Recipient's information

Банкны нэр, байрлал / Bank name & Location: Гурвантэс тооцооны төв	Дансны № / Account No: 100110000944	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual: Сн.Ус ашигласны төлбөр
Дүн тоогоор / Amount: *24,441,700.00*	Дүн үсгээр / Amount in words: *Хорин дөрвөн сая дөрвөн зуун дөчин нэгэн мянга долоон зуун төгрөг*	
Валютын код / Currency code: MNT	Гүйлгээний утга, бусад тэмдэглэл / Transaction description & other notes: 3220901178971 2095025 94117833 МОНГОЛЫН АЛТ МАК	Гүйлгээний төрөл / Transaction code: Татвар төлөлт

Шилжүүлэгчийн / Sender's information

Валютын код / Currency code: MNT	Дансны № / Account No: 5589042035	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual: МОНГОЛЫН АЛТ МАК
Дүн тоогоор / Amount: *24,441,700.00*	Дүн үсгээр / Amount in words: *Хорин дөрвөн сая дөрвөн зуун дөчин нэгэн мянга долоон зуун төгрөг*	

ХАРИЛЦАГЧИЙН БӨГЛӨХ ХЭСЭГ / For Customer use only:

Хүлээн авагчийн дансны № / Recipient's account No:
Хүлээн авагч банкны нэр, дансны №, дансны нэр / Recipient's bank, account No, account name:
Мөнгөн дүн тоогоор, гүйлгээний утга / Amount and transaction description:

Энэ баримтад бичигдсэн мэдээллийн үнэн зөв байдлыг хариуцан, зөвхөн эзлүүлэгч хариуцаж гэрэн үсгээр баталгаажуулав. By signing in this form, I confirm the accuracy of the information provided here and agree to accept any legal responsibility.

Банкны тэмдэглэл / For Bank use only

☐ Бэлхэр / In cash	Банкны ажилтан № / Bank staff No: 22493	Журнал № / Journal No: 28080395	Огноо / Date: 2022/10/07	Гарын үсэг / Signature: [Red Stamp: 20/55-01]	Шилжүүлэгчийн регистрийн дугаар / Customer ID:
---	--	------------------------------------	-----------------------------	--	--

Хавсралт 6. Хогны төлбөр төлсөн баримт

Сангийн сайдын 2017 оны 347 дугаар тушаалын хавсралт

Хавсралт НХМаягт Т-1

НЭХЭМЖЛЭХ №

Нэхэмжлэгч: Байгууллагын нэр: Шугаа Уул ОНӨААТҮГ Регистрийн №: 8201439

Хаяг: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Утас, факс: 88099447, 99076986 Э-шуудан: Uuganzaya_88@yahoo.com

Банкны нэр: ХААН банк Банкны дансны дугаар: 5589160615

Хариуцагч: Байгууллагын нэр: МАК ХХК Регистрийн №: 2095025

Хаяг: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Гэрээний № _____

Нэхэмжилсэн огноо: 2022.07.18 Төлбөр хийх хугацаа: 2022.07.19

Хавсралт НХМаягт Т-1

Сангийн сайдын 2017 оны 347 дугаар тушаалын хавсралт

НЭХЭМЖЛЭХ №

Нэхэмжлэгч: Байгууллагын нэр: Шугаа Уул ОНӨААТҮГ Регистрийн №: 8201439

Хаяг: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Утас, факс: 88099447, 99076986 Э-шуудан: Uuganzaya_88@yahoo.com

Банкны нэр: ХААН банк Банкны дансны дугаар: 5589160615

Хариуцагч: Байгууллагын нэр: МАК ХХК Регистрийн №: 2095025

Хаяг: Өм: Гурвантэс сум 4-р баг Гэрээний № _____

Нэхэмжилсэн огноо: 2022.07.18 Төлбөр хийх хугацаа: 2022.07.19

№	Гүйлгээний утга	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ
1	Ахуйн хог хаягдал - 3 сар	20	50000	1000000
2	Ахуйн хог хаягдал - 5 сар	40	50000	2000000
3	Ахуйн хог хаягдал - 6 сар	60	50000	3000000
4	Ахуйн хог хаягдал - 7 сар	20	50000	1000000
			ДҮН	7000000
			НӨАТ	700000
			НИЙТ ДҮН	7700000

Монголын Уул Уул ОНӨААТҮГ (Тамга) ТҮГ (Долоон сая долоон зуун мянган төгрөг) (үсгээр)

Захирагч: М. Эрхэмбаяр / Г. Эрхэмбаяр / Нягтлан бодогч: Э. Ууганзаяа